

Postoje k migrantům v Česku: názory české populace a perspektivy migrantů 2025

Výzkum byl realizován v rámci projektu **Nejsme si cizí** organizace **Slovo 21, z. s.**,
který je spolufinancován Evropskou unií.

Výzkumná zpráva

Jonáš Suchánek, Josef Novotný, Jiří Hasman, Dušan Drbohlav

Výzkumný tým Geomigrace
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Přírodovědecká fakulta UK

Výzkum byl realizován ve spolupráci týmu Geomigrace (z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, Katedry sociální geografie a regionálního rozvoje) a organizace Slovo 21, z. s. v rámci projektu „Nejsme si cizí“ organizace Slova 21, z. s. Projekt je spolufinancován Evropskou unií.

Podpora byla rovněž získána z projektu OP JAK (č. CZ.02.01.01/00/23_025/0008717) – „Společnost v pohybu: příležitosti a rizika nových forem mobility pro českou společnost a ekonomiku.“

Obsah

Stručné shrnutí	4
Kvantitativní část: hlavní poznatky z dotazníkového šetření mezi majoritou	4
Kvalitativní část: shrnutí hlavních zjištění z fokusních skupin (migranti v Česku)	5
Propojení kvantitativní a kvalitativní části: shody, rozdíly a komplementarity	6
1. Úvod	8
2. Metodika	11
2.1. Dotazníkové šetření	12
Tematické okruhy dotazníku	12
2.2 Fokusní skupiny	13
3. Výsledky – dotazníkové šetření	16
3.1 Postoje k přítomnosti migrantů na různých řádovostních úrovních	16
3.2 Postoje k migračním politikám	16
Implikace	18
3.3 Postoje k hypotetickým profilům imigrantů	18
3.4 Osobní postoje, pocity a vnímané sociální normy vůči migrantům	20
Implikace	22
3.5 Hodnotová orientace a postoje k migrantům a migračním politikám	22
Souvislost s postoji k migrantům a migračním politikám	23
Implikace	24
3.6 Role evropské, národní a lokální identity	25
Implikace	27
3.7 Role vnímané velikosti migrační populace	27
Implikace	28
3.8 Kontakt s migranty	28
Implikace:	29
3.9 Zdroje informací o migraci	29
Implikace:	32
3.10 Geografické rozdíly v postojích k migraci	33
3.11 Syntetická analýza postojových mechanismů	34
3.12 Shrnutí poznatků o roli mechanismů ve vztahu k migračním politikám	36
4. Výsledky – fokusní skupiny	38
4.1 Vnímání různých typů migrantů a hodnocení profilů	38

Skupina A: Ukrajinci („starousedlíci“)	38
Skupina B: Ukrajinci (váleční uprchlíci)	40
Skupina C: Arabové (Sýrie a Egypt)	41
Skupina D: Vietnamci	43
Shrnutí hodnocení profilů	45
4.2 Pohled migrantů na postoje majority – nacionalismus, migrační politika a osobní zkušenosti	46
Postoje k nacionalismu	47
Normy, řádovostní úrovně a kontakt versus hrozba napříč skupinami	50
4.3 Bariéry a integrační most	52
5. Závěr	55
5.1. Shrnutí a propojení poznatků	55
5.2. Implikace	57
Seznam literatury	60
Přílohy	61
Příloha 1: Přehled výzkumu postojů české populace k cizincům	61
Příloha 2: Základní popisné statistiky souboru respondentů	66
Příloha 3: Vnímání migrace jako přínosu či problému	67
Příloha 4: Sociální distance vůči hypotetickým migračním profilům (podíly v %)	68
Příloha 5: Srovnání osobních názorů na migraci se sociálními normami	68
Příloha 6: Politická orientace respondentů (podíly v %)	69
Příloha 7: Typologie politicko-hodnotových skupin a základní sociodemografické charakteristiky	70
Příloha 8: Míra sounáležitosti s jednotlivými řádovostními úrovněmi	70
Příloha 9: Histogramy četností odhadovaných velikostí migrační populace	71
Příloha 10: Zdroje získávání informací o migraci a jejich vnímaná důvěryhodnost (podíly v %)	72
Příloha 11: Média a přehled o problematice migrace	72
Příloha 12: Průměrné hodnoty vybraných charakteristik za respondenty dle krajů bydliště	73
Příloha 13: Vybrané charakteristiky okresů (v %)	74

Stručné shrnutí

Zpráva představuje poznatky zjištěné v rámci výzkumu realizovaného v druhé polovině roku 2025, který zahrnoval dvě části:

- Reprezentativní dotazníkové šetření mezi českou populací (N = 1240), které zkoumalo obecné postoje k migrantům a vybraným migračním politikám, ale i specifitější postoje k různým typům migrantů.
- Kvalitativní výzkum prostřednictvím čtyř fokusních skupin s migranty: Ukrajinci dlouhodobě usazení v ČR; nově přichodící ukrajinští váleční uprchlíci; migranti z arabských zemí (Sýrie a Egypta); menšina vietnamského původu. Ten se zaměřil na to, jak migranti vnímají postoje majority, vlastní zkušenosti se soužitím, integrační bariéry a také jak oni sami hodnotí různé typové profily migrantů.

Výzkum tedy propojuje dva pohledy, které se obvykle objevují odděleně: postoje majority a zkušenosti minorit. Pojítkem mezi oběma částmi je mimo jiné práce s krátkými profily sedmi hypotetických migrantů odlišného původu, kvalifikace, motivace, legálního statusu a věku (ukrajinská učitelka Irina, syrský lékař Muhammad, vietnamská studentka Linh, moldavský dělník Timur, senegalský rybář Ousmane, kanadská manažerka Barbara, afghánský automechanik Fazal).

Kvantitativní část: hlavní poznatky z dotazníkového šetření mezi majoritou

V české veřejnosti převládá spíše opatrný až mírně negativní postoj k migrantům. Nejkritičtější je vnímání migrace v obecné rovině: lidé si pod „typickým migrantem“ často představují profil podobný Ousmanemu či Fazalovi – tedy muže z kulturně vzdálených zemí, s nízkou kvalifikací a nejistým nebo nelegálním vstupem. Při hodnocení konkrétních osob však reagují podstatně mírněji a profily jako Barbara, Linh či částečně Irina jsou vnímány značně pozitivněji než abstraktní představa migrantů obecně. Přítomnost migrantů je považována za problém nejvíce na úrovni Evropské unie, méně na úrovni České republiky a nejméně v místě bydliště.

Postoje k migračním politikám se řadí pod dvě jasně oddělené osy – otevřenost/solidaritě a restriktci/bezpečnost. Zatímco restriktivní opatření mají relativně širokou a stabilní podporu, integrační a solidární politiky společnost významněji rozděluje. Právě u těchto politik se také objevují největší rozdíly mezi různými skupinami respondentů.

Hodnocení sedmi typových migračních profilů ovlivňuje zejména legálnost vstupu, profese a kvalifikace a kulturní vzdálenost. Nejlépe přijímané profily – Barbara (vysoce kvalifikovaná manažerka) a Linh (vietnamská studentka) – kombinují očekávanou ekonomickou soběstačnost a nízkou konfliktnost či známou integrační trajektorii. Nejvíce a zároveň nejednotněji odmítaný je Ousmane (nelegální vstup, nízká kvalifikace, vysoká kulturní odlišnost). Uprchlícké profily jsou přijímány převážně obezřetněji; u Iriny se navíc objevuje největší rozptýl názorů, což ukazuje polarizaci pohledů na ukrajinské uprchlíky.

Silně se ukazuje pluralitní ignorance: lidé jsou osobně obvykle mírnější a vstřícnější, než jaké postoje připisují většinové společnosti. Nejvýrazněji se tento rozdíl objevuje u profilů, které společnost nejvíce polarizují – zejména u Iriny, Muhammada, ale i Fazala a částečně Timura. Naopak je slabý tam, kde převažuje široká shoda, ať už pozitivní (Barbara, Linh), nebo negativní (Ousmane). To ukazuje, že veřejná debata – často vychýlená směrem k extrémnějším hlasům – vytváří negativnější obraz společenské nálady, než odpovídá skutečným postojům lidí.

Hodnotové orientace rámuji postoje k migrantům i migračním politikám velmi výrazně. Analýza ukázala pět stabilních hodnotových typů: Tvrdá konzervativně nacionalistická levice (25 % respondentů), Konzervativně nacionalistická pravice (16 %), Rezervovaný střed (16 %), Umírněná levice (19 %) a Liberální kosmopolitě (24 %). Dva póly (konzervativně nacionalistický a liberální kosmopolitní) představují nejnegativnější, respektive nejpozitivnější postoje. Dvě početné skupiny uprostřed – Rezervovaný střed a Umírněná levice – kombinují obavy i určitou míru otevřenosti a svým postojovým „průměrem“ významně utvářejí celkovou náladu veřejnosti.

Skupiny se liší nejen hodnotově, ale i demograficky a ve vzorcích důvěry ve zdroje informací o migraci. Konzervativně-nacionalistické segmenty dotazovaných jsou v průměru starší, méně vzdělané, častěji ekonomicky zranitelné a slabě identifikované s EU; zároveň častěji důvěřují sociálním sítím, osobním diskusím a soukromým televizím. Liberálnější skupiny jsou naopak mladší, vzdělanější, mají silnější evropskou identitu a nejvyšší důvěru ve veřejnoprávní televizi, tištěná média a ověřené internetové zpravodajské zdroje. Významná část respondentů však patří v tomto ohledu ke „středu“ a o problematiku migrace se výrazně nezajímá, což se odrazuje i v nezaujatých a neutrálních postojích.

Lidé výrazně nadhodnocují podíl migrantů v populaci na všech úrovních (EU, ČR i obec). Toto nadhodnocení souvisí s obezřetnějšími až negativnějšími postoji, ale tato souvislost je mírnější než vliv hodnotového zaměření nebo důvěry v různé zdroje informací. Kontakt s migranty má pozitivní účinek pouze tehdy, když je bližší a osobní – například ve škole, v práci nebo v rodině. V porovnání s jinými mechanismy však hraje menší roli.

Kvalitativní část: shrnutí hlavních zjištění z fokusních skupin (migranti v Česku)

Cílem kvalitativní části bylo diskutovat, jak různé skupiny migrantů vnímají českou společnost, vlastní postavení a jiné migranty, a jaké bariéry či podpůrné faktory ovlivňují jejich každodenní integraci.

Debaty nad profily migrantů ukázaly pozoruhodnou míru shody mezi skupinami, se kterými byly rozhovory vedeny. Jediný profil, který byl všemi konzistentně vnímán jako ekonomická i kulturní zátěž, byl Ousmane. Rozhodující přitom nebyl jeho původ ani profese, ale nelegální vstup a nejistota budoucího zapojení. Na opačné straně spektra stojí Barbara a Muhammad, které různé skupiny migrantů běžně hodnotily jako jasný přínos, především díky vysoké kvalifikaci a předvídatelné integraci na trhu práce. U jiných profilů rozhodovala především kombinace legálního statusu, profesní využitelnosti a kulturní distance. Manuální profese byly někdy hodnoceny překvapivě vysoko, zejména z důvodu nedostatku pracovní síly v těchto odvětvích, zatímco u Linh (mladá studentka) dominovaly úvahy o krátkodobém versus dlouhodobém přínosu. Přestože by se dala očekávat příznivější hodnocení členů vlastní skupiny například u vietnamské skupiny vůči Linh, v praxi převládl spíše pragmatický pohled.

V diskusích se rovněž silně objevoval důraz na individualismus a odmítání paušalizace. Mnozí respondenti zdůrazňovali, že kvalita člověka se nedá odvodit z původu či statusu a že generalizace typu „dobrý migrant – špatný migrant“ odporují jejich životní zkušenosti. Tento způsob myšlení byl obzvláště patrný u arabských respondentů, kteří často zdůrazňovali hodnotu osobní snahy a autonomie. Ukazuje se tak, že migranti sami jsou často výrazně citliví na vlastní kategorizaci a neradi interpretují ostatní přes zjednodušené stereotypy.

Velký blok diskusí se týkal postojů majority, nacionalismu a migrační politiky. Migranti napříč skupinami vnímají určitou míru preferování majority jako „přirozenou“ a srovnatelnou se situací v jejich zemích původu. Zároveň ale zdůrazňují potřebu rovného zacházení a podpory integrace tam, kde je to nezbytné.

Nejintenzivnější zkušenosti s diskriminací popisovali zástupci arabských komunit, kteří často zmiňovali negativní mediální obraz a občas i nerovné zacházení institucí. Ukrajinci, zejména starousedlíci, jsou vůči českému nacionalismu tolerantnější a často jej berou jako „normální reakci většiny“. Vietnamci akcentovali vícevrstevnatou identitu a generační rozdíly v otevřenosti české společnosti, přičemž kladli silný důraz na vliv politické komunikace a médií na každodenní meziskupinové vztahy.

Napříč všemi skupinami se opakoval motiv osobního kontaktu jako zásadního faktoru pro vytváření důvěry. Respondenti popisovali své každodenní interakce s Čechy spíše pozitivně, a to i ti, kteří jinak zažívají negativní stereotypy nebo občasnou diskriminaci. Dominantním vysvětlením negativních postojů majority nebyly osobní zkušenosti, ale zprostředkované informace – mediální rámování, politická rétorika a příběhy „z doslechu“. Zároveň se ukazuje, že pocit hrozby má často abstraktní podobu a vzniká především při představách o migraci na národní či evropské úrovni, zatímco lokální zkušenost bývá převážně kladná.

V závěru se respondenti zabývali tím, co by mohlo mezi majoritou a migranty sloužit jako „integrační most“. Nejčastěji zdůrazňovaným prvkem byla znalost češtiny, která je vnímána jako klíč k pracovnímu uplatnění, porozumění kultuře i snadnější komunikaci. Vedle důrazu na jazyk migranti volali po srozumitelných informačních zdrojích o právech a povinnostech, po větší trpělivosti majority a po více příležitostech k neformálnímu setkávání. Část respondentů kladla důraz na individuální odpovědnost migrantů – pracovat, být aktivní, komunikovat. Jiní upozorňovali na strukturální bariéry a očekávali více vstřícnosti, osvěty a podpory ze strany majority. Společným jmenovatelem napříč skupinami je ale přání „integrovat se, ale neztratit sebe“ – tedy být přijímán nikoli pod podmínkou plné asimilace, ale jako někdo, kdo může do společnosti vstoupit se svou vlastní identitou.

Propojení kvantitativní a kvalitativní části: shody, rozdíly a komplementarity

Ačkoli se kvantitativní a kvalitativní část výzkumu opírají o rozdílné přístupy a sledují jiný typ dat, jejich výsledky se v řadě klíčových oblastí překrývají a vzájemně posilují. Nejvýraznější shoda se týká hodnocení „extrémních“ profilů migrantů. Barbara, vysoce kvalifikovaná manažerka s legálním vstupem, je v obou částech výzkumu jednoznačně vnímána jako přínosná, zatímco Ousmane, přicházející nelegálně a s nejistou profesní budoucností, je nejkritičtěji hodnocen napříč majoritou i různými migrantskými skupinami. Obě části výzkumu tak potvrzují, že legální status, profesionální zapojitelnost a očekávaná ekonomická soběstačnost představují sdílené klíčové normy posuzování.

Silná komplementarita se ukazuje také u vztahu mezi osobním kontaktem a vnímanou hrozbou. Kvantitativní data jasně ukazují, že negativní vnímání migrace roste s úrovní abstrakce – nejvíce na úrovni EU, méně na úrovni ČR a nejméně v obci bydliště. Kvalitativní část tento mechanismus potvrzuje a zároveň vysvětluje: migranti popisují lokální vztahy jako převážně pozitivní, zatímco negativní postoje připisují mediálnímu rámování a politickému diskurzu, který pracuje s generalizacemi a abstraktní představou „migrantů“.

Z rozdílů mezi oběma částmi je patrné, že majorita klade větší důraz na kulturní vzdálenost a kulturní soulad než samotní migranti. V kvantitativní části se kulturní obavy promítají zejména do hodnocení profilů uprchlíků či migrantů z muslimských zemí, zatímco kvalitativní výpovědi ukazují, že migranti často nahrazují kulturní kategorii individuálním posuzováním charakteru, motivace a osobní zodpovědnosti. Kulturní dimenze je u migrantů přítomná, ale méně rigidní, více závislá na osobní zkušenosti a u některých skupin i ovlivněná pocitem sdílené identity (například u arabských respondentů vůči Muhammadovi).

Rozdílné je také vnímání statusu uprchlíka. Zatímco většinová populace jej obecně považuje za rizikový a méně předvídatelný, mezi migranty se objevují rozdílné a výrazně kontextové postoje. Ukrajínští starousedlíci oceňují profesní schopnosti a pracovní disciplínu bez ohledu na status, zatímco nově příchozí uprchlíci mohou vnímat tento status spíše jako potenciální zátěž či zdroj nerovností uvnitř komunity. Arabští respondenti kladou důraz na měřitelné profesní přínosy, ale zároveň citlivě vnímají nerovné zacházení různých skupin uprchlíků. U vietnamské skupiny se hodnocení opírá o pragmatické úvahy o dlouhodobém přínosu.

Společným jmenovatelem obou částí je pak význam osobní odpovědnosti a očekávání ekonomické soběstačnosti, které hraje klíčovou roli v posuzování jednotlivých profilů a v představách o „správné“ podobě integrace. Zatímco majorita ji vnímá jako předpoklad společensky legitimního pobytu, migranti ji často popisují jako morální závazek, který je součástí jejich osobního příběhu. Zároveň však kvalitativní data ukazují, že integrace nesmí být dle migrantů zaměněna s úplnou asimilací: být přínosným a pracovitým člověkem má být slučitelné s udržováním vlastní identity.

1. Úvod

Migrace a soužití různých (etnických) skupin obyvatel představují jedno z nejvýraznějších společenských a vědních témat v současné Evropě i mimo ni. Téma migrace a uprchlictví je často skloňováno i v Česku (pro ucelený přehled dosavadní literatury na výzkum postojů populace k cizincům viz Příloha 1), kdy se zejména po roce 2015 stává dominantním tématem pro politický i mediální diskurz. Zatímco během takzvané migrační „krize“ kulminující v letech 2015 a 2016 přišel do Česka, ve srovnání s jinými zeměmi, relativně nízký počet nově příchozích, v posledních letech, a mimo jiné i v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu, počet nucených i dobrovolných migrantů významně narostl. Veřejná debata kolem migrace tak často osciluje mezi obavami, očekáváními a praktickými otázkami každodenního soužití. Aby bylo možné lépe porozumět tomu, jaké postoje česká společnost k migrantům zaujímá a jak migranti vnímají život v Česku, je nutné sledovat tento jev z mnoha úhlů pohledu a za použití různých výzkumných metod. Tato výzkumná zpráva proto kombinuje kvantitativní a kvalitativní přístupy a zkoumá migraci nejen jako politické či mediální téma, ale také jako každodenní sociální realitu, která se odehrává v konkrétních vztazích, situacích a kontextech.

První kvantitativní část výzkumu si dává za úkol systematicky zmapovat postoje české veřejnosti k migrantům, migračním politikám a různým hypotetickým migračním profilům, které do jisté míry představují jakési archetypy migrace. Kvantitativní šetření umožňuje zachytit hierarchii a sílu postojových mechanismů, které formují postoje české veřejnosti, a to od obecných představ o migraci přes vnímané hrozby a kulturní vzdálenost až po podporu konkrétních politických opatření či ochotu přijímat různé typy takových migrantů. Tento přístup také umožňuje identifikovat významné rozdíly mezi hodnotovými segmenty populace, jejich sociodemografickými charakteristikami, zdroji informací či úrovní kontaktu s migranty. Díky tomu, že je kvantitativní část postavena na reprezentativním vzorku, nabízí detailní vhled do variability názorů napříč populací a pomáhá ukázat, jak odlišně lidé uvažují o migraci v relativně abstraktní rovině ve srovnání s hodnocením konkrétních osob s jasnými charakteristikami či specifickými migračními a integračními politikami. Klíčovou roli zde hraje především legálnost vstupu, profesní zapojitelnost a kulturní distance – tedy dimenze, které se promítají jak do hodnocení přínosu či zátěže jednotlivých profilů migrantů, tak právě do vnímání migrační politiky. Zároveň se ukazuje, že lidé často nadhodnocují podíl migrantů v populaci a přeceňují negativitu postojů ostatních, což zesiluje obavy a potvrzuje výskyt takzvané pluralitní ignorance v české společnosti. Kvantitativní část tak odhaluje nejen strukturu postojů, ale i konkrétní původ jejich formování. Ve výsledku lze tvrdit, že tato část výzkumu poskytuje ucelený obraz o tom, jak česká společnost vnímá migraci na různých úrovních (od EU po národní úroveň a místní obec) a jak jsou tyto postoje provázány s různými hodnotami, normami nebo informovaností respondentů. Tímto vytváříme solidní základ pro následnou interpretaci kvalitativních poznatků, které tyto mechanismy dokreslují z perspektivy migrantů a osvětlují, jak jsou veřejné postoje prožívané, přejímané či naopak zpochybňované v každodenním životě.

Následným obecným cílem kvalitativní části výzkumu je porozumět perspektivám různých skupin migrantů dlouhodobě žijících v Česku. Toto porozumění a nové poznatky mohou sloužit jako předpoklad pro tvorbu efektivních integračních politik a pro celkovou podporu sociální koheze v rovině migranti–Češi. Existující výzkum se totiž převážně zaměřuje na postoje majoritní společnosti (Čechů) k cizincům, zatímco náš výzkum tyto (a nové vlastní) poznatky kombinuje se závěry kvalitativního výzkumu se čtyřmi vybranými skupinami migrantů: dvěma ukrajinskými skupinami (s příchodem před a po ruské invazi na Ukrajinu), skupinou migrantů z arabských zemí (Sýrie a Egypt) a skupinou migrantů původem z Vietnamu. Tento

různorodý výběr informantů nám umožnil zaměřit se na jejich subjektivní soužití s majoritou i jinými skupinami obyvatel zároveň a odhalit potenciální rozdíly v jejich adaptaci v nové zemi. Integraci je totiž nutně chápat jako oboustranný proces, který má mnoho dimenzí a kde hraje roli celá řada více či méně známých faktorů – jazyková bariéra, sociokulturní blízkost, vizuální příbuznost/odlišnost, postoje majority – nativismus, rasismus, xenofobie a další (viz např. Janská a Bernard 2018). Různé menšiny tak mohou vnímat a prožívat postoje Čechů různě, ale také mohou jiným způsobem hodnotit námi připravené typové profily dle subjektivní důležitosti.

Ve výsledku lze říct, že ačkoliv migranti v Česku mnohdy sdílejí poměrně univerzální postojové vzorce (aspekty sociokulturní vzdálenosti, evaluace vzdělání/profese a dalších individuálních charakteristik), ve skupinách lze pozorovat i významnou heterogenitu názorů v oblasti hodnocení člověka jako archetypálního příkladu migranta a člověka jako jednotlivce (příklon k individualismu a autonomii, viz Pospěch a kol. 2024), který není výhradně podmíněn svým migračním původem. V neposlední řadě u migrantů identifikujeme specifickou dynamiku, kde vnímané hrozby (bezpečnostní, ekonomické) spolu s pochopením či přímo akceptací českých nacionalistických a antimigračních postojů stojí v určitém kontrastu vůči individuálním zkušenostem, které jsou mnohdy protkány empatií a solidaritou mezi skupinami (migranti × migranti; migranti × Češi). To dokazuje, že pro hlubší pochopení života migrantů v nové zemi a efektivní identifikaci „bariér a mostů“ integračních procesů, je zapotřebí důkladně těmto skupinám naslouchat a nezkoumat tyto aspekty izolovaně, nýbrž v širších souvislostech.

Aplikace různých metodických přístupů v tomto případě pomáhá vytvořit plastičtější obraz: kvantitativní data stanovují hierarchii a sílu vlivu postojových mechanismů majoritou, zatímco kvalitativní data odhalují nuance a kontextuální faktory, které ovlivňují rozhodování (např. krátkodobý vs. dlouhodobý horizont, vnímaný nedostatek pracovní síly či příklon k individualismu a autonomie člověka jako jednotlivce), a také poukazují na rozdíl mezi abstraktními postoji a osobní zkušeností. Kvantitativní část výzkumu zároveň umožňuje zmapovat širší strukturu veřejného mínění, identifikovat odlišné hodnotové segmenty populace a sledovat, jak se k sobě vztahují různé dimenze postojů. Tyto postoje mohou nabývat podoby od vnímání přínosu či rizik spojených s přítomností migrantů přes preferenci specifických hypotetických migračních profilů na úkor jiných až po podporu restriktivních či pragmatických politik. Díky reprezentativnímu vzorku lze jednotlivé mechanismy přesněji zasazovat do demografického, sociálního i geografického kontextu, například podle vzdělání, lokality či ekonomické situace. Kvantitativní data rovněž poukazují na to, jaké představy o migraci se v populaci objevují, jak jsou rozšířené například chybné odhady (tedy odhad počtu migrantů v EU, Česku a v obci) a jak tyto představy následně ovlivňují postoje. Navazující kvalitativní šetření v tomto rámci pomáhají některé tyto aspekty interpretovat právě z pohledu minorit a celkově se tak obě části práce vhodně doplňují.

Ve zprávě pracujeme s několika klíčovými koncepty, které pomáhají vysvětlit, proč lidé vnímají migranty a migrační problematiku různými způsoby a jak se postoje majority i migrantů formují. Relevantních teorií a přístupů k tomuto tématu existuje mnohem více, ale zmiňme již zde v úvodu čtyři z nich, které jsou v této výzkumné zprávě nejvýznamněji využity.

Prvním je **teorie meziskupinového kontaktu**, která předpokládá, že osobní, opakovaný a rovnocenný kontakt mezi lidmi z různých skupin může snižovat předsudky a podporovat vzájemné porozumění (Pettigrew a Tropp 2006). Výzkumy ale ukazují, že pozitivní účinek se dostavuje pouze za určitých podmínek – například když kontakt probíhá v prostředí, kde existuje rovnost statusů, společný cíl, spolupráce a institucionalizovaná podpora (např. v práci nebo ve škole). Krátké, náhodné nebo konfliktní interakce

naopak mohou předsudky spíše posilovat. Tento koncept nám může pomoci vysvětlit některá zjištění, zejména proč migranti popisují převážně pozitivní zkušenosti, zatímco postoje majority mají často negativní ladění a obvykle se formují mimo osobní kontakt.

Druhým je **teorie skupinové hrozby**, která vysvětluje, že lidé mohou vnímat jinou skupinu jako ohrožující i bez osobního konfliktu či skutečné zkušenosti (Schlueter a Scheepers 2010). Hrozba může mít dvě základní podoby: takzvaně realistickou (obava o pracovní místa a zdroje či o bezpečnost) nebo symbolickou (obava z narušení kultury a „zavedeného způsobu života“). Klíčové je, že tyto obavy mohou být vnímané, nikoliv reálné, a často vznikají na základě zprostředkovaných informací. Tento koncept je důležitý pro pochopení rozdílu mezi tím, jak lidé hodnotí migranty lokálně (kde mají vlastní zkušenost) a na národní/EU úrovni, kde dominují abstraktní představy a obecné obavy.

Třetím je **koncept pluralitní ignorace**, který označuje situaci, kdy lidé výrazně přeceňují, jak negativně se ostatní dívají na migranty, a domnívají se, že jejich vlastní názor je v menšině. Tento jev patří mezi koncepty zdůrazňující význam vnímaných společenských norem – tedy toho, co si lidé myslí, že je „většinový“ nebo společensky přijímaný postoj (Shelton a Richeson 2005). Pluralitní ignorace se přitom často pojí také s jednoduchou mispercepcí – tedy nesprávným odhadem skutečných průměrných postojů ve společnosti. Nesprávné vnímání společenských norem může posilovat prostor pro hlasitější extrémní názory, oslabovat podporu integračních opatření a vytvářet zkreslený obraz společenské atmosféry. V našem výzkumu tento koncept pomáhá ukázat, že veřejnost ve vztahu k migrační problematice často přeceňuje odmítavé nálady a negativní postoje, které se jeví rozšířenější, než ve skutečnosti jsou.

Čtvrtým je pak **koncept mediálního a politického rámování** migrace. Rámování označuje způsob, jakým média a politická komunikace vybírají a zdůrazňují určité aspekty migrace – například bezpečnost, ekonomiku nebo kulturní rozdíly (viz např. Bergmann 2020). Tato selektivnost ovlivňuje, jak veřejnost migraci chápe, a často působí silněji než osobní zkušenosti. Různá rámování mohou vytvářet pocit ohrožení, zveličovat jednotlivé incidenty nebo naopak podporovat porozumění. V našem výzkumu se tento koncept ukazuje jako klíčový pro pochopení, proč negativní nálady mohou přetrvávat i tam, kde lidé nemají vlastní přímé zkušenosti, nebo i tam, kde dokonce mají přímé pozitivní zkušenosti.

2. Metodika

Výzkum měl dvě části. Nejprve proběhlo dotazníkové šetření, které mělo za cíl zjistit základní pravidelnosti v postojích české veřejnosti vůči migraci a migrantům. Na základě jeho výsledků pak proběhl kvalitativní výzkum pomocí fokusních skupin. Účastníky zde byly různé skupiny migrantů a jeho hlavním cílem bylo poskytnout perspektivu minorit, také v návaznosti na zjištění z první fáze výzkumu. Výzkum byl schválen Etickou komisí Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy (č. posouzení 2025/34).

Klíčovou část obou částí výzkumu představuje analýza postojů vůči sedmi krajním typům migrantů, kteří byli pro lepší názornost popsáni pomocí uměle vytvořených hypotetických profilů. Respondenti dostali k dispozici krátký popis jednotlivých profilů (viz Rámeček 1), podrobnější charakteristiky profilů jsou pak uvedeny v Tabulce 1.

Rámeček 1: Popis hypotetických profilů migrantů

Irina (učitelka z Ukrajiny, válečná uprchlice)

Irině je třicet let a je z východní Ukrajiny, kde pracovala jako učitelka na střední škole. Kvůli válce ve své zemi nuceně odešla a získala status dočasné ochrany v jedné ze zemí Evropské unie.

Linh (vietnamská studentka, příchod do EU za účelem sloučení rodiny)

Linh je sedmnáctiletá studentka střední školy z Vietnamu. Její rodiče žijí a pracují v Evropské unii na základě povolení k pobytu a požádali o sloučení rodiny, aby za nimi mohla přijet.

Ousmane (rybář ze Senegalu, vstup do EU bez oficiálního povolení)

Ousmane je osmatřicetiletý rybář ze Senegalu. Kvůli zhoršující se ekonomické situaci se přeplavil na Kanárské ostrovy, kde bez oficiálního povolení vstoupil do Evropské unie. Odtud zamířil dále do kontinentální Evropy, kde nyní usiluje o nalezení práce.

Muhammad (syřský lékař, uprchlík s mezinárodní ochranou)

Muhammad je třiačtyřicetiletý lékař ze Sýrie. Po vypuknutí občanské války nuceně uprchl s rodinou do sousední země a později se přesunul do Evropské unie, kde získal status mezinárodní ochrany.

Fazal (automechanik z Afghánistánu, uprchlík žádající o mezinárodní ochranu)

Fazal je čtyřicetiletý automechanik z Afghánistánu. Po převzetí vlády hnutím Tálibán nuceně uprchl s rodinou ze země a tzv. balkánskou cestou se dostal do Evropské unie, kde požádal o status mezinárodní ochrany.

Timur (stavební dělník z Moldavska, legální pracovní migrant)

Timur je třiačtyřicetiletý muž z Moldavska se základním vzděláním, kde příležitostně pracoval ve stavebnictví. Vzhledem k nedostatku pracovních příležitostí ve své zemi odešel s platným pracovním povolením do Evropské unie.

Barbara (manažerka z Kanady, převedena v rámci podniku)

Barbara je pětadesátiletá špičková manažerka z Kanady, kde vystudovala prestižní univerzitu. Její firma ji na platné pracovní vízum poslala vést nově otevřenou pobočku v Praze.

Tabulka 2: Základní charakteristiky sledovaných hypotetických profilů migrantů

Profil	Země původu / region	Důvod migrace	Právní status při vstupu / pobytu	Kvalifikace/ profese	Věk	Pohlaví
Irina	Ukrajina (východ)	válečný konflikt	dočasná ochrana (TP)	učitelka (vyšší kvalifikace)	30	žena
Linh	Vietnam	sloučení rodiny	legální vstup (family reunification)	studentka (bez profese)	17	žena
Ousmane	Senegal	ekonomické důvody	nelegální vstup (irregulární migrace)	rybář (nízká kvalifikace)	38	muž
Muhammad	Sýrie	válečný konflikt	mezinárodní ochrana (uprchlík)	lékař (vysoká kvalifikace)	43	muž
Fazal	Afghánistán	politická situace / bezpečnost (Tálibán)	žadatel o mezinárodní ochranu	automechanik (střední kvalifikace)	40	muž
Timur	Moldavsko	ekonomické důvody	legální pracovní povolání	stavební dělník (nízká kvalifikace)	23	muž
Barbara	Kanada	interní firemní přesun	legální pracovní vízum	manažerka (vysoká kvalifikace)	55	žena

2.1. Dotazníkové šetření

Výzkum byl realizován formou online dotazníkového šetření (CAWI) na panelu National Sample CZ. Dotazníkové šetření zajišťovala společnost ResOLUTION. Cílovou populací byla aktivní internetová populace ČR ve věku 18+ let. Před hlavním sběrem proběhl pilot na 60 respondentech. Sběr dat pak proběhl 21.–30. července 2025 a přinesl celkem $N = 1240$ platně vyplněných dotazníků. Výběr respondentů byl strukturován pomocí kvót na základě pohlaví, věku, kraje a velikosti místa bydliště, aby byla zajištěna základní demografická vyváženost vzorku (Příloha 2). Šetření splňuje standardy ESOMAR a SIMAR.

U baterie otázek týkajících se postojů k hypotetickým profilům imigrantů (viz níže) byl soubor náhodně rozdělen do dvou skupin ($N_1 = 639$, $N_2 = 601$). Každá skupina hodnotila tři odlišné profily a jeden společný profil, aby bylo možné testovat rozdíly v postojích k většímu počtu (sedmi) hypotetických profilů migrantů.

Tematické okruhy dotazníku

Dotazník pokrýval několik oblastí souvisejících s postoji k migrantům a migračním politikám. Úvodní část zahrnovala sociodemografické charakteristiky (pohlaví, věk, vzdělání, kraj a okres bydliště, velikost obce, zkušenost se zahraničím). Následovaly obecné postoje k přítomnosti migrantů na třech úrovních (EU, ČR, obec) a rozsáhlý blok zaměřený na migrační politiku – od humanitární a klimatické spolupráce přes přijímání kvalifikovaných pracovníků a relokační uprchlíků až po bezpečnostní opatření, integraci a hranice.

Důležitou část tvořilo hodnocení hypotetických profilů migrantů, kde respondenti posuzovali jejich potenciální ekonomické a kulturní dopady na EU, ČR i vlastní obec a uváděli míru osobní přijatelnosti těchto osob v různých společenských rolích. Další sekce zjišťovaly odhady podílu migrantů, frekvenci kontaktu s cizinci, osobní, místní a celospolečenské postoje k migrantům a míru identifikace s EU, Českem a vlastní obcí.

Otázky se dále věnovaly mediální informovanosti, intenzitě a důvěryhodnosti různých mediálních zdrojů, pohledu na rámování migrace v médiích a politiku a obecnějším hodnotovým orientacím (sociální spravedlnost, tradiční hodnoty, etnicita, národní identita). Závěr obsahoval také otázky týkající se vlastních migračních aspirací, víry a ekonomické situace domácnosti, spolu s otevřenou otázkou pro doplňující komentáře.

2.2 Fokusní skupiny

Fokusní (ohniskové) skupiny představují kvalitativní metodu, kterou lze využít pro získání názorů a zkušeností lidí pomocí organizované diskuse na témata, která nastavuje daný moderátor/facilitátor, a obvykle vhodně doplňují jiné metodologické přístupy. Diskuse probíhaly v jazyce jednotlivých skupin. Každé setkání vedl moderátor/facilitátor, který má se zapojenou komunitou dlouhodobou zkušenost, což umožnilo otevřenější sdílení a celkově přirozenější interakci mezi účastníky. Celkový počet respondentů/informantů byl dvacet pět ve čtyřech samostatných skupinách (detailní přehled viz Tabulka 1 níže). Celá diskuse byla zvukově zaznamenána, následně přepsána do textové podoby a dále analyticky zpracovávána autory této zprávy. Struktura fokusních skupin byla pro všechny skupiny jednotná a detailně předpřipravená právě na základě předchozího kvantitativního dotazníkového šetření: po krátkém představení respondentů následoval hodnotící úkol, v němž účastníci pracovali se sedmi hypotetickými profily migrantů. Každý profil byl nejprve individuálně ohodnocen a poté společně diskutován, což umožnilo sledovat nejen postoje jednotlivců, ale i způsob, jakým skupina vyjednává významy a formuluje sdílené normy. Analýza byla zaměřena na identifikaci vzorců argumentace, konstrukci kritérií „přínosu“ a „zátěže“, práci s kategoriemi legality, profese a kulturní vzdálenosti a také na to, jak jednotlivé komunity interpretují postoje české majority v kontextu vlastních zkušeností. Tato kvalitativní část tak doplňuje předchozí kvantitativní zjištění a umožňuje detailněji porozumět tomu, jak migranti sami hodnotí sebe i ostatní skupiny v českém společenském prostoru.

Účastníci (informanti) fokusních skupin byli zajištěni prostřednictvím ověřených komunitních kontaktů a dlouhodobé spolupráce Slova 21 s jednotlivými migrantskými komunitami. Každá skupina byla sestavena tak, aby odpovídala předem definovaným charakteristikám cílových populací – ve vztahu k zemím, respektive regionu země migračního původu, u ukrajinských a vietnamské skupiny pak též délce pobytu v Česku, tedy u jedné ukrajinské skupiny také udělení statusu dočasné ochrany. Snahou rovněž bylo získat výběrem diverzifikované skupiny z hlediska pohlaví, věku a vzdělání.

Vlastní šetření formou fokusních skupin proběhlo v průběhu října roku 2025, a to v bezpečném a důvěryhodném prostředí – tedy na pracovišti Slova 21.

1. Ukrajínští pracovní migranti (příchozí před rokem 2020) (13. 10. 2025; moderátorka Kateřina Kopečná). Účastníci této skupiny byli osloveni prostřednictvím komunikačních kanálů Slovo pro Ukrajinu a navazujících ukrajinských komunitních sítí Slova 21.

2. Ukrajinští váleční uprchlíci se statutem dočasné ochrany (příchod po únoru 2022) (17. 10. 2025; moderátorka Anna Levkova). Účastníci byli vybráni z okruhu osob, se kterými již Slovo 21 spolupracovalo v rámci jiných projektů. Díky těmto předchozím aktivitám a vytvořené důvěře bylo možné skupinu rychle naplnit.
3. Vietnamský soubor informantů zahrnuje první i druhou generaci. Většina respondentů přišla do Česka v dětství nebo v mladém věku (jeden informant se narodil v Česku), hovoří česky a většina již získala české občanství (24. 10. 2025; moderátor Jiří Kocourek). Díky moderátorovi a jeho profesním a komunitním sítím, zejména orientovaným na vietnamskou komunitu, byli nalezeni informátoři, odpovídající požadavkům výzkumu.
4. Arabsky mluvící imigranti, uprchlíci a žadatelé o azyl s pobytem v Česku déle než 1 rok (8. 10. 2025; moderátorka Mayada Elhissy). Moderátorkou byla dlouholetá tlumočnice a lektorka, která se Slovem 21 dlouhodobě spolupracuje. Účastníci byli osloveni prostřednictvím jejích komunitních kontaktů i ve spolupráci s uvedeným centrem pro ženy Diakonie, které má přímý přístup k arabsky mluvícím ženám a rodinám.

Tabulka 2: Přehledová tabulka respondentů z fokusních skupin

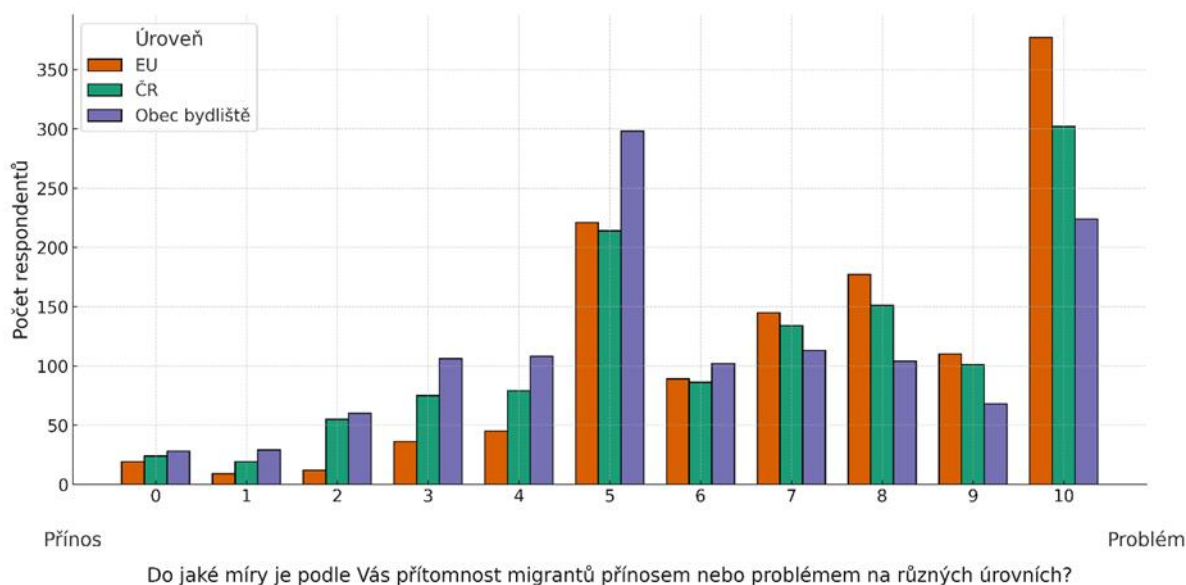
ID	Pohlaví	Věk	Původ (skup.)	Pobyt v ČR	Rodinná situace	Zaměstnání
R01	žena	53	Ukrajina (A)	6 let	vdaná	manažerka a kadeřnice
R02	muž	22	Ukrajina (A)	9 let	svobodný	student, brigáda v kasinu
R03	muž	17	Ukrajina (A)	17 let	svobodný	student střední školy
R04	žena	57	Ukrajina (A)	22 let	vdaná	psycholožka
R05	muž	33	Ukrajina (A)	9 let	ženatý	řidič v logistickém centru (původně stomatolog)
R06	muž	54	Ukrajina (A)	30 let	ženatý	kuchař
R07	žena	42	Ukrajina (A)	17 let	vdaná	průvodkyně v cestovním ruchu
R08	muž	48	Ukrajina (B)	3 r., 7 m.	ženatý, 4 děti, žije s rodinou	nezaměstnaný
R09	muž	30	Ukrajina (B)	1 r., 4 m.	ženatý	montér/stavař
R10	muž	19	Ukrajina (B)	2 r., 8 m.	svobodný	student
R11	žena	37	Ukrajina (B)	3 r., 7 m.	vdaná, 3 děti	manažerka
R12	žena	47	Ukrajina (B)	3 r., 7 m.	svobodná	manažerka
R13	žena	57	Ukrajina (B)	3 r., 5 m.	vdova, pečuje o 4 vnoučata (sirotci)	uklízečka
R14	žena	41	Sýrie (C)	10 let	žije s rodinou, děti studují v ČR (syn R16)	pracuje v neziskových organizacích
R15	žena	54	Sýrie (C)	2 roky	syn v ČR, dcery a manžel v Sýrii	nezaměstnaná, učí se česky
R16	muž	20	Sýrie (C)	10 let	žije s rodinou (matka R14)	kuchař v rodinné restauraci
R17	žena	31	Egypt (C)	7 let	žije s manželem a dvěma dětmi	v domácnosti (dříve v rodinné restauraci)
R18	žena	33	Egypt (C)	13 let	má tři děti, žije s manželem	na rodičovské dovolené (dříve pracovala s manželem)
R19	žena	46	Sýrie (C)	14 let	má čtyři děti, žije s manželem	v domácnosti
R20	žena	39	Vietnam (D)	31 let	vdaná	interkulturní pracovnice
R21	muž	27	Vietnam (D)	16 let	svobodný	OSVČ–IT
R22	žena	57	Vietnam (D)	39 let	rozvedená	tlumočnice
R23	žena	55	Vietnam (D)	38 let	vdaná	OSVČ
R24	muž	22	Vietnam (D)	22 let	svobodný	student
R25	žena	38	Vietnam (D)	20 let	vdaná	švadlena, administrativní pracovnice

3. Výsledky – dotazníkové šetření

3.1 Postoje k přítomnosti migrantů na různých řádovostních úrovních

Respondenti vnímali přítomnost migrantů nejvíce jako problém na úrovni EU, méně na úrovni ČR a nejméně ve vlastní obci. Podíl těch, kteří označili přítomnost migrantů za silný problém (8–10), činil ve vztahu k přítomnosti migrantů na EU úrovni 54 %, na úrovni ČR 45 % a na lokální úrovni 32 %; hodnotu „významný problém“ (10) uvedlo 30 %, 24 % a 18 % (Obrázek 1). Celkově převládá spíše negativní vnímání na všech úrovních, byť na lokální úrovni je méně vyhrocené.

Obrázek 1: Do jaké míry je podle Vás přítomnost migrantů přínosem nebo problémem na různých úrovních?

Starší lidé a muži vnímají přítomnost migrantů o něco problematičtěji, zatímco lidé s vyšším vzděláním jsou spíše otevřenější. Z ekonomických ukazatelů hraje větší roli zhoršení životní úrovně v posledních pěti letech než samotná aktuální úroveň – lidé, kteří pociťují zhoršení, mají častěji negativnější postoje. Všechny tyto efekty jsou však relativně malé, a postoje k migrantům jsou tak jen částečně odrazem sociodemografických rozdílů.

Regionální rozdíly v tom, nakolik lidé vnímají přítomnost migrantů jako problém, jsou poměrně malé, přesto ale patrné. Nejotevřenější postoje vůči migrantům mají obyvatelé Prahy a částečně také středních Čech, zatímco nejvíce problémově je vnímají lidé v Plzeňském a Moravskoslezském kraji (podrobněji viz dále). Podobně i velikost obce hraje jen slabou roli, ale trend je zřetelný: největší města (100 tisíc+) jsou nejotevřenější, zatímco nejsilněji problémově migranty vnímají lidé z měst střední velikosti (50–100 tisíc).

3.2 Postoje k migračním politikám

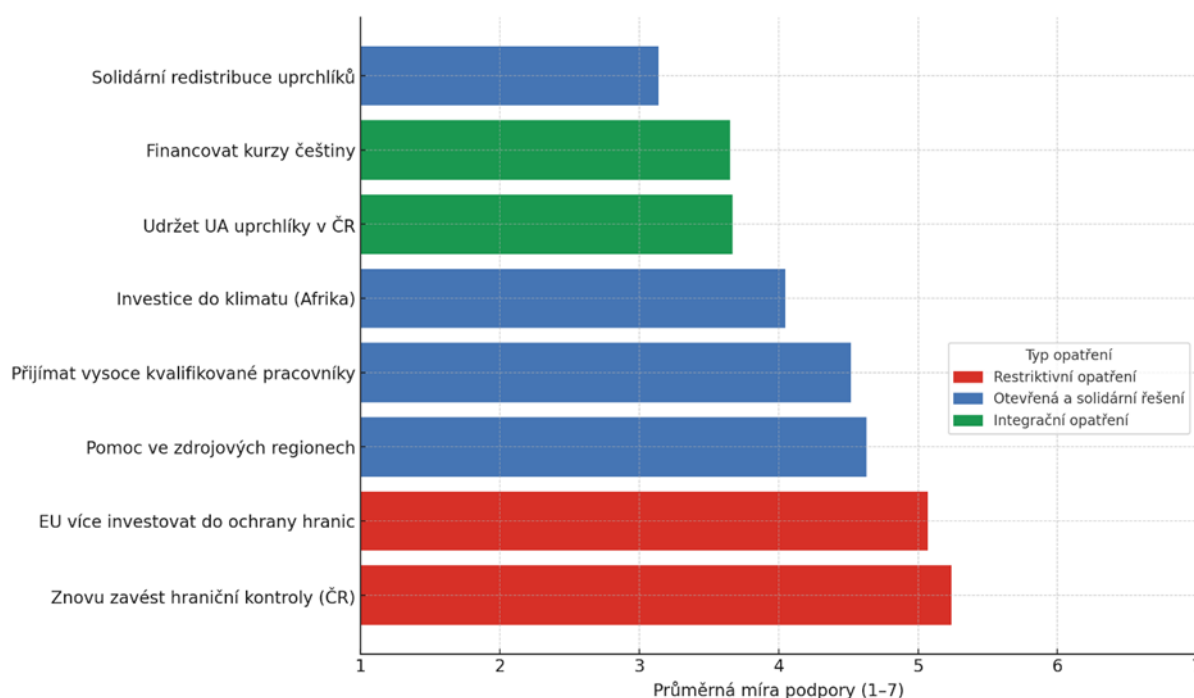
Dotazník zjišťoval podporu osmi různým politikám souvisejícím s migrací. Lze je rozdělit do tří typů:

- Restriktivní opatření („Evropská unie by měla kvůli migraci více investovat do ochrany svých hranic i za cenu nižšího rozpočtu pro rozvoj členských zemí“; „ČR by měla znovu zavést kontroly na hranicích, aby mohla lépe kontrolovat nelegální migraci“).

- Otevřená a solidární opatření („Členské země EU by měly poskytovat humanitární i rozvojovou pomoc v regionech, odkud lidé odcházejí, aby nemuseli migrovat do Evropy“; „EU by měla investovat do ochrany klimatu, aby přispěla ke zmírnění klimatických příčin migrace z Afriky“; „EU by měla rozmísťovat uprchlíky do jednotlivých zemí na základě solidarity členských zemí“; „Členské země EU by měly cíleně přijímat vysoce kvalifikované pracovní síly“).
- Integrovaná opatření: („ČR by si měla udržet již přítomné ukrajinské válečné uprchlíky v zemi, aby se snížila potřeba nábory dalších zahraničních pracovníků“; „ČR by měla financovat kurzy češtiny pro migranty“).

Obrázek 2 ukazuje, že respondenti souhrnně vyjádřili nejvyšší podporu restriktivním opatřením, zatímco solidární či integrační kroky získávají podporu podstatně nižší. Průměry ovšem zachycují pouze celkovou míru souhlasu. U všech položek se objevuje poměrně vysoká variabilita odpovědí (směrodatná odchylka okolo 1,6–2 bodu), což naznačuje, že veřejnost je v otázkách migrační politiky značně rozdělená (kompletní data jsou v Příloze 3).

Obrázek 2: Vyjádřete, nakolik souhlasíte s následujícími tvrzeními o migrační politice (1 = silně nesouhlasím; 7 = silně souhlasím)

I proto zde má smysl doplnit porovnání průměrné podpory analýzou latentní struktury, která zachycuje hlavní dimenze těchto rozdílů. Tato analýza identifikovala tři takové dimenze (dvě hlavní a jednu doplňkovou), které dohromady vysvětlují 64,9 % variability odpovědí. Postoje k migrační politice se primárně organizují kolem vůči sobě kontrastních dimenzí: otevřenost/solidarita vs. restrikce/bezpečnost. Třetí, doplňková dimenze pak zachycuje nuance v preferencích globálních versus lokálních řešení.

Zatímco podpora restrikcí je relativně jednotná, největší rozdíly mezi respondenty vznikají u integračních a solidárních politik, které proto tvoří nejsilnější komponentu (32,8 % variability, tedy informací zachovaných z původních sedmi položek). Na tuto komponentu, kterou lze nazvat „otevřenost a solidarita“, silně nabíhají podpůrné postoje k integraci migrantů v ČR (kurzy češtiny, udržení ukrajinských uprchlíků), přijímání vysoce kvalifikovaných pracovníků, solidarita v EU (relokace uprchlíků) i širší preventivní rámce, jako je rozvojová pomoc a investice do klimatu v zemích původu.

Druhá komponenta (18,9 % variability) představuje jasně odlišený bezpečnostní a restriktivní rámec. Je tvořena postoji podporujícími posílení ochrany hranic EU a znovuzavedení hraničních kontrol v ČR. Tyto postoje tvoří samostatnou dimenzi, která je od „otevřeného“ bloku z předchozí komponenty dobře oddělena.

Třetí komponenta (13,2 % variability) má doplňkový charakter a zachycuje napětí mezi podporou globálních „systémových“ řešení (např. klimatických opatření) a podporou lokálních integračních kroků (kurzy češtiny, udržení ukrajinských uprchlíků). Není to hlavní postojová osa, ale spíše nuance: část respondentů dává přednost řešení příčin migrace „ve světě“, zatímco jiní se soustředí na integrační politiku doma.

Otevřenost a solidarita (Komponenta 1) silně klesají s tím, jak lidé vnímají přítomnost migrantů jako problém na evropské, národní i lokální úrovni. Mírně je posilují vyšší vzdělání, zkušenost s delším pobytem v zahraničí a – nejvýrazněji – lepší či zlepšující se ekonomická situace domácnosti. Ukazuje se, že zhoršení životní úrovně má na kritičtější postoje větší vliv než samotná nízká ekonomická úroveň.

Restriktivní a bezpečnostní orientace (Komponenta 2) souvisí především s vyšším věkem a s přesvědčením, že přítomnost migrantů představuje problém v EU i v ČR. Ostatní sociodemografické faktory zde hrají jen malou roli.

Globální vs. lokální orientace (Komponenta 3) má nejslabší vazby, ale jeden rozdíl je systematický: ženy častěji podporují lokální integrační opatření, zatímco muži se spíše staví k opačnému pólu této dimenze. Ostatní faktory mají jen velmi slabý či žádný vztah.

Implikace

Výsledky ukazují, že postoje k migračním politikám se organizují do dvou hlavních, jasně oddělených dimenzí: (1) otevřenost/solidarita a (2) restrikce/bezpečnost. Proto je vhodné migrační politiku koncipovat jako dvojkolejnou: bezpečnostní opatření mají v populaci stabilní podporu, zatímco integrační a solidární kroky se opírají o proměnlivější postoje a vyžadují promyšlenější komunikaci.

Protože nižší podpora integrace souvisí s vnímaným zhoršením vlastní ekonomické situace, může být užitečné zvažovat komunikační přístupy, které reagují na socioekonomické obavy veřejnosti. Jelikož je největší variabilita názorů u integračních a solidárních opatření, je vhodné dlouhodobě sledovat změny postojů, které mohou výrazně reagovat na ekonomickou situaci i veřejnou debatu.

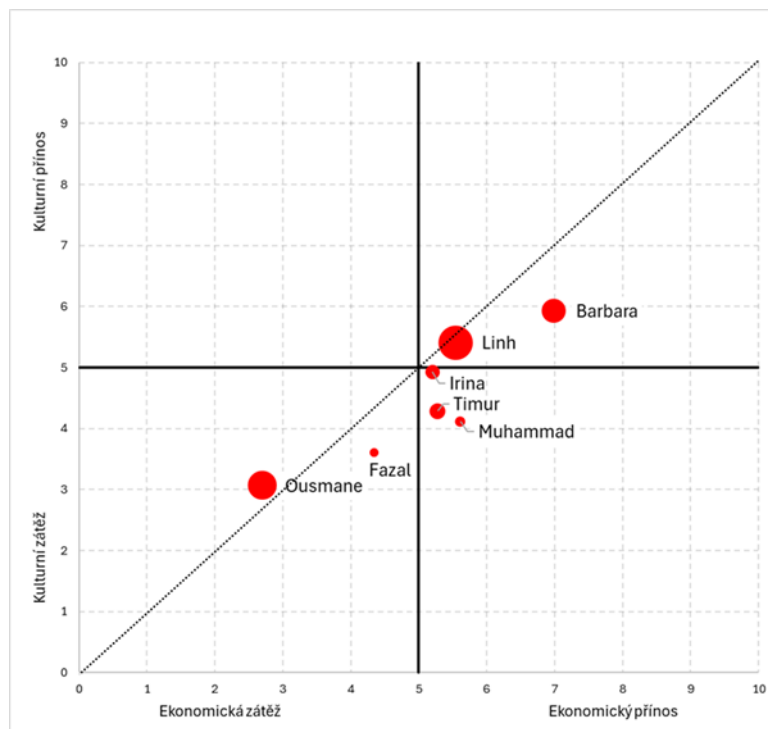
3.3 Postoje k hypotetickým profilům imigrantů

Při posuzování jednotlivých hypotetických profilů imigrantů (Rámeček 1) bylo hodnocení ekonomických dopadů u respondentů systematicky příznivější než hodnocení kulturních dopadů (Obrázek 3) a mezi jednotlivými profily vznikaly podstatně větší rozdíly než mezi řádovostními úrovněmi (EU–ČR–obec). Nejsilněji diferencovaly legalita vstupu a kvalifikace: vysoko kvalifikovaní a legální migranti (zejména Barbara) byli hodnoceni nejlépe, zatímco Ousmane s nelegálním vstupem nejhůře. U uprchlických profilů se navíc objevoval výraznější kulturní než ekonomický skepticismus.

Respondenti vnímali přínos či zátěž jednotlivých migrantů (hypotetických profilů) výrazně diferencovaně podle jejich charakteristik. Na ekonomické ose byly nejpozitivněji hodnoceny vysoce kvalifikované profily s legálním statutem, zejména Barbara (manažerka), Linh (studentka přicházející za rodinou) a Muhammad (lékař). Naopak nejnegativněji byl vnímán Ousmane, který do EU vstoupil bez povolení, což potvrzuje silnou citlivost české veřejnosti na legalitu vstupu a na ekonomicko-bezpečnostní rámování migrace. Na kulturní ose pak hodnocení do značné míry odpovídalo kulturní vzdálenosti od českého prostředí. Nejlépe hodnocena byla opět Barbara (Kanada) před Linh (Vietnam)

a Irinou (Ukrajina), Muhammad (Sýrie) naopak tentokrát patřil mezi ty nejproblematictější hodnocené. Za ním se umístili ještě Fazal (Afghánistán) a Ousmane (Senegal). Výjimku v tomto smyslu představuje Linh, nicméně výsledek odpovídá řadě dalších výzkumů, které naznačují, že díky svému silnému zastoupení a vyšší míře integrace již je pozice Vietnamců vůči české majoritě blízká.

Obrázek 3: Hodnocení přínosu a zátěže hypotetických profilů migrantů majoritou

pozn.: Velikosti koleček v grafu odpovídají míře shody mezi respondenty. Názory na profily Fazala, Timura či Muhammada jsou tedy v rámci české společnosti více odlišné. Naopak „nepřijetí“ Ousmana je mezi českou majoritou více konzistentní.

To výrazně podporují i průměrné hodnoty naměřené sociální distance (Tabulka 3, tabulka četností je v Příloze 4). Sociální distance vůči Linh je zde dokonce nižší než vůči Barbaře, což naznačuje, že na osobní úrovni může mladá studentka působit bližším a sympatičtějšíм dojmem než vysoce postavená manažerka, ačkoliv je Barbara hodnocena lépe z hlediska přínosů spojených s její přítomností. Třetí nejnižší sociální distanci respondenti uvedli u Iriny, i zde ale platí největší míra neshody (viz nejvyšší směrodatná odchylka).

Tabulka 3: Sociální distance respondentů vůči sledovaným profilům

Profil	Sociální distance	Směr. odchylka
Linh	3,61	1,73
Barbara	3,67	1,75
Irina	4,00	1,89
Muhammad	4,42	1,82
Timur	4,67	1,75
Fazal	5,07	1,85
Ousmane	5,59	1,85

pozn.: Sociální distance byla měřena dotazováním na ochotu přijmout dotyčného člověka na škále od 1 (přijal bych za člena blízké rodiny) do 7 (neměl by být vůbec vpuštěn do země).

Napříč většinou profilů se ukazuje systematický rozdíl mezi úrovněmi: dopady na EU jsou hodnoceny nejpozitivněji, na ČR o něco hůře a nejkritičtější jsou názory na dopady v místní obci (viz Tabulka 4). Tento „gradient hrozby“ (čím bližší úroveň, tím vyšší obavy) je však relativně mírný.

Zajímavé je srovnání názorů na jednotlivé profily s názory na přínosy/zátěž přítomnosti migrantů všeobecně a také s osobním postojem k migrantům všeobecně. Respondenti vykazují celkově spíše neutrální osobní postoj k migrantům, ale jejich hodnocení přínosu/zátěže spojené s přítomností migrantů je podstatně negativnější (srov. poslední dva řádky Tabulky 4). Konkrétní migrační profily však lidé (z hlediska přínosu či zátěže) vnímají výrazně příznivěji – většina z nich dosahuje kladnějších hodnot. To potvrzuje, že abstraktní skupina „migrantů“ vzbuzuje více obav než konkrétní osoby s jasným příběhem, kvalifikací a statusem. Nejlépe hodnocená Barbara a Linh výrazně převyšují i osobní názor na migranty, zatímco pouze Fazal a zejména Ousmane zůstávají v negativní části škály.

Z porovnání všech tří měření vyplývá, že mentální představa „typického migranta“, kterou respondenti aktivují při obecných otázkách, je výrazně negativnější než hodnocení konkrétních osob. Silně se podobá právě profilům Ousmana a Fazala – tedy migrantům s nižší kvalifikací, ekonomickými motivy či nelegálním vstupem – a naopak se výrazně liší od pozitivně vnímaných osob jako Barbara a Linh. Ty tedy naopak jako „typické migrantky“ vnímané nejsou, což dokládají i podrobnější analýzy faktorů podmiňujících postoje k jednotlivým profilům: faktory ovlivňující obecně postoje k migrantům či k ostatním profilům se v případě Barbary a Linh neukazovaly jako příliš významné.

Tabulka 4: Průměrné hodnocení přínosu či zátěže jednotlivých migračních profilů na různých úrovních (škála 0–10, kde 0 je největší zátěž a 10 největší přínos).

	EU	ČR	Obec/město bydliště	Průměr všechny úrovně
Barbara	6,79	6,46	6,26	6,50
Linh	6,00	5,48	5,40	5,62
Irina	5,46	5,09	4,98	5,18
Muhammad	5,21	4,87	4,82	4,96
Timur	4,98	4,78	4,62	4,79
Fazal	4,08	3,97	3,93	3,99
Ousmane	2,79	2,88	2,84	2,84
Průměr všechny profily	5,04	4,79	4,69	4,84
Názory na přínosnost přítomnosti migrantů všeobecně	2,62	3,28	3,97	3,29
Otázka „Můj názor na migranty je“ (0 = silně negativní; 10 = silně pozitivní)				4,26

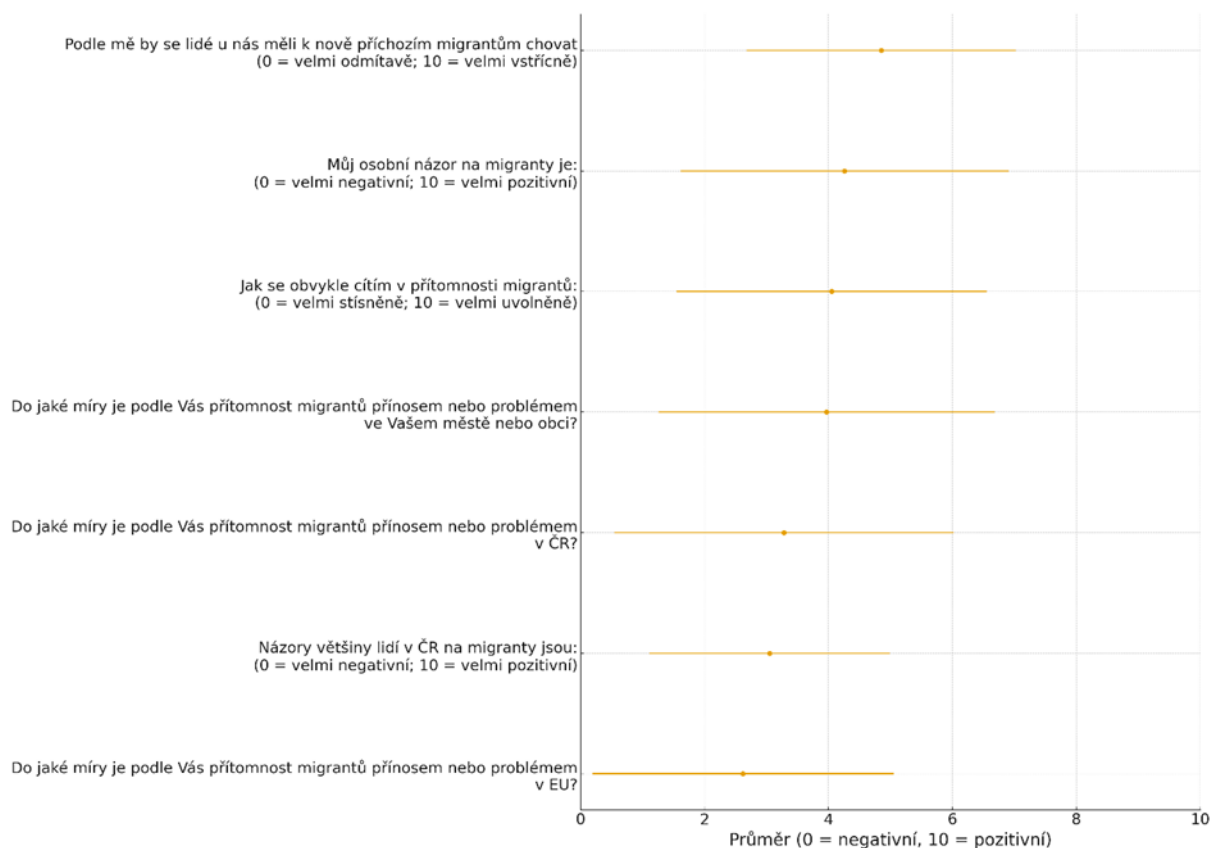
3.4 Osobní postoje, pocity a vnímané sociální normy vůči migrantům

Následující sekce se zaměřuje na širší rámec výše rozebraných postojů. Sleduje, jak lidé hodnotí migranty obecně, jak se v jejich přítomnosti cítí a jak vnímají postoje svého okolí i většinové společnosti, tedy vnímané sociální normy spojené s přítomností migrantů. Rozlišujeme dvě úrovně těchto norem: proximální norma – jak podle respondentů uvažují o migračních lidech v jejich nejbližším okolí (rodina, přátelé, kolegové), a distální norma – jak podle respondentů uvažuje o migračních lidech většina české společnosti.

Obrázek 4 a Příloha 5 ukazují, že osobní postoje veřejnosti k migrantům se pohybují převážně mezi mírně negativní a neutrální polohou. Nejlépe lidé hodnotí výrok, že „bychom se měli k nově příchozím migrantům chovat vstřícně“ – tedy představu o tom, jaké chování je správné (tzv. injunktivní norma).

Jejich vlastní postoj k migrantům je však podstatně opatrnější a blíží se středu škály. Podobně neutrálně lidé hodnotí i to, jak se v přítomnosti migrantů obvykle cítí.

Obrázek 4: Vnímané sociální normy, osobní postoje a pocity vůči migrantům

Nejnegativnější je naopak to, jak lidé odhadují názory většiny české společnosti (tj. deskriptivní norma), kterou považují za výrazně odmítavější, než jsou jejich vlastní postoje. Tento rozdíl naznačuje, že veřejnost může přeceňovat míru odporu vůči migrantům kolem sebe. Lidé si často myslí, že ostatní jsou odmítavější, než ve skutečnosti sami jsou. Jedná se o přítomnost takzvané pluralitní ignorance. Rozložení odchylek je silně posunuto směrem k pozitivním hodnotám: více než polovina veřejnosti je osobně otevřenější, než podle svého názoru je „většina lidí v ČR“, zatímco jen malá menšina se hodnotí jako negativnější než většina. Tento jev se objevuje napříč celým postojovým spektrem – dokonce i lidé s velmi negativními postoji často připisují „většině“ ještě negativnější pohled.

Tento vzorec má několik významných důsledků:

- „Tichá většina pozitivnějších“ – mnoho lidí má mírně až výrazně pozitivnější postoje, než si o nich druzí myslí. Domnívají se však, že společnost je k migrantům převážně negativní. Vzniká tak robustní efekt: „Já osobně nejsem proti, ale většina lidí ano.“
- Podceňování vlastní pozice a přizpůsobování se domnělé normě – respondenti, kteří věří, že většina je negativnější než oni sami, mají tendenci své postoje oslabovat nebo méně otevřeně vyjadřovat. To může bránit veřejné artikulaci podpory integrace či solidarity, přestože skutečná společenská nálada může být méně odmítavá.
- Spirála mlčení a přeceňování negativních nálad – mylné přesvědčení o negativitě většiny může vytvářet iluzi společenského konsenzu proti migraci. To umožňuje, aby relativně malá, ale hlasitá část společnosti určovala tón veřejné debaty, zatímco mírnější nebo pozitivnější většina zůstává pasivní.

Díky své konzistenci a síle se vnímaný rozdíl mezi vlastními postoji a tím, co si lidé myslí o názorech většiny, ukazuje jako jeden z nejvýznamnějších faktorů ovlivňujících postoje k migrantům i podporu migračních politik. Respondenti, kteří nevnímají většinovou společnost jako výrazně negativní (nebo se necítí v rozporu s ní), častěji podporují integraci, evropskou solidaritu a preventivní či rozvojová opatření. Naopak ti, kteří věří, že „většina“ je velmi odmítavá, se častěji kloní k restriktivním politikám.

Podobný vzorec, kdy se postoje k migraci zhoršují s rostoucí „vzdáleností“ od respondenta, se objevuje i u toho, jak lidé hodnotí dopady přítomnosti migrantů na různých úrovních. Nejpriznivěji vnímají situaci ve své obci, neutrálněji na úrovni ČR a nejkritičtěji situaci v EU (viz Obrázek 1 výše). Čím je úroveň vzdálenější každodenní zkušenosti, tím hůře je hodnocena. Tyto výsledky ukazují, že nálady společnosti vůči migrantům nejsou jednoznačně negativní, ale spíše opatrné a rozdílné podle kontextu.

Implikace

Výše uvedený rozpor mezi vlastním postojem a vnímaným postojem ostatních má přímé dopady na veřejnou debatu i chování občanů: mírnější či vyváženější postoje bývají méně viditelné, protože lidé mohou mít pocit, že odporují většinovému klimatu. Z hlediska praxe to znamená, že komunikace může hrát důležitou roli v korigování mylných představ o tom, co si skutečně myslí většina obyvatel, a tím přispívat ke snížení napětí a polarizace. Ukazovat, že veřejné mínění není tak negativní, jak se zdá, může posílit ochotu lidí účastnit se dialogu, podporovat lokální integrační opatření a otevřeněji sdílet své vlastní postoje. Pro tvorbu politik to zároveň znamená, že podpora či zavádění konkrétních integračních opatření může být společensky schůdnější, než se na základě mediálního obrazu nebo subjektivních dojmů předpokládá.

3.5 Hodnotová orientace a postoje k migrantům a migračním politikám

Hodnotová orientace je pro postoje k migrační problematice tradičně klíčová a prokazují to i výsledky tohoto výzkumu. Proto je vhodné se rozrůznění respondentů z hlediska různých hodnotových dimenzí věnovat podrobněji. V tomto výzkumu bylo toto rozrůznění sledováno pomocí 11 položek seskupených do tří dimenzí: ekonomická levice – pravice (postoje k nerovnostem, progresivnímu zdanění a spravedlivému podílu pracujících), kulturní liberalismus – konzervatismus (tradiční hodnoty, autorita, genderové normy a práva stejnopohlavních párů) a inkluzivní – exkluzivní pojetí národní identity (hranice národa, kulturní identita, prioritizace domácí populace a vztah k mezinárodním pravidlům). Odpovědi na všechny tyto položky jsou v Příloze 6.

Výsledky ukazují, že v ekonomické oblasti politických hodnot veřejnost inklinuje spíše k egalitárním postojům. Většina respondentů podporuje menší rozdíly v životní úrovni, souhlasí s progresivním zdaněním a sdílí názor, že pracující nedostávají spravedlivý podíl z bohatství země. Nesouhlasné postoje se vyskytují, ale nepřevažují.

V kulturně-hodnotové oblasti převažují konzervativní postoje, zejména pokud jde o tradiční hodnoty a autoritu: značná část veřejnosti je přesvědčena, že tradiční české hodnoty nejsou dostatečně respektovány, a považuje poslušnost a respekt k autoritě za důležité. V otázkách genderových rolí jsou však postoje rozdělené, přičemž významná část respondentů volí středové odpovědi. U práv stejnopohlavních párů mírně převažuje podpora, ale i zde se část odpovědí koncentruje ve středu škály.

V identitární oblasti jsou silně zastoupeny exkluzivní nativistické postoje, charakteristické pro exkluzivní nacionalismus. Nejvyšší podporu má tvrzení, že Češi by měli mít ve své zemi přednost před cizinci, a relativně vysoký podíl veřejnosti (byť ne většina) souhlasí i s představou, že „opravdovým Čechem“ může být pouze ten s českým původem. Významné je také převládající odmítnutí tvrzení, že by političtí lídři měli dodržovat mezinárodní pravidla, pokud by to bylo v rozporu s vnímanými národními zájmy.

Tyto dimenze hodnotových postojů nejsou nezávislé. Nejsilnější souvislost je mezi kulturním konzervatismem a nacionálním smýšlením (exkluzivní pojetí národní identity často doprovází tradiční a autoritativní hodnoty). Slabší, byť stále významné jsou vztahy ekonomické levice k oběma zbývajícím dimenzím: egalitární postoje korelují jak s kulturním konzervatismem, tak s nacionálním smýšlením.

Na základě hodnotové orientace byla provedena shluková analýza, která respondenty rozdělila do pěti stabilních hodnotových typů. Ty reprezentují odlišné kombinace ekonomického, kulturního a identitárního smýšlení: Tvrdá konzervativně nacionalistická levice (25 % respondentů), Konzervativně nacionalistická pravice (16 %), Rezervovaný střed (16 %), Umírněná levice (19 %) a Liberální kosmopolité (24 % respondentů).

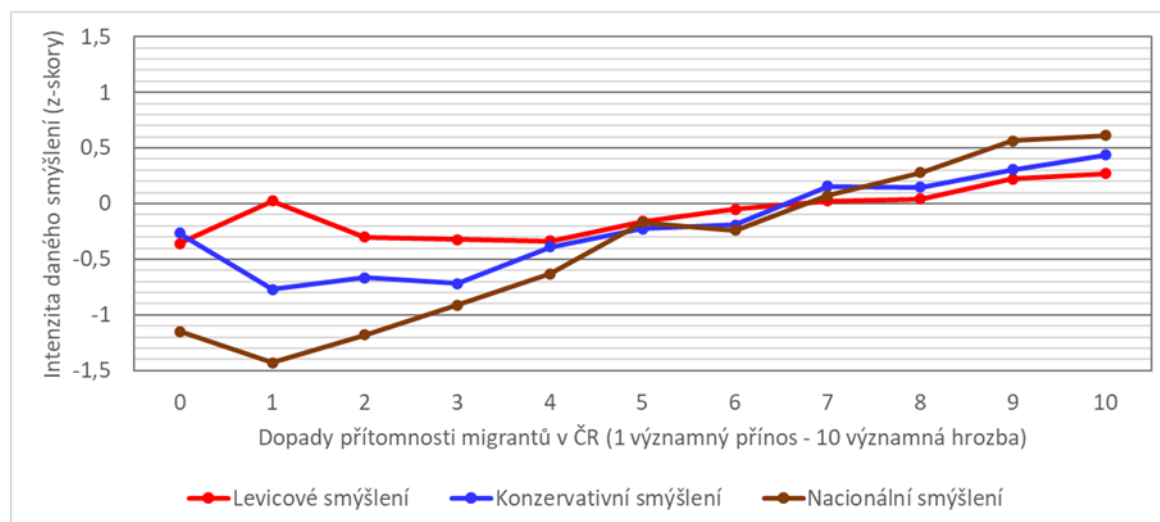
Z hlediska sociodemografických charakteristik (viz Příloha 7) platí, že vzdělanější, ekonomicky lépe situované a mladší skupiny inklinují k liberálním hodnotám, zatímco starší a sociálně zranitelnější obyvatelé s nižším vzděláním častěji zastávají konzervativně nacionalistické postoje. Další analýzy zároveň naznačily, že ekonomická situace (a zejména pak její vnímaná změna v posledních letech) má na hodnotové orientace a postoje k migraci o něco výraznější vliv než věk či vzdělání, byť i tyto faktory hrají svou roli. Sociodemografické rozdíly však hodnotové typy vysvětlují jen částečně: ve všech skupinách se objevují lidé napříč věkem, vzděláním i ekonomickou situací.

Geografické rozdíly v hodnotových orientacích jsou spíše menší a běžně používaná osa „velká vs. malá sídla“ je pro popis hodnotových rozdílů podle našich dat zavádějící. Patrné však je, že respondenti z Prahy mají v průměru více liberální a otevřené (méně konzervativní a méně exkluzivisticky nacionalistické) smýšlení, zatímco v kategorii měst s 50–99 tisíci obyvateli je tomu naopak.

Souvislost s postoji k migrantům a migračním politikám

Respondenti s nacionalistickým a konzervativním smýšlením hodnotí přítomnost migrantů negativněji a jsou celkově méně nakloněni otevřeným politikám. Nacionalistické smýšlení má přitom nejsilnější souvislost, konzervativní jen o něco slabší, zatímco levicová orientace vykazuje pouze mírný a spíše okrajový vztah (Obrázek 5).

Obrázek 5: Přítomnost migrantů v ČR jako vnímaná hrozba dle politických postojů

Tabulka 5 charakterizuje jednotlivé typy identifikovaných hodnotových skupin z hlediska jejich postojů k migrantům a migračním politikám. Nejvýraznější rozdíly se objevují mezi kosmopolitně a konzervativně orientovanými póly, zatímco středové skupiny kombinují prvky otevřenosti a obav

v různých poměrech. Typologie tak odhaluje nejen polarizaci, ale i dvě početné skupiny „uprostřed“, jejichž pragmatické či rezervované postoje často rozhodují o celkovém směřování veřejného mínění.

Rozdíly mezi hodnotovými typy se neprojevují pouze v jejich postojích k migrantům a migračním politikám, ale také v tom, jak hodnotí vlastní postoj v porovnání s postoji většinové společnosti a jak přesně tyto postoje většiny odhadují. Jak ukazuje poslední sloupec Tabulky 5, míra pluralitní ignorance – tedy rozdíl mezi vlastním postojem a vnímaným postojem většiny – roste směrem od konzervativních k liberálním skupinám. Konzervativní typy mají tendenci předpokládat, že postoje většinové společnosti jsou podobné jejich vlastním. Liberálnější skupiny naopak často věří, že žijí v prostředí výrazně odmítavějším, než jsou jejich vlastní postoje – tedy vykazují vyšší pluralitní ignoranci. Současně se však projevuje i systematický nesprávný odhad skutečného postoje veřejnosti. Ve všech hodnotových skupinách lidé vnímají českou společnost jako negativnější vůči migrantům, než ve skutečnosti je. Liberální skupiny se skutečnému průměru blíží nejvíce, naopak konzervativní skupiny jej nejvíce podhodnocují.

Tabulka 5: Typologie politicko-hodnotových skupin a jejich postoje k migraci a migračním politikám

Typ	Postoje k migrantům	Postoje k migračním politikám	Pluralitní ignorance
Tvrdá konzervativně nacionalistická levice (25 %)	Jednoznačně negativní postoje; velmi nízké hodnocení obecné přítomnosti migrantů i všech profilů.	Nejvyšší podpora restriktivních a bezpečnostních politik (hranice, kontroly); nízká podpora otevřenosti (kurzy, solidarita).	Velmi nízká: vlastní postoje zástupců této skupiny k migrantům relativně dobře odpovídají tomu, jak vnímají postoje ve společnosti.
Konzervativně nacionalistická pravice (16 %)	Výrazně negativní postoje, ale nejvýraznější diferenciace mezi jednotlivými skupinami (velmi vysoká sociální distance vůči méně kvalifikovaným profilům, u Linh a Barbary se blíží průměru).	Silná podpora restrikcí (hranice), nejnížší solidarita; nízká identifikace s inkluzivní politikou.	Nízká: tyto respondenti mírně přeceňují negativitu většinové společnosti, ale rozdíl je malý.
Rezervovaný střed (16 %)	Neutrální postoje; mírně pozitivní postoje vůči obecně nejlépe přijímaným profilům (Linh, Barbara).	Neutrální postoje k většině politik, negativnější postoj k integračním politikám na národní úrovni.	Střední: tato skupina předpokládá o něco negativnější postoje vůči migrantům, než jaké vyjadřuje sama.
Umírněná levice (19 %)	Mírně až středně pozitivní postoje; relativně menší rozdíly mezi jednotlivými skupinami (oproti jiným skupinám nižší distance i k některým humanitárním případům).	Jasně nadprůměrná podpora otevřenosti, solidarity a evropské spolupráce; podprůměrná podpora restriktivních opatření.	Poměrně vysoká: tyto respondenti si myslí, že ostatní jsou vůči migrantům podstatně odmítavější, než jsou oni sami.
Liberální kosmopolité (24 %)	Nejpozitivnější postoje; vysoké hodnocení kvalifikovaných i humanitárních migrantů; nejnížší sociální distance; obecně nejotevřenější vztah k migraci napříč všemi typy.	Nejvyšší podpora otevřenosti, solidarity a inkluzivních politik (kurzy, pomoc ve zdrojových regionech, klimatická prevence); nejnížší podpora restrikcí; silná preference evropských a globálních řešení.	Nejvyšší: skupina je výrazně otevřenější než průměr a považuje postoje ostatních za výrazně negativnější než svoje.

Implikace

Výsledky prokazují, že nejvýraznější rozdíly se nacházejí mezi liberálním a konzervativně nacionalistickým pólem. Nicméně „průměrné“ veřejné mínění je ovlivněno postoji dvou středových segmentů: Rezervovaného středu a Umírněné levice. Ty dohromady zahrnují asi třetinu populace. Jejich postoje se pohybují kolem průměru a kombinují prvky otevřenosti i obav. Lze předpokládat, že komunikace migračních i integračních opatření má u těchto skupin největší šanci na podporu, pokud

vysvětluje konkrétní přínosy, kontrolní mechanismy a praktické jistoty, a vyhýbá se ideologickým rámcům.

U Tvrdé konzervativně nacionalistické (ekonomické) levice jsou postoje k migrantům dlouhodobě a jednoznačně odmítavé. U této skupiny lze změnu očekávat spíše přes zdůraznění bezpečnosti, jasných pravidel, povinností a kontroly, nikoli prostřednictvím argumentů založených na solidaritě či kulturní otevřenosti. Jisté možnosti existují v oblastech, kde tato skupina vykazuje nejmenší odpor (např. cílená kvalifikovaná migrace nebo integrace vedoucí k soběstačnosti).

Konzervativní respondenti vnímají své postoje k migrantům jako shodné s vnímaným převládajícím názorem ve společnosti, a lze proto předpokládat menší tendenci své názory tlumit. Naproti tomu liberální skupiny své postoje podceňují vůči domnělé většině, což u nich může zvyšovat zdrženlivost v debatě i nižší viditelnou podporu integračních či otevřených migračních opatření. Tím se zároveň vysvětluje, proč jsou odmítavé postoje, typické pro tvrdé konzervativně nacionalistické skupiny, ve veřejné diskusi často výraznější a slyšitelnější.

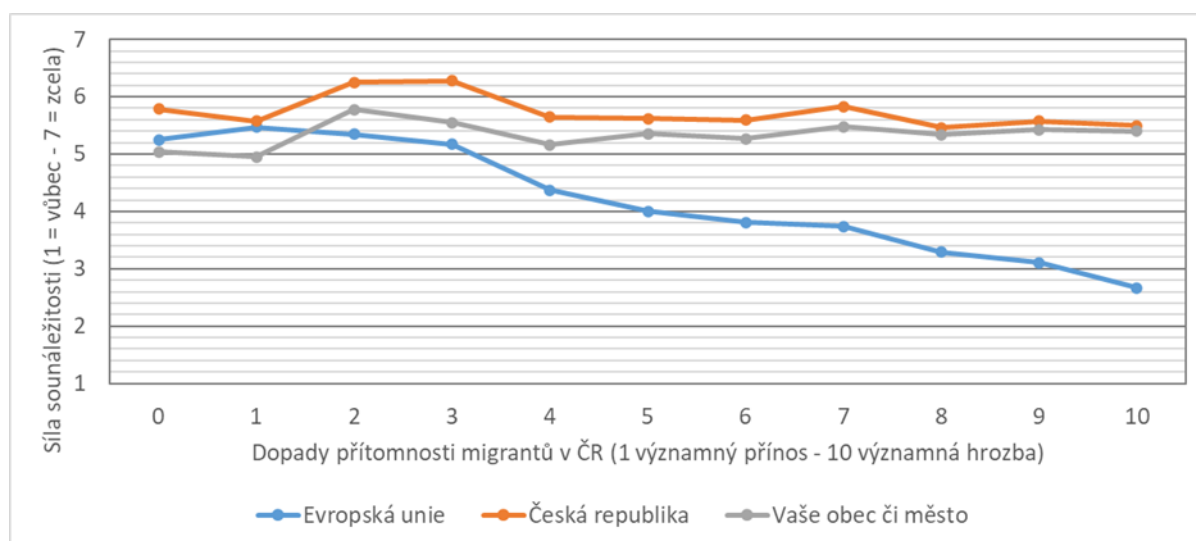
Vyvažující komunikace, která by nějak viditelně komunikovala skutečné, často méně vyhraněné rozložení názorů, může pomoci snižovat napětí i polarizaci. Výsledky zároveň naznačují, že polarizaci lze zmírňovat zaměřením na oblasti, kde existuje průnik mezi hodnotovými tábory – zejména na legální migraci, ekonomické přínosy, lokální dopady a praktické integrační služby, které vyvolávají nejmenší odpor napříč typy.

3.6 Role evropské, národní a lokální identity

V šetření byla též zjišťována teritoriální identita dotazováním na míru sebeidentifikace s EU, ČR a obcí či městem bydliště pomocí otázky „Nakolik se cítíte být součástí následujících úrovní společnosti?“. Výsledky ukazují, že se česká veřejnost vyznačuje silnou národní a lokální identitou, s průměrnou mírou sounáležitosti s ČR 5,66 a s obcí či městem bydliště 5,38 (škála 1–7). Identifikace s EU je podstatně slabší (průměr 3,68) a v populaci výrazně variabilnější. Zhruba čtvrtina respondentů uvádí vysokou míru sounáležitosti s EU a dalších 30 % střední sounáležitost. Naproti tomu se téměř tři čtvrtiny respondentů silně identifikují s Českem a přibližně 70 % se svou obcí či městem (více viz Příloha 8).

Vyšší míra sebeidentifikace s EU je asociována s obecně výrazně pozitivnějšími postoji k přítomnosti migrantů (např. Obrázek 6). Identifikace s ČR se naproti tomu s postoji k migrantům pojí jen slabě a s obcí bydliště takřka vůbec.

Obrázek 6: Postoje k přítomnosti migrantů v Česku ve vztahu k sounáležitosti s územními celky

I na úrovni postojů k jednotlivým profilům migrantů je nejvýraznějším a nejkonzistentnějším prediktorem příznivějších postojů sounáležitost s EU. Národní identita vykazuje jen slabé a nerovnoměrné vazby. O něco příznivější postoje se objevují vůči profilům, které jsou české veřejnosti obecně blízké či pozitivně hodnocené – tedy zejména u kvalifikovaných a kulturně bližších migrantů (Barbara, Irina, částečně Linh). U kulturně vzdálenějších, muslimských nebo manuálně pracujících profilů (např. Ousmane, Fazal) je tato souvislost minimální nebo mírně negativní a vysoká sociální distance přetrvává bez ohledu na sílu národní identity.

Lokální identita má nejslabší vztah k postojům k migrantům. Její vazby k preferencím konkrétních profilů jsou velmi nízké a projevují se pouze ojediněle (např. mírně nižší sociální distance vůči Linh). Celkově lze říci, že identifikace s obcí či městem není významným faktorem utvářejícím postoje k různým typům migrantů.

Identitární orientace významně souvisí s postoji k migračním politikám. Sounáležitost s EU velmi silně predikuje podporu politik otevřenosti a solidarity. Národní identita má smíšený a selektivní charakter: mírně podporuje jak otevřenost, tak i restriktivní/bezpečnostní opatření, avšak zároveň snižuje podporu globálních řešení. Lokální identita vykazuje nejslabší vztahy.

(Ne)identifikace s EU odráží hlubší politické a kulturní hodnotové orientace, jak byly představeny výše. To platí mnohem méně pro národní a téměř vůbec pro lokální úroveň teritoriální identifikace. Liberální kosmopolité mají výrazně vyšší sounáležitost s EU (4,74), zatímco nejnižší úroveň má Tvrdá konzervativně nacionalistická levice (2,78) a Konzervativně nacionalistická pravice (3,24). Středové skupiny se nacházejí mezi nimi (Umírněná levice 4,08 a Rezervovaný střed 3,43). Naproti tomu národní identita je ve všech typech obdobně vysoká (rozmezí 5,54–5,82), což vysvětluje poznatek, že jen minimálně diferencuje postoje k migrantům a migračním politikám. Lokální identita se liší ještě méně (rozmezí 5,08–5,61).

S teritoriální identitou systematicky souvisejí i vnímané sociální normy kolem přítomnosti migrantů a tento vztah je opět třeba spojovat s politickými a kulturními hodnotami. Sounáležitost s EU je tak spojena s výrazně vyšší mírou pluralitní ignorance: lidé, kteří se více identifikují s EU, mají tendenci domnívat se, že širší česká veřejnost je vůči migrantům podstatně negativnější, než jsou oni sami. Naopak národní a zejména lokální identita se s touto odchylkou pojí jen slabě. Evropská identita je tedy úzce provázána s tendencí „proevropštějších“ liberálnějších skupin podceňovat míru otevřenosti ve společnosti.

Implikace

Národní a lokální identita jsou v české společnosti téměř univerzálně silné a samy o sobě k negativním postojům k migraci nevedou. Rozdíly vznikají až tehdy, když jsou spojeny s exkluzivními hodnotami, tj. nikoliv kvůli identitě, ale kvůli jejímu hodnotovému obsahu. Evropská identita naopak výrazně odlišuje postoje a je klíčová pro podporu otevřenosti a společných řešení. Prakticky to znamená, že komunikace migrační a integrační problematiky může pracovat s různými identitami rozdílně: u nízké evropské identifikace je účinnější rámovat opatření národně či lokálně, zatímco u proevropských skupin je důležité korigovat mylný dojem, že většina společnosti je k migraci výrazně odmítavá.

3.7 Role vnímané velikosti migrační populace

Podle oficiálních statistik žije v současnosti v populaci EU i v populaci Česka zhruba 10 % cizinců, respektive migrantů (obyvatel, kteří se narodili mimo tyto územní celky). Vzhledem k tomu, že náš vzorek byl koncipován jako reprezentativní podle základních demografických charakteristik, velikostních kategorií obcí a na úrovni krajů, lze předpokládat, že průměrný skutečný podíl migrantů v obcích, kde žijí respondenti, se hodnotě 10 % také blíží.

Výsledky ukázaly, že respondenti mají silnou tendenci vnímané podíly migrantů nadhodnocovat (Tabulka 6 a Příloha 9). Platí to na všech řádovostních úrovních. Nejvíce v ohledu k odhadům podílu migrantů ze třetích zemí mimo EU v EU, kde byl průměrný odhad 29 %, přičemž třetina respondentů uvedla odhad nad hodnotou 30 % podílu. Průměrný odhad podílu migrantů v Česku byl také vysoký (28 %), kdy čtvrtina uvedla více než 30 %. Průměrný odhad pro lokální úroveň byl 19 %, tedy obecně blíže realitě, avšak stále v průměru téměř dvojnásobně nad ní.

Výsledky tak dokládají, že česká populace má obecně omezené povědomí o skutečném podílu migrantů. Vzhledem k v průměru spíše negativním postojům vůči migrantům lze tedy říct, že veřejnost má tendenci výrazně nadhodnocovat domnělou zátěž či hrozbu, kterou mohou představovat.

Tabulka 6: Srovnání skutečných a odhadovaných podílů zastoupení migrantů v populaci

		EU	Česko	Obec (přibližný průměr)
Skutečná velikost		9,9	10,0	10,0
Odhady respondentů	Průměr	29,4	25,8	18,7
	Dolní kvartil	15	10	5
	Medián	25	20	10
	Horní kvartil	40	30	30
	Směrodatná odchylka	20,7	21,4	20,4

pozn.: Všechny hodnoty jsou uvedeny v procentech. U Evropské unie jsou uvažováni pouze migranti z třetích zemí.

Respondenti, kteří migranty hodnotí méně příznivě, ať už jde o obecnější osobní postoje nebo afektivní či normativní postoje, systematicky nadhodnocují počty migrantů v populaci. Stejný vztah se projevuje i v ohledu k hodnocení přínosů/zátěží profilů migrantů, ať už z hlediska ekonomických nebo kulturních dopadů. Vnímaná velikost migrace rovněž souvisí s preferencemi migračních politik: lidé podporující restriktivnější, lokálně orientované přístupy uvádějí vyšší odhady, zatímco ti, kteří preferují otevřenost, solidaritu a globální rámování politik, uvádějí odhady nižší.

Postoje k některým profilům jsou výrazně citlivější na to, jak velký podíl migrantů lidé v populaci odhadují. U Iriny, Timura, Fazala a Barbary (a slaběji i u Muhammada) platí, že vyšší odhad počtu

migrantů vede k výrazně negativnějšímu hodnocení jejich přínosu. U Linh a Ousmane je tento vztah naopak jen minimální. Tito jsou, zdá se, více posuzováni podle jejich specifických charakteristik.

Důležitý poznatek je, že odhadovaný podíl migrantů v populaci vykazuje jen slabé vazby na hodnotové postoje. Nejsilněji souvisí s nacionalismem, ale ani zde nejde o výrazný vztah. Silnější roli hrají sociodemografické a ekonomické charakteristiky: vyšší odhady jsou typičtější pro osoby s nižším vzděláním, pro ženy a pro respondenty, kteří hodnotí ekonomickou situaci své domácnosti hůře. Vyšší vnímané počty migrantů se rovněž pojí se slabší sounáležitostí s EU, Českem i místním prostředím. Zdá se tedy, že nadhodnocování podílu migrantů v populaci je do značné míry samostatný fenomén. Není tolik formováno hodnotovými postoji, ale spíše kombinací sociodemografických charakteristik a pravděpodobně i identitárních, kognitivních a afektivních mechanismů.

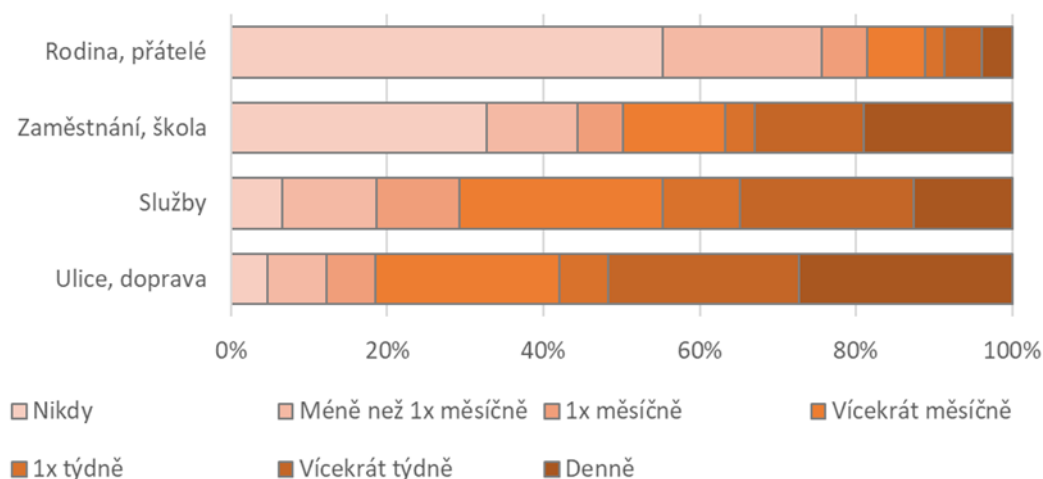
Implikace

Výsledky ukazují, že veřejnost má slabé povědomí a systematicky nadhodnocuje podíly migrantů v populaci. To samo o sobě představuje důležitou komunikační a vzdělávací výzvu. Relevantní jsou cílené snahy o zlepšení informovanosti s cílem korigovat představy o počtech migrantů. Komunikace objektivních informací ale sama o sobě patrně nebude stačit. Měla by zároveň reagovat na pocit ohrožení nebo konkretizovat abstraktní představy (sdílet objektivní informace formou, která lidem umožní si je realisticky představit v běžně pochopitelných měřítcích).

3.8 Kontakt s migranty

Obrázek 7 ukazuje, že přes 80 % respondentů potkává migranty vícekrát měsíčně v dopravě či na ulici a okolo 70 % ve službách. Mezi přáteli či v rodině se ale s migranty častěji setkává pouze necelá pětina respondentů.

Obrázek 7: Frekvence setkávání se respondentů s migranty při různých příležitostech

Kontakt s migranty je v literatuře popisován jako klíčový faktor pozitivnějších postojů. V tomto výzkumu se to potvrdilo částečně. Výsledky naznačují, že postoje k migrantům zlepšuje pouze bližší forma kontaktu. Lidé, kteří se častěji s migranty setkávají v rodině, mezi přáteli, v zaměstnání či ve škole, hodnotili lépe přítomnost migrantů a vykazovali vůči nim nejnižší sociální distanci. Nejvíce to přitom platilo u postojů k profilům kulturně nejvzdálenějších migrantů (Muhammad, Ousmane). Blízký kontakt s migranty se také asociuje s pozitivnějším postojem k solidárním migračním politikám. Porovnání významu jednotlivých mechanismů (viz níže) nicméně naznačuje, že efekt kontaktu je v porovnání

s významem hodnotové orientace, nadhodnocení podílů migrantů v populaci nebo vnímané důvěryhodnosti různých typů zdrojů informací relativně malý.

Implikace:

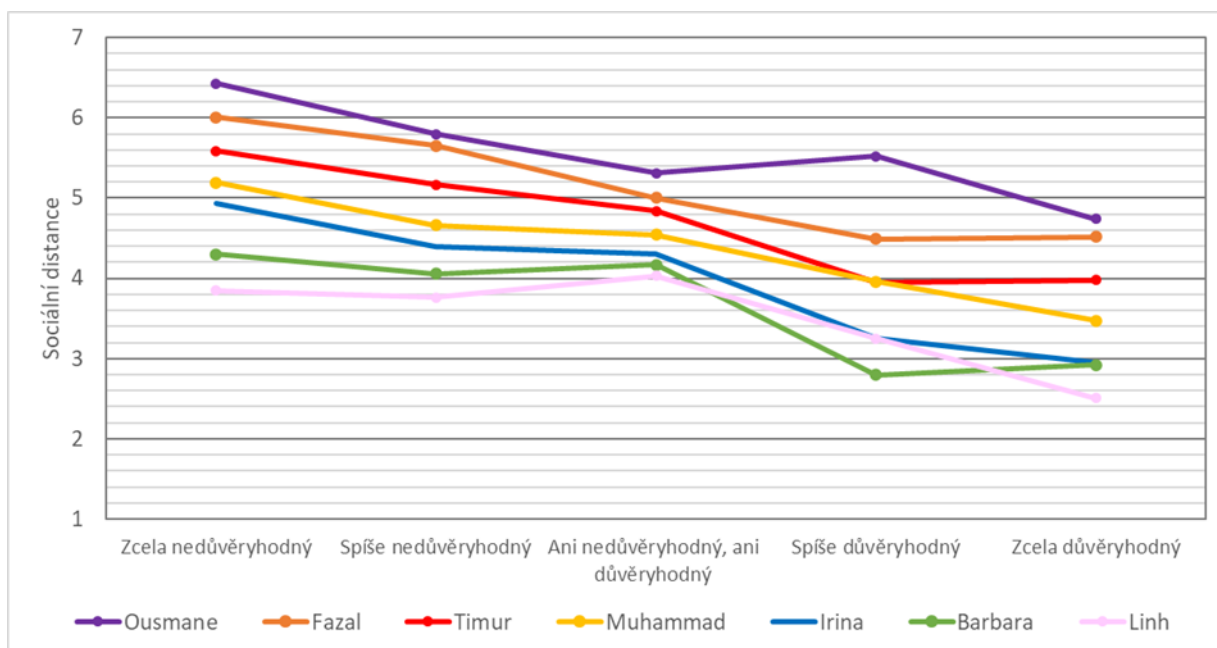
Výsledky poukazují na pozitivní zpětnou vazbu, kdy bližší a dlouhodobější kontakt s migranty může napomáhat jejich pozitivnějšímu hodnocení. Integrační politiky, které podporují reálnou spolupráci a každodenní interakci mezi migranty a majoritou (např. ve škole či na pracovišti), tak mohou přispět k odbourávání předsudků u části veřejnosti, jež se s migranty nesetkává osobně. V celkové struktuře postojů má kontakt podle tohoto výzkumu relativně menší váhu než hodnotové orientace a některé další faktory. Jeho význam je patrně závislý na kvalitě a intenzitě interakcí.

3.9 Zdroje informací o migraci

Dalším faktorem, který se podílí na vytváření postojů vůči migrantům, je, z jakých zdrojů veřejnost přebírá o migrantech a migraci informace. V rámci šetření byla u jednotlivých zdrojů informována médií zjišťována intenzita, s jakou z těchto zdrojů respondenti přebírají informace, a vnímaná míra důvěryhodnosti těchto zdrojů (Příloha 10). Právě míra důvěryhodnosti jednotlivých zdrojů informací se pak ukázala jako důležitý faktor ovlivňující postoje k migrantům.

V obecné rovině lze říci, že nejsilněji postoje k migrantům souvisejí s vnímanou důvěryhodností veřejnoprávní televize, což na příkladu postojů vůči jednotlivým hypotetickým profilům migrantů dokládá Obrázek 8. Pozitivní vliv na postoje k migrantům má i důvěra v tištěné noviny či časopisy a internetové zpravodajské servery, omezeně též důvěra v soukromé televizní stanice. Naopak vyšší důvěra v sociální sítě a osobní diskuse mimo internet je spojena s horšími postoji k migrantům. Velmi podobné závěry získáme i při posuzování vztahu s migračními politikami: respondenti důvěřující veřejnoprávní televizi a tištěným médiím jsou nakloněni otevřenější migrační politice, naopak zastánci osobních diskusí více preferují restriktivní politiky. Konečně respondenti s vyšší důvěrou ve veřejnoprávní televizi vykazují nižší nadhodnocování podílu migrantů (zejm. na evropské úrovni), zatímco vyšší důvěra v sociální sítě je významně asociována s vyšším nadhodnocováním podílu migrantů na všech řádovostních úrovních.

Obrázek 8: Sociální distance vůči hypotetickým profilům dle důvěry vůči veřejnoprávní televizi

pozn.: Graf ukazuje průměrnou výši sociální distance vůči jednotlivým hypotetickým profilům migrantů dle toho, jak respondenti odpovídali na otázku: „Za jak důvěryhodný zdroj informací o migraci považujete následující zdroj informací: veřejnoprávní televizi?“

Respondenti s vyšší mírou důvěry ve veřejnoprávní televizi jsou mladší a vzdělanější, navzdory tomu negativněji hodnotí vlastní úroveň přehledu o problematice migrace. Naopak respondenti označující za důvěryhodné sociální sítě či osobní diskuse mají nižší úroveň dosaženého vzdělání, avšak vyšší deklarovaný přehled o migrační problematice. Obě kategorie se liší z hlediska věku: „fanoušci“ osobních diskusí jsou spíše starší.

Na základě toho, jak veřejnost získává informace o migraci, byla sestavena pomocí metody shlukové analýzy typologie. Vstupními proměnnými byla frekvence získávání informací o migraci z jednotlivých zdrojů a míra důvěry v tyto zdroje. Jednotlivých pět typů osob podrobně představuje Tabulka 7. Ačkoli některé typy plně odpovídají výše uvedeným popisům i základním očekáváním (mladí vzdělaní lidé aktivně shánějící informace s výrazně pozitivními postoji vs. méně vzdělané osoby získávající informace spíše ze sociálních sítí a osobních rozhovorů s negativními postoji), jiné typy ukazují, že celkový obraz je přece jen komplikovanější a že vedle osob s „extrémnějšími“ charakteristikami na obě strany se větší část veřejnosti drží spíše ve středu a má postoje k migrantům neutrální. To se týká dvou typů. Vůbec nejvíce zastoupeni jsou „Konzervativní příjemci informací“, kteří ze sledovaných charakteristik vynikají pouze nadprůměrným sledováním televize a konzervativním smýšlením. Druhou skupinou jsou lidé jevící jen velice omezený zájem o věci veřejné (typ „ignorant“), pro něž migrace zjevně není významným tématem: prakticky si nezískávají o ní žádné informace a nemají k ní nijak vyhrčené postoje. Celou mozaiku doplňuje pátý typ („skeptik“), který představují osoby s mimořádně nízkou důvěrou v jakékoli zdroje informací o migraci, což se projevuje jak velmi nízkým získáváním informací z tradičních médií (televize, tisk), tak vysoce negativními postoji k migrantům.

Tabulka 7: Typy respondentů dle přístupu k informacím o migraci

Typ	Osobní charakteristiky	Zdroje informací	Postoje k migrantům
Fanda sociálních sítí a osobních diskusí (24 %)	Nižší vzdělání a špatná ekonomická situace, výrazně nacionální, nadprůměrně ekonomicky levicové a konzervativní smýšlení, vysoká sounáležitost s obcí bydliště a nízká s EU.	Výrazně preferuje internetové zpravodajské servery, sociální sítě a zejména osobní diskuse, naopak nesleduje televizi a tištěné zdroje. Nejlépe ze všech typů hodnotí vlastní přehled o problematice migrace.	Ze všech typů nejvíce považuje migranty za přítěž a celkové postoje k migrantům i jednotlivým profilům s výjimkou Linh má negativní. Velmi slabá podpora otevřených a solidárních migračních politik, nejvyšší podpora restriktivních. Navzdory deklarovanému vysokému přehledu o problematice nejvíce nadhodnocuje podíl migrantů.
Konzervativní příjemce informací (32 %)	Vyšší věk, výrazně konzervativní smýšlení, silnější vztah k víře (jinak velmi průměrné charakteristiky).	Nejpravidelněji ze všech typů sleduje televizi a čte tisk, ostatní zdroje využívá průměrně. Mírně nadprůměrná důvěra v osobní rozhovory a podprůměrná v sociální sítě. Vysoký deklarovaný přehled o problematice migrace.	Zcela průměrné hodnoty ve všech charakteristikách. Jedinou výjimkou je podpora restriktivních migračních politik a ze všech typů nejvyšší sociální distance od Linh (společně se <i>Skeptikem</i>).
Aktivní vyhledavač informací (15 %)	Mladý, vzdělaný, spíše muž, vysoký kontakt s migranty a silná sounáležitost se všemi třemi řádovostními úrovněmi. Výrazně pravicové, liberální a nenacionalistické smýšlení.	Velmi často vyhledává informace o migraci na internetových serverech, k nimž má i velkou důvěru. Nejvíce však důvěřuje veřejnoprávní televizi, nejméně naopak osobní diskusi a zejména sociálním sítím. Průměrný deklarovaný přehled o problematice migrace.	Jednoznačně nejpozitivnější postoje k migraci a všem hypotetickým profilům. Silně podporuje otevřené a solidární migrační politiky a migrační politiky na lokální úrovni, málo naopak podporuje politiky restriktivní. Nejméně nadhodnocuje podíl migrantů na všech úrovních.
Ignorant (18 %)	Výrazný podíl žen, bydliště spíše v menším sídle, velmi slabý kontakt s migranty.	Nejnižší míra sledování všech zdrojů informací, avšak nadprůměrná míra důvěry v ně, zejména v televizi a tisk. Relativně nejvíce sleduje i důvěřuje veřejnoprávní televizi. Nejnižší deklarovaný přehled o problematice migrace.	Nízký zájem se projevuje i větším příklonem ke středním hodnotám při hodnocení migrace. V důsledku toho má druhé nejpozitivnější postoje. Nejméně ze všech typů podporuje restriktivní migrační politiky.
Skeptik (11 %)	Nižší vzdělání a špatná ekonomická situace, nacionalistické smýšlení, slabý vztah k víře a velmi slabá sounáležitost se všemi řádovostními úrovněmi.	Extrémně nízká důvěra ve všechny zdroje informací, relativně nejvíce důvěřuje osobním diskusím. Velmi málo získává informace z televizí a tisku.	Celkově značně negativní postoje k migraci a vůbec největší sociální distance ke všem hypotetickým profilům. Výrazně nadhodnocuje podíl migrantů na všech úrovních. Odpůrce otevřených a solidárních migračních politik, ale průměrný postoj k restriktivním politikám.

Porovnáme-li tuto typologii s výše diskutovanou typologií respondentů dle hodnotové orientace, Tvrdá konzervativně nacionalistická levice se nejčastěji objevuje mezi Konzervativními příjemci informací a Skeptiky, tedy lidmi, kteří čerpají z užšího a méně ověřovaného okruhu zdrojů (Tabulka 8). Naopak Liberální kosmopolité jasně dominují mezi Aktivními vyhledavači informací, kteří cíleně kombinují různé zdroje a snaží se informace ověřovat. Umírněná levice se nejčastěji řadí mezi Ignoranty s nízkým zájmem o téma, takže jejich postoje zjevně nevznikají na základě specifického informačního režimu. Rezervovaný střed a Konzervativně nacionalistická pravice jsou rovnoměrně rozloženy napříč všemi typy informačního chování, což naznačuje, že jejich postoje formují jiné faktory než práce s informacemi. Celkově tedy platí, že extrémnější či jasně profilované hodnotové postoje jsou úzce svázány s určitým typem informačního chování, zatímco umírněnější či středové postoje se vyskytují napříč různými informačními styly.

Tabulka 8: Hodnotové postoje ve vztahu k přístupu k informacím

	Fanda soc. sítě	Konzervativní příjemce informací	Aktivní vyhledavač	Ignorant	Skeptik	Celkem
Tvrdá konzervativně nacionalistická levice	101 (33 %)	112 (28 %)	14 (8 %)	37 (17 %)	49 (36 %)	313 (25 %)
Konzervativně nacionalistická pravice	61 (20 %)	62 (16 %)	27 (15 %)	21 (10 %)	24 (17 %)	195 (16 %)
Rezervovaný střed	60 (20 %)	45 (11 %)	27 (15 %)	41 (19 %)	25 (18 %)	198 (16 %)
Umírněná levice	41 (14 %)	80 (20 %)	41 (23 %)	57 (26 %)	17 (12 %)	236 (19 %)
Liberální kosmopolité	39 (13 %)	101 (25 %)	71 (39 %)	64 (29 %)	23 (17 %)	298 (24 %)
Celkem	302 (100 %)	400 (100 %)	180 (100 %)	220 (100 %)	138 (100 %)	1240 (100 %)

V dotazníku jsme rovněž zjišťovali, do jaké míry lidé souhlasí s výroky „Média často zveličují problém migrace více, než odpovídá realitě.“ a „Politici často používají téma migrace k odvedení pozornosti od jiných problémů.“ (Příloha 11). Analýza ukazuje několik důležitých souvislostí. Přesvědčení, že média migraci zveličují, silně souvisí s negativnějšími postoji k migrantům – lidé s tímto názorem hodnotí většinu hypotetických profilů hůře a vykazují vyšší sociální distanci. Tento postoj tedy neodráží „kritickou mediální gramotnost“, ale spíše širší negativní rámec, v němž je migrace vnímána jako problém. Naopak přesvědčení, že politici téma migrace zneužívají, je v populaci velmi rozšířené, avšak s postoji k migrantům souvisí jen slabě. Tento názor je sdílen napříč hodnotovými skupinami a má malou vypovídací schopnost o tom, jak lidé migranty hodnotí.

Implikace:

Výsledky ukazují, že postoje k migraci nejsou dány jen tím, odkud lidé informace získávají, ale také tím, jak hodnotí samotné informační prostředí. Důvěra ve veřejnoprávní televizi a tištěná média je spojena s pozitivnějšími postoji, nižší sociální distancí a realističtějším odhadem podílu migrantů. Naopak důvěra v sociální sítě a osobní diskuse konzistentně souvisí s negativnějšími postoji a výraznějším nadhodnocováním počtu migrantů.

Důležitým zjištěním je, že přesvědčení, že média migraci „zveličují“, samo o sobě silně predikuje negativnější postoje – nejde tedy o znak mediální kritičnosti, ale o širší rámec, v němž je migrace vnímána jako hrozba. Nestačí tedy jen posilovat přísun faktických informací. Současně je třeba pracovat s nedůvěrou vůči médiím a s předporozuměním, že migrace je prezentována zkresleně, protože tato interpretace sama vede k negativnějším postojům.

Velká část populace má nízký zájem o téma a drží se středu; zde má smysl volit jednoduchou, stabilní a nepolarizující komunikaci, která téma zpřehlední a neskouzne do konfliktu o „pravdivost médií“.

3.10 Geografické rozdíly v postojích k migraci

Poslední část se věnuje otázce, zda postoje k migraci souvisejí s místem, kde respondent žije. Ačkoli rozdíly na úrovni krajů (Příloha 12) nejsou příliš silné, určité pravidelnosti lze nalézt. Nejpozitivnější postoje ve všech ohledech mají respondenti z Prahy, kteří současně nejméně nadhodnocují podíl imigrantů na evropské a české úrovni, pociťují nejsilnější sounáležitost s EU, nejvíce důvěřují veřejnoprávním médiím a nejvíce podporují otevřené a solidární politiky. Obdobné charakteristiky do menší míry platí i pro respondenty z Jihomoravského kraje. Pražané jsou zároveň nejméně konzervativní a nacionalističtí. Na druhém konci spektra nalezneme Plzeňský a Moravskoslezský kraj, tamní respondenti mají charakteristiky zcela opačné.

U zbylých krajů jsou vzorce složitější. Například v Jihočeském kraji mají respondenti ve srovnání s jinými kraji nízkou sociální distanci vůči hypotetickým profilům Linh, Ousmana a Muhammeda (který jim je dokonce bližší než Irina a šlape na paty Barbaře) a naopak vysokou vůči Fazalovi a Timurovi. Právě naopak tomu je v Libereckém či Ústeckém kraji, kde je například sociální distance k Muhammadovi vyšší než Timurovi, a dokonce i Fazalovi – což je zajímavý paradox ve chvíli, kdy Muhammad i Fazal pocházejí z islámských zemí, ale při výrazně vyšší kvalifikaci by byl očekáván lepší postoj vůči Muhammadovi. Svoji roli zde může hrát patrně jméno, které v případě Muhammada více symbolizuje „nebezpečný“ islám.

Dále bylo analyzováno, zda nějakou roli hraje kontext bydliště respondenta na úrovni okresu (Příloha 13). Socioekonomický kontext okresu byl vyjádřen pomocí míry nezaměstnanosti a podílu exekucí; vztah s postoji k migraci i dalším sledovaným charakteristikám však byl zanedbatelný (zmínit lze jen o něco vyšší sociální distanci vůči Muhammadovi ve strukturálně postiženějších okresech).

O něco zajímavější výsledky přináší srovnání s reálným podílem migrantů na populaci okresu. Ten logicky souvisí s odhadovaným podílem migrantů v obci i s frekvencí osobního kontaktu s migranty. Kromě toho se projevuje obecně otevřenější postoj respondentů žijících v okresech s vyšším podílem cizinců (ačkoli síla vztahu není příliš velká) – ať již jde o pozitivnější postoje k migraci i jednotlivým hypotetickým profilům, vyšší sounáležitost s EU, méně konzervativní a nacionalistické smýšlení anebo o větší podporu otevřených a solidárních migračních politik. Velmi podobné výsledky byly zaznamenány, ať byl již sledován podíl všech migrantů na populaci okresu nebo podíl nejvýznamnějších skupin (Ukrajinci, Vietnamci, Rusové). Možná překvapivě podíl skupin neovlivňoval nijak specificky ani sociální distanci vůči relevantním hypotetickým profilům (Irina, Linh).

3.11 Syntetická analýza postojových mechanismů

Na základě dílčích analýz jednotlivých tematických bloků jsme vybrali soubor proměnných reprezentujících klíčové hodnotové, normativní, mediální, percepční a kontaktní mechanismy. Tyto proměnné jsme následně podrobili analýze hlavních komponent (PCA) s cílem identifikovat vzájemně nezávislé latentní dimenze, které se významově nepřekrývají. V dalším kroku jsme tyto dimenze porovnali pomocí parciálních korelací s různými indikátory postojů k migrantům. Cílem bylo zjistit, které latentní mechanismy mají v celkové struktuře postojů největší význam a do jaké míry vysvětlují rozdíly v hodnocení migrantů, sociální distanci a podpoře migračních politik. Tato syntetická analýza umožňuje identifikovat klíčové faktory utvářející veřejné mínění a jejich relativní sílu.

Do analýzy vstupovalo 15 standardizovaných proměnných zachycujících: (1–3) politicko-hodnotové orientace (levice–právice, konzervativismus, nacionalismus), (4) percepce podílů migrantů v populaci, (5–6) normativní odchylky od proximální a distální sociální normy (rozdíl mezi vlastním postojem k migrantům a názorem na postoje ostatních), (7) vnímanou sounáležitost s EU, (8–9) zdroje informací o migraci (využívání mainstreamových a alternativních médií), (10–11) subjektivní posouzení důvěryhodnosti médií ve vztahu k informování o migraci (mainstreamových i alternativních), (12) názor, že média zveličují problematiku migrace, (13) subjektivní posouzení vlastního přehledu o problematice migrace, (14–15) indikátory blízkého a vzdálenějšího kontaktu s migranty.

Analýza identifikovala šest vzájemně nezávislých komponent, které dohromady vysvětlily 67,7 % celkové variance. Pro každého respondenta byla vypočtena faktorová skóre, která se dále využívají jako prediktory v analýze postojů k migrantům.

V navazujícím kroku jsme pomocí parciálních korelací, kontrolujících pohlaví, věk, vzdělání a ekonomickou situaci domácnosti, porovnali vysvětlující sílu jednotlivých latentních dimenzí napříč různými indikátory postojů. Zaměřili jsme se na pět typů ukazatelů postojů k migrantům a migračním politikám: (1) vnímané dopady přítomnosti migrantů obecně, (2) osobní postoj k migrantům obecně, (3) vnímané dopady přítomnosti migrantů na úrovni hypotetických profilů, (4) sociální distanci vůči těmto profilům a (5) postoje k migračním politikám. Tento postup umožnil porovnat relativní sílu jednotlivých latentních mechanismů při utváření postojů k migraci a poskytnout komplexní pohled na jejich roli v celkové struktuře veřejného mínění.

Výsledky jsou shrnuty v Tabulce 9. Nejsilnější souvislost s postojovými indikátory vykazuje dimenze normativní odchylky (pluralitní ignorance). To však odpovídá jejímu matematickému vymezení: zachycuje rozdíl mezi vlastním postojem a vnímanou normou. Její silná korelace tedy odráží skutečnost, že tato dimenze obsahuje komponentu samotného individuálního postoje. Normativní odchylku proto interpretujeme nikoli jako prediktor postoje, ale jako samostatný ukazatel míry subjektivního hodnotového nesouladu a pluralitní ignorance, která má své významné implikace.

Klíčovou roli hraje především konzervativně nacionalistická orientace, která je nejsilnějším skutečným prediktorem postojů jak z hlediska souvislosti s obecnými postoji, sociální distancí, tak hodnocením migračních profilů (podrobnější výsledky viz Tabulka 10). Ostatní dimenze, zejména orientace na alternativní či mainstreamová média a nadhodnocení podílů migrantů v populaci, mají slabší, ale stále významné dopady, zatímco kontakt s migranty představuje nejslabší samostatný prediktor, zvláště po kontrole sociodemografických faktorů.

Tabulka 9: Identifikované latentní dimenze a jejich souvislost s postoji k migrantům a migračním politikám (dimenze řazeny podle identifikovaného významu pro postoje)

Název dimenze	Charakteristika	Poznatky z korelační analýzy
Normativní odchylka (pluralitní ignorance)	Zachycuje rozdíl mezi vlastním postojem a postoji vnímanými v blízkém i širším sociálním okolí. Vysoké skóre znamená, že respondent se cítí hodnotově odlišný od svého blízkého a vzdáleného sociálního prostředí.	Velmi silně souvisí s indikátory postojů; tato souvislost však vyplývá z konstrukce ukazatele (zahrnuje individuální postoj). Dimenze proto nereprezentuje nezávislý prediktor postojů, ale míru subjektivního nesouladu s vnímanou sociální normou (pluralitní ignoranci), která doplňuje porozumění postojům a jejich formování.
Konzervativně nacionalistická orientace	Spojuje konzervativní hodnoty, nacionalismus a deklarovanou nesounáležitost s EU. Jde tedy o vyjádření kulturně ideologického rámce.	Druhý nejsilnější faktor. Konzistentně a poměrně silně negativně souvisí s vnímanými dopady přítomnosti migrantů i s osobním postojem k migrantům. Snižuje vnímané přínosy všech profilů a zvyšuje sociální distanci. Je nejvýznamnějším prediktorem podpory restriktivních migračních politik.
Mainstreamová mediální orientace	Vyjadřuje orientaci na tradiční informační zdroje (TV, tisk, mainstreamové internetové portály) a jejich vnímanou důvěryhodnost (protiklad k alternativní mediální orientaci).	Slaběji, ale konzistentně pozitivně souvisí s vnímanými dopady migrantů i s osobním postojem. Mírně zvyšuje hodnocení přínosů profilů a snižuje sociální distanci. Má jasné pozitivní vztah k podpoře otevřených/solidárních politik.
Alternativní informační orientace	Odráží využívání a důvěru v alternativní či nemainstreamové zdroje informací (sociální sítě, neformální rozhovory) a je spojena se subjektivně deklarovanou znalostí migrace.	Mírně negativně souvisí s vnímanými dopady přítomnosti migrantů i s osobním postojem k nim. Efekty na přínosy profilů jsou slabé či smíšené. O něco více zvyšuje sociální distanci. Pozitivně souvisí s podporou restriktivních migračních politik.
Nadhodnocení podílu migrantů	Zachycuje subjektivní odhad podílu migrantů v ČR, EU a obci bydliště.	Slabě negativně souvisí s vnímanými dopady přítomnosti migrantů a s osobním postojem k migrantům. Mírně zvyšuje sociální distanci. Je konzistentním, i když slabým prediktorem podpory restriktivních migračních opatření.
Kontakt s migranty	Reprezentuje blízký i vzdálený osobní kontakt s migranty. Vyjadřuje míru reálné sociální zkušenosti, která působí jako samostatný mechanismus formování postojů.	Celkově nejslabší prediktor. Má jen velmi malé (často nevýznamné) vazby na hodnocení dopadů přítomnosti migrantů a přínosů profilů. Mírně snižuje sociální distanci u některých profilů, ale efekt je slabý. Nesouvisí s postoji k migračním politikám.

Tabulka 10: Souhrnné vyhodnocení postojů k jednotlivým profilům a mechanismů, které tyto postoje formují

Profil	Charakteristika postojů veřejnosti	Charakteristika role latentních dimenzí (mechanismů formujících postoje veřejnosti)
Barbara (Kanaďanka, manažerka převedená firmou)	Jasně nepřijatelnější profil. Většina lidí ji hodnotí pozitivně a její přítomnost jim nevadí. Nepředstavuje žádné výrazné kontroverze.	Pluralitní ignorance (normativní odchylka) je s pozitivnějšími postoji spojena nejslaběji. Konzervativně nacionalistická orientace zvyšuje odmítání, ale jen slabě. Mainstreamová média podporují pozitivní vnímání. Alternativní média, nadhodnocení počtu migrantů i kontakt hrají zanedbatelnou roli.
Linh (studentka z Vietnamu, sloučení rodiny)	Také velmi dobře přijímaná. Lidé ji hodnotí převážně příznivě a málokdo vůči ní má větší výhrady. Patří k nejméně problematickým profilům.	Pluralitní ignorance je s pozitivnějšími postoji spojena spíše slabě. Konzervativně nacionalistická orientace je zdrojem negativnějšího hodnocení. Alternativní média zde výjimečně působí mírně pozitivně. Mainstreamová média naopak lehce zvyšují odstup. Nadhodnocení počtu migrantů i kontakt téměř bez vlivu.
Irina (učitelka z Ukrajiny, válečná uprchlice)	Vnímána spíše pozitivně, ale ne tak jednoznačně. Veřejnost je rozdělena na podporující a skeptičtější část, proto je u ní vidět jistá míra rozdílnosti názorů.	Pluralitní ignorance je s pozitivnějšími postoji spojena nejsilněji. Konzervativně nacionalistická orientace zhoršuje postoje. Mainstreamová média mírně podporují pozitivnější vztah. Alternativní média i nadhodnocení počtu migrantů hrají jen malou roli. Kontakt nemá významný efekt.
Muhammad (lékař ze Sýrie s mezinárodní ochranou)	Hodnocení je smíšené – někteří lidé jej přijímají, jiní mají výhrady. Celkově jde o neutrálnější profil, který však část veřejnosti polarizuje.	Pluralitní ignorance je s pozitivnějšími postoji spojena velmi silně. Konzervativně nacionalistická orientace je zde silným zdrojem negativních postojů. Mainstreamová média zlepšují vnímání, alternativní média jej zhoršují. Nadhodnocení počtu migrantů má malý význam. Kontakt má menší, ale pozitivní vliv na snižování odmítání.
Timur (pracovní migrant z Moldavska, legální vstup)	Hodnocení spíše rezervovaně. Lidé jej nepřijímají tak ochotně jako výše uvedené profily, ale zároveň nevyvolává tak silné odmítnutí jako profily níže.	Pluralitní ignorance je s pozitivnějšími postoji spojena poměrně silně. Konzervativně nacionalistická orientace posiluje odmítání. Mainstreamová média zlepšují vnímání, alternativní orientace působí mírně negativně. Nadhodnocení počtu migrantů minimálně. Kontakt nehraje roli.
Fazal (Afghánský automechanik, žadatel o ochranu)	Vyvolává značně negativní reakce, i když názory na něj se mezi lidmi výrazně liší.	Pluralitní ignorance je s pozitivnějšími postoji spojena silně. Konzervativně nacionalistická orientace zvyšuje odmítání. Mainstreamová média zlepšují postoje, alternativní média je výrazně zhoršují. Nadhodnocení počtu migrantů nevýznamné. Kontakt bez efektu.
Ousmane (rybář ze Senegalu, vstup do EU bez povolení)	Nejvíce odmítaný profil. Většina lidí jej hodnotí negativně a tento postoj je poměrně jednotný, nikoli polarizovaný.	Pluralitní ignorance je s pozitivnějšími postoji spojena poměrně slabě. Konzervativně nacionalistická orientace je hlavním zdrojem odmítání. Mainstreamová média mají na postoje pozitivní vliv, alternativní média mírně negativní. Nadhodnocení počtu migrantů zde výjimečně působí mírně pozitivně. Kontakt nemá prakticky žádný vliv.

3.12 Shrnutí poznatků o roli mechanismů ve vztahu k migračním politikám

Postoje k migračním politikám přirozeně silně souvisejí s osobními postoji k migrantům. Analýza porovnávající role dalších výše zmíněných mechanismů ukazuje, že se projevují napříč konkrétními opatřeními různou silou. Nejkonzistentnější souvislost vykazuje normativní odchylka (pluralitní ignorance), tedy míra subjektivního nesouladu mezi vlastním postojem a vnímanou sociální normou. Tato dimenze je stabilně spojena s vyšší podporou otevřených, integračních a solidárních politik (např. kurzů češtiny, přijímání kvalifikovaných pracovníků, relokační solidarity či investic v zemích původu) a zároveň s nižší podporou přísně bezpečnostních opatření, jako je posílení hraničních kontrol. Jde

ovšem o očekávatelný výsledek, neboť normativní odchylka silně pozitivně souvisí s osobními postoji k migrantům.

Na opačné straně stojí konzervativně nacionalistická orientace, která je nejsilnějším prediktorem podpory restriktivních politik – zejména zvýšení ochrany hranic, obnovení kontrol v ČR a obecně bezpečnostního přístupu. Současně snižuje podporu integračních opatření a evropské solidarity.

Mainstreamová mediální orientace, tedy důvěra v tradiční zdroje informací, má zřetelně pozitivní vztah k „měkkým“ a preventivním řešením: posiluje podporu integrace, solidárního přerozdělování uprchlíků, přijímání kvalifikovaných migrantů i investic do klimatických a rozvojových politik ve zdrojových regionech. Na bezpečnostní opatření však působí jen slabě.

Alternativní informační orientace, spojená se závislostí na sociálních sítích a neformálních zdrojích, naopak posiluje podporu přísnějších a bezpečnostních opatření a snižuje podporu evropské solidarity i integračních kroků v ČR. Tento mechanismus představuje informační rámec, který systematicky vede k odmítání otevřených politik.

Nahodnocování podílu migrantů v populaci nehraje roli u nejdůležitějších restriktivních postojů, ale mírně oslabuje podporu domácích integračních opatření. V některých případech mírně zvyšuje podporu „řešení příčin migrace jinde“ (např. klimatické a rozvojové politiky), avšak celkově jde o mechanismus s nízkým významem. Kontakt s migranty vyšel ve studovaném vzorku jako poměrně slabý faktor.

4. Výsledky – fokusní skupiny

V této části výzkumné zprávy se zaměřujeme na analýzu a interpretaci zjištění z fokusních skupin, které proběhly s příslušníky etnických menšin v Česku – Vietnamci, arabsky mluvící skupinou a dvěma různými skupinami migrantů („starousedlíky“ a „válečnými uprchlíky“) z Ukrajiny.

4.1 Vnímání různých typů migrantů a hodnocení profilů

Všichni informanti z jednotlivých fokusních skupin měli k dispozici (stejně jako respondenti z dotazníkového šetření) krátký popis hypotetických profilů migrantů (Rámeček 1). Způsob, jakým migranti vnímají, diskutují a ve výsledku hodnotí jiné migranty, do jisté míry odhaluje jejich vlastní internalizované normy a specifická kritéria, dle kterých hodnocení probíhá. Tato souhra mnoha aspektů (různé skupiny, různé profily, informace o tom, jak profily hodnotila česká majorita) nám poskytuje detailní vhled nejen do toho, jaké faktory považují sami migranti za důležité, ale také jak vnímají očekávání majoritní společnosti.

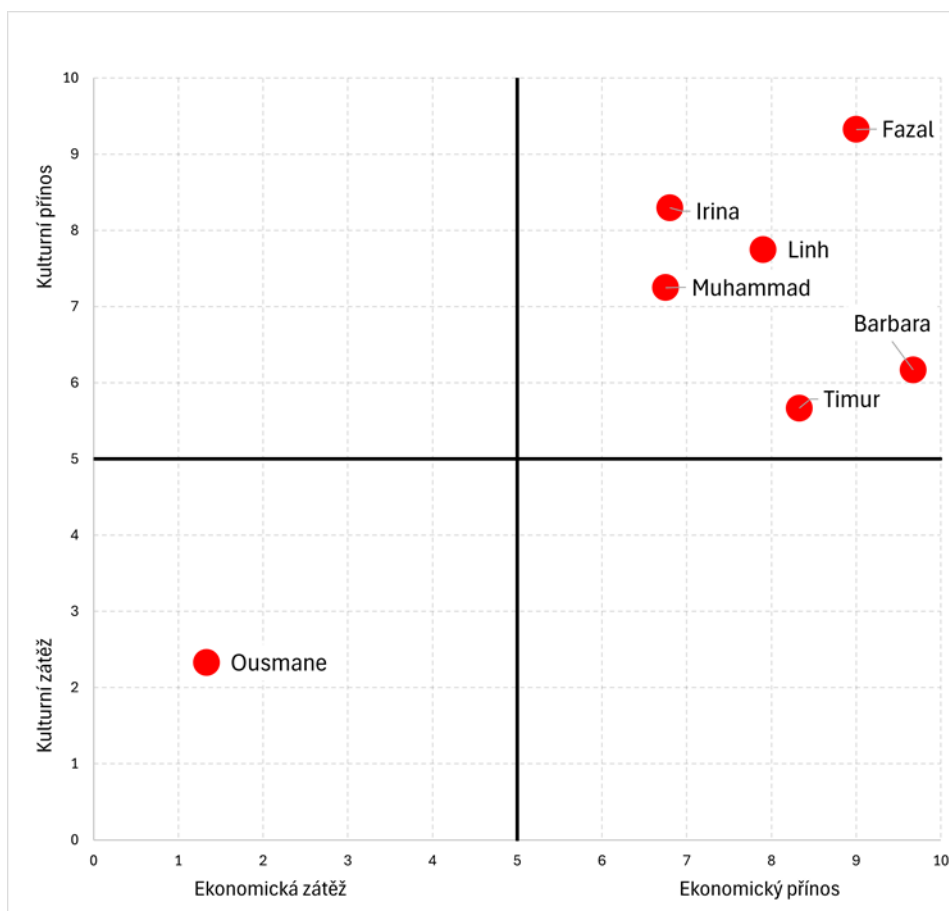
Hodnocení profilů představovala u všech skupin nejdelší a nejvíce detailní část fokusních skupin. Z toho důvodu je i zde této problematice věnováno nejvíce prostoru, přímým vyjádřením informantů a interpretaci. Přidanou hodnotou této části je navíc možnost určité zobecňující kvantifikace těchto hodnocení do výsledných grafů, které právě umožní srovnání mezi skupinami a následnou identifikaci rozdílů i společných vzorců.

Hodnocení v kvantitativním šetření mělo podobu zařazení daného profilu na škále ekonomického a kulturního přínosu či zátěže (škála 0–10). Ačkoliv je toto rozdělení zjednodušující a zobecňující, umožnilo následné grafické znázornění do jednoduchého grafu rozděleného do čtyř sekcí – kvadrantů, dle toho, jak respondenti dané profily na těchto osách vnímají (více viz podkapitola 3.3 a Obrázek 3). Zatímco hodnocení profilů v dotazníkovém šetření bylo svým způsobem zdánlivě přímočaré, v případě ústního hodnocení, které se měnilo na debatu mezi informanty ve fokusních skupinách, lze narazit na mnohé nuance (citlivá témata, nejednoznačnost ve vymezení pojmů jako „kulturní přínos“ apod.). Navzdory těmto nuancím lze zobecnit a zprůměrovat do grafu také hodnocení profilů pro jednotlivé fokusní skupiny.

Skupina A: Ukrajinci („starousedlíci“)

V případě první skupiny, tedy Ukrajinců (Obrázek 9), kteří přišli ještě před válkou, můžeme pozorovat podobnosti i znatelné rozdíly od výsledného grafu české majority (Obrázek 3). Na první pohled je zřejmé, že Ousmane je zdaleka „nejhůř“ hodnoceným profilem v této skupině. Všechny ostatní profily poté najdeme v kvadrantu, který značí to, že jsou daní migranti přínosem pro Česko jak ekonomicky, tak kulturně. I zde však lze narazit na pozoruhodné nuance. Například Fazal (automechanik z Afghánistánu) představuje dle této skupiny největší kulturní přínos a z hlediska ekonomického přínosu je na pomyslném druhém místě. Do jisté míry je to způsobeno dvěma informanty, kteří významně a přesvědčivě vyzdvihli Fazalovo zaměstnání jako velmi užitečné a chybějící v Česku, přičemž ostatní se poté tolik nevyjádřili. R05: „*Já bych ho dal 10/10, pokud je dobrý mechanik, Česko takové potřebuje.*“ R02: „*Já bych mu dal taky 10/10... automechanik je potřebný, určitě bude makat.*“ Na tomto příkladu lze identifikovat, že Fazalův původ a status nebyly v tomto případě důležitější než vnímání toho, že jeho konkrétní profese je potřebná a bude pro zemi užitečný pracovník.

Obrázek 9: Hodnocení přínosu a zátěže hypotetických profilů migrantů Ukrajinci „starousedlíky“

Analogicky se toto vůbec neprojevilo v případě Ousmana. Jeho povolání rybáře není bráno jako relevantní, a především jeho nelegální status je vnímán velmi problematicky. R01: „Zatím ho vidím jako ekonomickou zátěž. Úplně na začátku. Možná jednička, dvojka. Protože on je rybář a tady v České republice pro něho nevím, kde by se našla práce. A potom on nemá oficiální povolení, to znamená, že dostat nějakou oficiální práci bude těžké. A ani nevíme, jestli on chce pracovat, tady není to napsané.“ R03: „... může tu usilovat o nějakou práci, jak už tady říkali, není tady úplně povoleně, nevím, jak očekává, že něco tady může [najít].“

Muhammad určitým způsobem skupinu rozdělil. Někteří se rychle přiklonili k velmi vysokému hodnocení, protože je to lékař a získal mezinárodní ochranu. R06: „Já bych ho viděl 10/10. Protože je lékař, vyučenej, přinese svou kulturu a práci, pomůže i Čechům, i cizincům. Jako lékař.“ Jiní naopak zpochybnili jeho možné pracovní zapojení z důvodů nostrifikace svého diplomu a jazykové bariéry (někteří informanti zde navazují na své osobní zkušenosti). R07: „Já nesouhlasím s R06, protože Mohammad je syrský lékař, který také přišel jako uprchlík, a to neznamená, že on začal pracovat jako lékař. Protože pro lidi ze Sýrie je česky jazyk těžký. Udělal nostrifikace, nevíme. Dělal aprobace, taky nevíme o tom. Takže určitě první já bych tak ala 2–3 roky, on asi nepracuje, měl by učit jazyk nejprve a pak jestli by chtěl, tak mohl by začínat jenom pracovat tak 3 roky. Bude ekonomická zátěž. Já bych mu dala čtyřku maximálně.“

V případě Barbary lze poukázat na zajímavou shodu ve skupině, kdy je sice vnímána jako velký ekonomický přínos, nicméně informanti mají problém zamyslet se nad kulturním přínosem někoho, koho lze vnímat jako potenciálně izolovaného „expata“ či jako někoho, kdo nemůže být pro Česko tolik obohacující z důvodu nízké kulturní distance. R05: „Prostě vám vysvětlím tím, že oni stoprocentně

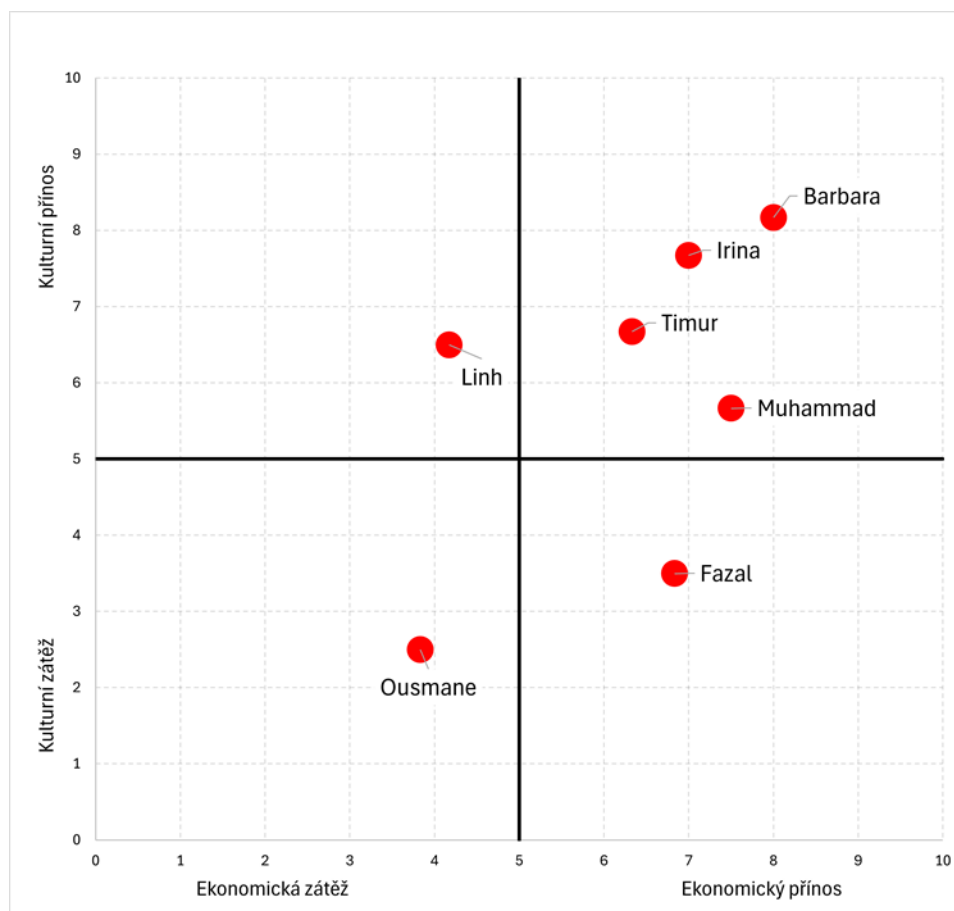
nebudou se integrovat do českého prostředí. A většinou Američani, Kanadani sedí doma, když mají tady byt, sedí doma anebo cestují jenom po Evropské unii jako turisté. Co oni můžou přinášet tomu Česku?”
 R03: „Na desítku bych ji fakt nedával, protože mi přijde, že [ne]může něco takového zajímavého přinést. Protože chápu, že Američané a Kanadané, je to podobný svým způsobem v České republice.“

V hodnocení ostatních profilů byla tato skupina poměrně přímočařejší. Irinu obecně hodnotí velmi příznivě, což není moc překvapivé. Zároveň je zde však uvědomění si toho, že jako válečná uprchlice nebude mít možnost se zařadit na pracovní trh ihned a že ze své (ukrajinské) kultury nepřináší tolik nového, neboť v Česku již existuje silná ukrajinská diaspora. Linh je vnímána v průměru pozitivně, ačkoliv je zmíněno, že aktuálně nemůže představovat velký ekonomický přínos, protože prozatím studuje. V případě Timura je ceněn jeho legální status (pracovní povolení), ačkoliv jeho profese (stavební dělník) budí u skupiny mírné obavy. R07: „Takže Timur z Moldavska pracuje jako stavební dělník, určitě má ekonomický přínos, ale já bych mu nedala moc velký, protože záleží na tom, jak pracuje. Jestli pracuje oficiálně nebo na černo.“

Skupina B: Ukrajinci (váleční uprchlíci)

V případě hodnocení profilů ve druhé skupině Ukrajinců (tedy těch, co uprchli po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022) již lze pozorovat větší rozptyl mezi finálními zprůměrovanými hodnoceními (Obrázek 10).

Obrázek 10: Hodnocení přínosu a zátěže hypotetických profilů migrantů válečnými uprchlíky z Ukrajiny

Jako první rozdíl se jeví přítomnost Linh v kvadrantu, který sice identifikuje potenciální kulturní přínos migrace mladé studentky z Vietnamu, nikoliv však ekonomický. Ačkoliv není umístění Linh v tomto kvadrantu ve skupině diskutováno, zřejmě se v tomto případě jedná o rozměr krátkodobého (či

okamžitého) versus dlouhodobého přínosu. V jiných skupinách se totiž mnohdy diskutuje, zda může někdo, kdo do země přichází jako nezletilý student, být pro zemi ekonomický prospěšný. Je tedy pravděpodobné, že tento faktor se projevil i v této skupině, ačkoliv to není přímo zmíněno. Největší rozdíl mezi skupinami migrantů z Ukrajiny však lze identifikovat na případu Fazala. Zatímco v první skupině byl hodnocen velmi vysoko, zde tomu tak není. V této skupině se totiž u Fazala nejvíce projevil jeho status žadatele o mezinárodní ochranu, což může být jistou přítěží. R12: „... *není tam napsané, že bude hledat práci. Jen že chce získat status mezinárodní ochrany. To neznamena, že bude pracovat. Protože s mezinárodní ochranou může pobírat dávky a nemusí pracovat. Z ekonomického hlediska je to spíš minus. Uprchlík může dostávat sociální podporu, dokud si nenajde práci. Zatímco pracovní migrant přijíždí a hned pracuje.*“ Podobně také R10: „*No, z ekonomického pohledu... já bych řekl, že pokud někdo přijde, a první, co udělá, je, že se jde registrovat na úřad práce nebo pro dávky, tak je to přece minus. Údajně je to poměrně častý jev v západní Evropě. Kulturně je to úplně něco jiného.*“ I přes tuto diskusi nakonec výsledné hodnocení významně ovlivnili dva informanti, kteří ohodnotili Fazalův ekonomický přínos jako téměř maximální.

Přesto zde existují značné podobnosti, které lze identifikovat prakticky u všech skupin: Barbara je slovně i číselně velmi dobře hodnocena a u Ousmana je tomu zcela naopak. U Barbary je obecně ceněno její vysoké vzdělání a původ. Toto se projevuje nejen ve vysokém hodnocení ekonomického, ale i kulturního přínosu. R13: „...*vystudovala univerzitu. Vysoce kvalifikovaný odborník. A odborníci jsou potřeba všude.*“ R10: „*Ona je z Kanady, je to vyvinutý stát. Z kulturního hlediska, že?*“ Naopak Ousmane obecně budil u skupiny spíše negativní pocity. R09: „*Ousmane je v tomto případě porušovatel zákona, nelegální migrant. Je to člověk, který je podle mě nespolehlivý a nežádoucí pro společnost. Protože to, co udělal, je v rozporu se zákonem. Takhle to nejde.*“ R11: „*Myslím, že co se týče ekonomického přínosu – žádný. Nemá oficiální práci, neplatí daně. A co se týče kulturního přínosu – těžko říct, jestli je vůbec schopný něco přinést. Nemá vzdělání, žádné úspěchy.*“ Podobně také R13: „*Za první – je nelegální, to je nezákonné. Za druhé – není adaptovaný do této společnosti.*“ Někteří informanti sice s takovými a podobnými tvrzeními nesouhlasili, ale přesto Ousmane jako jediný zůstal v kvadrantu ekonomické i kulturní zátěže. Například informant R08 přikládá důraz na Ousmanovu autonomii a zpochybňuje jistou automatickou kulturní zátěž, jež mu některými informanty byla přidělena. Nicméně kvůli nelegálnímu Ousmanově postavení hodnotí striktně přínos ekonomický. R08: „*Neměl jinou možnost než jet nelegálně. Pokud jde o ekonomický přínos, těžko říct. Nelegální znamená nelegální. Takže když si vydělává na živobytí, je to všechno neoficiálně. Z toho důvodu si myslím, že pro fungující stát je jeho ekonomický přínos nulový. A pokud jde o kulturu – také nic nemůžu říct, protože člověk může být kulturní i bez papírů. Takže nezáleží, jestli je legální, nebo ne.*“

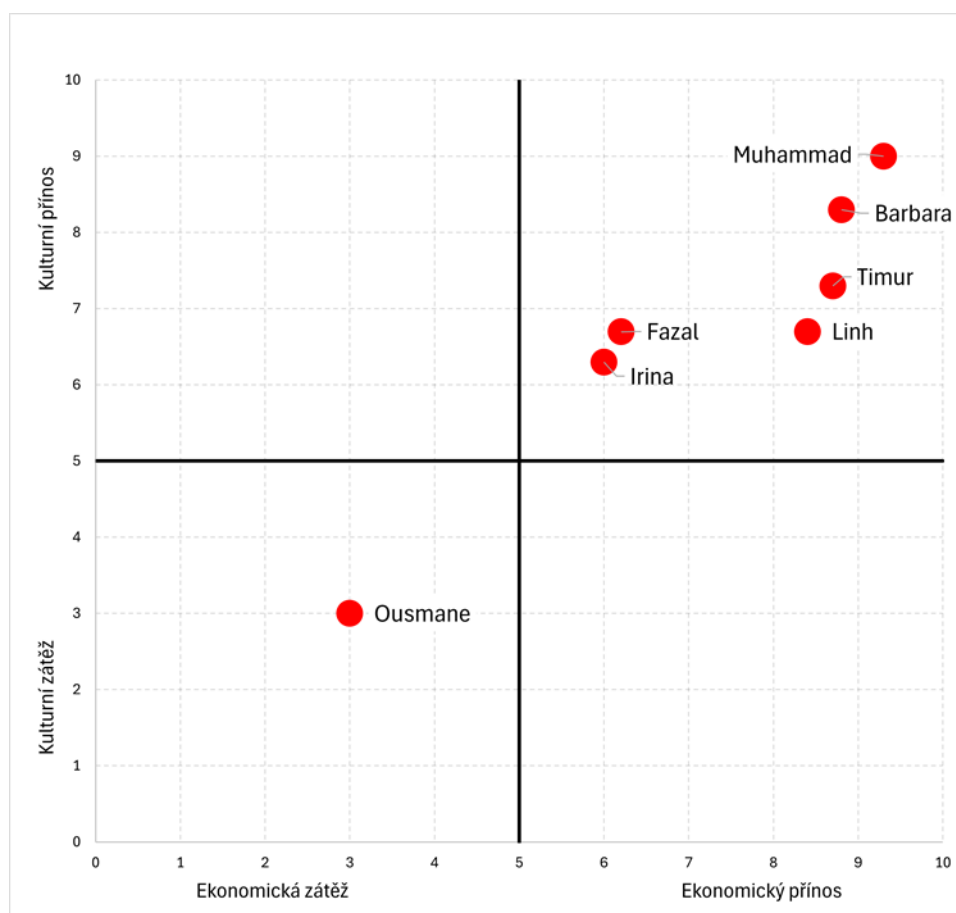
Skupina C: Arabové (Sýrie a Egypt)

Skupina migrantů z arabských zemí žijících v Česku do jisté míry představuje pro dané profily určitou „nejpřívětivější“ skupinu. Až na případ Ousmana, který se nevymyká od ostatních skupin, a i v tomto případě je považován za ekonomickou i kulturní zátěž pro zemi, se všechny ostatní profily nalézají v pozitivním kvadrantu (Obrázek 11). R14: „*Může představovat přínos, protože je to rybář a pracuje... ale na druhé straně nemá povolení... takže představuje spíše zátěž.*“ Podobně také R19: „*Taky ho vnímáme spíše jako zátěž... nemá povolení, a ještě bude hledat práci.*“ I zde je otázka nelegálního postavení Ousmana zcela stěžejní a propisuje se do jeho finálního hodnocení, kde je nakonec vnímán i jako zátěž kulturní.

I u této skupiny ale lze identifikovat specifické vzorce a narativy, které tato rozdělení podmiňují. Za pravděpodobně nejzajímavější zjištění lze považovat zařazení Muhammada. Muhammad vychází ze všech profilů jako nejlépe hodnocený na obou osách pouze v této skupině (u skupiny Vietnamců níže vychází nejlépe pouze na ose kulturní). Jednoznačně se u Muhammada jako zásadní faktor jeho profese

lékaře. R19: „Určitě představuje velký ekonomický přínos tím, že je lékařem.“ R15: „Souhlasím. Představuje ekonomický přínos. Bude potřebovat nostrifikovat svůj diplom a pak může pracovat. Určitě je přínosem!“ To, že má Muhammad „atraktivní“ povolání z hlediska potenciálního ekonomického přínosu, je sice zmiňováno napříč skupinami, ale ne u všech skupin se to projevilo takto vysokým hodnocením. Muhammad je navíc vnímán i jako člověk s nejvyšším kulturním přínosem pro Česko. R14: „Přínos, možná 9 nebo 10... pochází ze země kulturně velmi bohaté.“ Moderátorka: „Dobře, tak ho na kulturní ose vnímáte také hodně vysoko?“ R17: „Ano.“ R19: „Ano.“

Obrázek 11: Hodnocení přínosu a zátěže hypotetických profilů migrantů Araby

Jako relativně překvapivé se může jevit zařazení Iriny. Ačkoliv se po zprůměrování stále nachází v pozitivním kvadrantu, její potenciální přínos je dle informantů (kromě Ousmana) nejnižší. Z průběhu fokusní skupiny však bohužel není zřejmé, proč tomu tak je – zda se jedná o její status uprchlice, její původ, či něco dalšího, neboť Irina v podstatě nevyvolala žádnou debatu. U ostatních profilů se ale už informanti rozpovídali více. V případě Linh se debata rychle stočila k otázce jejího ekonomického potenciálu v případě, že je zatím nezletilá studentka. R15: „Jasně, tak do budoucna by mohla představovat ekonomický přínos... ale zatím je ještě nezletilá, nepracuje.“; R19: „... já bych jí dala 5. Ještě se musí hodně učit... ještě jí chybí spousta věcí, než začne být přínosem.“ Přesto je ale její průměrný ekonomický přínos velmi dobře hodnocen, protože ve výsledku ve skupině převážil sentiment o jejím potenciálu do budoucna.

U Fazala se také objevila zajímavá myšlenka srovnání s tím, jak by ho mohla hodnotit majorita (či konkrétně „evropské státy“), R14: „On není zátěží, ale evropské státy by mohly považovat migranty s původem, který má Fazal, za zátěž. Bohužel... ale on není zátěž... můžeme mu dát 7.“

Obecně pak lze u Fazala i Timura pozorovat, že jejich status (který umožnil příchod legálně nebo možné udělení mezinárodní ochrany) významně ovlivňuje to, jak informanti vnímali jejich možný přínos do budoucna – včetně určité tolerance k jiným aspektům, které jsou na hraně či za hranou legality. R14: „Nemůžu ho [Fazala] považovat za zátěž. Při čekání na mezinárodní ochranu může pracovat na černo a může být přínosem pro lidi a sám profitovat.“

Barbara obecně vzbuzovala pozitivní pocity a jediné kritérium, které bylo zmíněno jako určitým způsobem zatěžující do budoucna, byl její věk. R14: „I když bych ji možná ekonomicky umístila trochu níž... třeba na 8, a to vzhledem k jejímu věku... určitě je přínosem, když má svou firmu, ale je to starší paní, která pak půjde do důchodu.“ Na to poté reagovali další. R17: „Přesně. To jsem taky chtěla říct!“ R19: „Souhlasím. Možná bych ji dala 7.“

Skupina D: Vietnamci

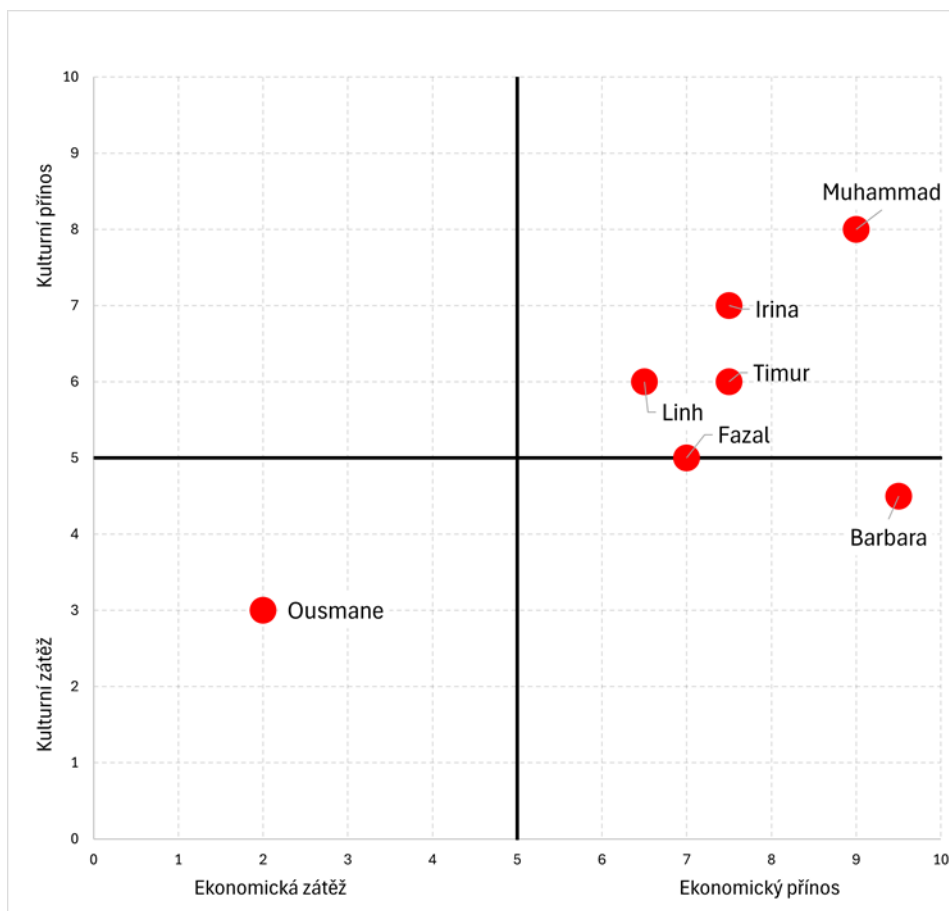
Ani u skupiny Vietnamců se Ousmane nedostal z kvadrantu „zátěže“ (Obrázek 12). R24: „No tak ... já se toho ujmu. Takže pan Ousmane 38letý rybář ze Senegalu bez oficiální povolení – tak asi na první pohled vypadá jako špatně s ním. Je to dvojí zátěž, i kulturní zátěž.“ R23: „Já bych panu Ousmanovi dala zátěž spíš. Na jedničku.“ Moderátor: „Obojí?“ R23: „No, protože jako, co s tímhle člověkem tady? ... protože víte co, já jako za prvé on vstupuje do EU bez oficiálního povolení.“ I zde je tedy faktor legality zcela dominantním a celkově utváří pohled na Ousmana a jeho původ či konkrétní profese jsou ve výsledku reflektovány spíše méně. Na pomyslném opačném konci v rámci (zejména kulturního) přínosů je i v této skupině Muhammad, ačkoli byl zmíněn určitý rozkol mezi kulturním a ekonomickým přínosem. R24: „No tak. Syrský lékař, 33letý. Takže kulturní přínos bych řekl takových, nevím, 4? Ale ekonomický přínos bych udělal na 10, jelikož už je to lékař. A lékaři prostě jsou úspěšní. Anebo, pokud už je tady jako získal status mezinárodní ochrany, tak už aspoň něco musí umět, aby vůbec ten status mohl dostat, takže si myslím, že asi těch deset, no.“ Ostatní informanti ale viděli kulturní přínos u Muhammada často roven tomu ekonomickému.

Mnohem větší nejistota, jak hodnotit daný profil, se objevila u Barbary, která sice vykazuje nejvyšší ekonomický přínos, avšak tento faktor se neprojevuje u kulturního přínosu. Jako jeden z důvodů se ukazuje, že informanti očekávají Barbařin pozdější návrat do Kanady (vzhledem k jejímu věku a profesi). Její ekonomický přínos tedy bude velký, ale spíše krátkodobý, a kulturní přínos (vzhledem k určité kulturní blízkosti Česka a Kanady) bude veskrze druhotný až nijaký. R21: „Vlastně v tomhle případě asi ten ekonomický přínos je jakoby asi zřejmý, že asi na 10 bude. A co se týče jako té kultury, záleží, jak paní Barbara bude zapojovat nebo tak, ale spíš to hodnotím kladně, no. Jakoby Kanada asi bude ... Jo, spíš si myslím, že pak bude chtít zpátky do Kanady, ale jako že dobře, tak asi 10 na ekonomický přínos a 5 na kulturní přínos.“ Existuje zde tedy určitý náznak toho, že by Barbara představovala jen jistý archetyp „expata“, který se ve výsledku příliš neintegruje, protože o to ani nemusí mít nutně zájem sama Barbara.

U Iriny se, vzhledem k jejímu statusu válečného uprchlíka z Ukrajiny, poměrně rychle strhla debata o krátkodobém versus dlouhodobém pobytu a přínosů, které z toho (ne)vyplývají. R20: „... ono vždycky když budeme všechno hodnotit jako z té krátkodobý hlediska, tak je to vždycky jako zátěž, těžký, ale z toho z dlouhodobého hlediska, tak to vlastně je přínos. Protože když ten člověk, tak já to hodnotím kladně, protože si říkám, že když je samostatně integrovaný, ekonomicky jako, že vlastně nejsou na dávkách a prostě pracují, tak je to prostě pro mě jako absolutní jako přínos do té ekonomiky, protože ten člověk je samostatný, jako že nezatěžuje ten systém, sám si najde práci a pracuje. A pak ta společenská jako kulturní přínos, to je taky věc jako dlouhodobá, protože to nemůže být krátkodobý, když ten člověk jako je integrovaný do toho systému, do té společnosti, takže proto je pro mě to tak jako kladný.“ Jako pozitivní byl reflektován fakt, že se jedná o učitelku, což lze obecně považovat za

respektované zaměstnání. R21: „*Za prvé, ona je učitelka, takže myslím, že jako že ona inteligentní, takže má takový na té úrovni, takže může dávat dětem ve škole jako znalosti o své zemi.*“

Obrázek 12: Hodnocení přínosu a zátěže hypotetických profilů migrantů Vietnamci

V případě Linh se rovněž debata ohledně přínosu odvíjí okolo krátkodobého/dlouhodobého horizontu. Ve výsledku je tak poměrně překvapivé, že se v případě hodnocení Linh moc neprojevil faktor toho, že informanti mají stejný původ, a jejich hodnocení zůstalo poměrně pragmatické až přísné. R22: „*Pokud teď se bavíme o zátěži nebo přínosu, ale v současné době nebo v budoucnosti, protože Linh přijela jenom jako studentka a teď je jí jenom 17 let, takže teďka opravdu přínos nebo zátěž nemůžeme vidět teďka ... Takže první dojem, takže dejme tomu 4 a 3.*“ R21: „*Co se týče té kultury, tak já si myslím, že vietnamská kultura tady je už jakoby dost velká a Češi už vnímají vietnamskou kulturu jako takovou, že když přijede jedna Linh nebo více Linh, tak asi to nezmění.*“

Timurovi (stavební dělník) i Fazalovi (automechanik) určitým způsobem pomohla diskuse o nedostatku pracovní síly v těchto manuálních odvětvích, což tato skupina dokázala ocenit – zejména na ekonomickém spektru. Zároveň je zde ale naznačována problematika kulturní vzdálenosti, která může integraci ztěžovat. Například u Fazala, R23: „*No, protože automechanik tak přesně souhlasím s R24, že se neztratí, ale kulturní právě že, myslím si, že když takhle začínají tady žít ten život, tak moc do těch kulturních prostě přínos, aby stát něco z nich měl, tak ještě ne, že se to ještě nezapojí ze začátku.*“ Timur měl v těchto ohledech hodnocení podobné, ačkoliv bylo několikrát zmíněno, že Moldavsko je Česku kulturně o něco blíže než Afghánistán. R20: „*Já vlastně tu pracovní sílu hodnotím pozitivně. Kvůli tomu, že když je tady pořád nedostatek těch dělníků, i když je to, se říká, že nahrazují vlastně stroje, tak furt málo, takže pro mě, vlastně když někdo je ochoten přijít jako legálně a pracovat, dělat práci, která prostě tady vlastně chybí u těch dělníků, tak pro mě je to přínos. A Moldavsko si myslím, že to je bohatá kultura*

a vlastně tam... jako... jako že jo... není tak vzdálená, podle mě od Česka, takže vlastně tam si myslím, že to je obohacení, že tam nevidím takovou hrozbu, jako by to byla úplně jiná, jiné to náboženství a extremismus, tam to vlastně v tom Moldavsku jakoby nevidím, tam vidím vlastně furt jako to rodinné, kulturní soužití, takže proto hodnotím jako kladně.“ Pro srovnání ale ten rozdíl ve výsledku není tolik výrazný jako u druhé skupiny Ukrajinců, kde jsou oba opět ceněni za jejich snahu vykonávat nutné manuální práce, ale kulturní rozdíl je zde mnohem silnější.

Shrnutí hodnocení profilů

Z výsledných grafů, které se snaží o nejpresnější průměrné hodnocení jednotlivých profilů, i z diskuse mezi informanty je zřejmé několik společných vzorců přítomných napříč všemi skupinami informantů:

- 1) Ousmane je konzistentně vnímán jako ekonomická i kulturní zátěž. Rozhodující faktor je primárně jeho nelegální postavení a z toho plynoucí nejistý pracovní status. Původ a jeho konkrétní profese také hrají roli, ale spíše druhotnou. Ousmane je nejvíce negativně vnímán také v dotazníku pro českou majoritu.
- 2) Barbara je veskrze hodnocena pozitivně u všech skupin, zejména ekonomicky, i když míra kulturního přínosu v diskusi různě kolísá dle toho, co si daná skupina představuje pod pojmem „kulturní přínos“ (např. určité vnímání Barbary pouze jako dočasného „expata“, kulturní blízkost Česko–Kanada, vyšší věk).
- 3) V obecné rovině hraje profese u všech skupin důležitou roli: kvalifikované profese (zejména lékař Muhammad) významně zvyšují pozitivní hodnocení; manuální práce (automechanik Fazal, dělník Timur) ale také mnohdy získávají uznání díky pocitu nedostatku (manuální) pracovní síly v Česku. Posuzování ekonomického přínosu tak nutně nenásleduje zařazení na pomyslné lineární škále, kde by profese s vysokou kvalifikací automaticky znamenala vyšší (ať již ekonomický či kulturní) přínos pro cílovou zemi. Zároveň lze říct, že do jisté míry je profese či konkrétně představa toho, že se daný migrant/uprchlík dokáže aktivně a legálně zapojit na trh práce, důležitější než samotný původ.
- 4) U majority je status uprchlíka či žadatele o ochranu vnímán více problematicky. Fazal i Muhammad jsou po Ousmanovi vnímáni jako potenciální největší kulturní zátěž pro zemi (u skupin migrantů se tato dynamika takto jednoznačně neprojevuje).
- 5) Češi rovněž (v relativním srovnání) hodnotí lépe Linh, naopak u ostatních profilů jsou spíše negativnější. Hodnocení Linh je ale ve fokusních skupinách často ovlivněno nejednoznačnou diskusí, zda se hodnotí ekonomický přínos okamžitý, nebo až potenciální po ukončení studia.

Vybrané specifické výsledky jednotlivých skupin:

A. Ukrajinci („starousedlíci“)

- 1) Až na Ousmana jsou všechny ostatní profily hodnoceny velmi pozitivně.
- 2) Fazal hodnocen vysoce pozitivně, neboť zde u několika informantů převážil argument o konkrétní potřebné profesi (automechanik).
- 3) Muhammad skupinu lehce rozdělil (nostrifikace může zbrzdit jeho okamžitý ekonomický přínos).
- 4) Kulturní přínos Barbary relativizován z důvodu možné izolace („expat“ status).

B. Ukrajinci (váleční uprchlíci)

- 1) Větší rozptýl hodnocení než u první ukrajinské skupiny, ale Ousmane opět nejvíce negativní a Barbara pozitivní hodnocení.
- 2) Linh zde není vnímána jako ekonomický přínos (kulturní ano), protože je zde akcentována debata na téma krátkodobého versus dlouhodobého horizontu přínosu.

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

- 3) Fazel je zde významně „hůře“ hodnocen než u první skupiny – zejména v oblasti kulturní zátěže, ale zmiňuje se i zátěž ekonomická (status uprchlíka, žádost o ochranu, „zneužití“ dávek). To opět spíše poukazuje na určitou odchylku hodnocení předchozí skupiny.

C. Arabové (Sýrie a Egypt)

- 1) V průměru velmi „pozitivně“ naladěná skupina
- 2) Muhammad zde vychází velmi dobře – určitá odchylka od ostatních skupin pravděpodobně způsobena kulturní blízkostí tohoto konkrétního profilu a prestiží povolání (lékař ze Sýrie, věrohodně vnímaný uprchlík).
- 3) Silnější důraz na povolání, zároveň se ale ve skupině detailně řeší i kulturní přínos.
- 4) Irina nejméně pozitivní ze všech profilů v této skupině (kromě Ousmana), ale bez jasných vysvětlení. Náznaky určité nevraživosti k uprchlíkům z Ukrajiny vzhledem k existenci mnoha programů pomoci pro tuto specifickou skupinu (nikoliv pro ně).
- 5) Linh (na rozdíl od druhé ukrajinské skupiny) hodnocena více optikou potenciálu do budoucna než z hlediska krátkodobého horizontu (nezletilá studentka).

D. Vietnamci

- 1) Ousmane opět zátěž kvůli nelegálnímu vstupu – potvrzení určitého konsensu.
- 2) Muhammad: vysoký ekonomický přínos díky profesi, která je v této skupině velmi ceněná; navíc se diskutuje i potenciální kulturní obohacení ve srovnání s početnými skupinami, které jsou v Česku již přítomné (Ukrajinci a Vietnamci), a tudíž „nemohou“, na rozdíl od Muhammada, tolik cílovou zemi obohatit o nové zvyklosti, normy a podobně.
- 3) Barbara dosahuje velmi vysokého ekonomického hodnocení, ale kulturní přínos spíše podprůměrný (opět diskuse kulturní blízkosti, dočasného statusu).
- 4) Skupina uvažuje poměrně pragmaticky: dlouhodobý versus krátkodobý horizont, důraz na legálnost a ekonomický přínos.
- 5) U Linh se, na rozdíl od vztahu Arabové–Muhammad, neprojevuje příznivější hodnocení členů vlastní skupiny. Hodnocena je také v pragmatickém duchu a podobně jako u ostatních skupin. Navíc je vzhledem k jejímu statusu mladé studentky u některých v diskusi hodnocena relativně přísně.

V neposlední řadě hraje mezi vybranými informanty fokusních skupin silnou roli příklon k individualismu a autonomii. Někteří informanti měli v debatě značný problém se zařazením vymyšlených profilů na pomyslné škále zátěž–přínos. Jedním z důvodů byl právě opakující se narativ o potřebě hodnotit člověka jako komplexního jednotlivce, ne pouze jakýsi výběr zobecňujících archetypálních atributů (původ, věk, pohlaví, profese, status). Ve zkratce tak lze říct, že někteří informanti diskutovali myšlenku, že je zcela jedno, odkud daný člověk pochází nebo jaké má vzdělání nebo status – všude ve světě lze narazit na „dobré i špatné“ lidi. R04: „*Já k tomu chci říct ihned, že já k těmto profilům nebudu se vyjadřovat. Protože já si myslím, že každý člověk, který o něco stojí, jako v životě snaží se o něco, tak on zaslouží si šanci.*“ R15: „*Ať mluvíme o čemkoliv, nemůžeme nikdy zevšeobecňovat. Vždy se člověk potká jak s dobrým, tak i se špatným.*“

4.2 Pohled migrantů na postoje majority – nacionalismus, migrační politika a osobní zkušenosti

Za další stěžejní dimenze lze považovat postoje majority k nacionalismu, vybraným migračním politikám a osobní zkušenosti našich informantů s majoritou (a dalšími minoritami). Naše účastníky jsme obecně seznámili se závěry, že Češi, kteří mají tendenci souhlasit s nacionalistickými myšlenkami („opravdovým

Čechem může být pouze ten, kdo má český původ“; „Češi by měli mít ve své zemi vždy přednost před cizinci“) a restriktivně založenou legislativou a politikami (např. podpora pro přísnější kontroly na hranicích EU i Česka; nesouhlas s financováním kurzů češtiny pro migranty a udržení ukrajinských uprchlíků v zemi) zároveň v průměru vykazují nejvíce negativní postoje vůči migrantům a migraci. To samo o sobě není moc překvapivé, nicméně v tomto ohledu pro nás byly důležité reakce z řad zástupců minorit – jak tyto aspekty vnímají a zda se jich přímo či nepřímo dotýkají v běžném životě. Za podnětné zjištění lze považovat nuance v názorech na nacionalismus či přímo nativistické postoje – od odmítnutí po spíše častější přijetí těchto postojů jako do jisté míry „přirozených“, které se objevují všude (i v jejich zemi původu) a nejsou typické pro Česko a Čechy. Diskuse se rovněž mnohdy stočila k roli médií, politických představitelů a veřejného diskurzu. Na závěr tohoto segmentu byly často diskutovány i osobní zkušenosti (pozitivní i negativní) informantů, které zažili během svého pobytu v Česku.

Postoje k nacionalismu

Kromě individuálních charakteristik (věk, vzdělání, zaměstnání, místo původu apod.) představují nacionalistické postoje jedny z nejsilnějších prediktorů antiimigračních postojů ve společnosti. Neprojevují se pouze inklinací k volbě specifických politických stran, kde zpravidla nejsilnější antiimigrační postoje zastávají strany, které lze kategorizovat jako populisticky radikálně pravicové či nativistické (Suchánek a Hasman 2022), ale také v sociální distanci vůči jiným skupinám (Lubbers a Coenders 2017), výběru zdroje informací (Jambrina-Canseco 2023) či tendenci k (často pseudovědeckému) rasově-hierarchickému pojetí světa (Lippard 2011).

Určitou rozpolcenost, ale zároveň pragmatičnost lze vhodně ilustrovat na diskusi, kterou začal R03 v první skupině Ukrajinců. R03: „*Já tady musím souhlasit na něčem s nimi, že kontroly hranic, prostě já bych řekl, že bylo by to lepší, prostě zavést trochu lepší kontroly hranic za mě, protože je to bezpečnější, podle mě se mi zdá. A ještě tam ještě bylo, kurzy češtiny. Kurzy češtiny, teda bych řekl, že by se měly financovat, protože jako pomáhá to uprchlíkům, protože vidím, že Češi řvou, že ‚naučte česky‘, to vidím, takže proč by se to nemělo financovat?*“ R03 tedy souhlasí s přísnějšími kontrolami, restriktivnější migrační politikou v jedné sféře, ale zároveň vyzývá k lepšímu financování kurzů pro migranty, kteří se již nacházejí v zemi, tedy zastává pozici pro méně restrikci a více financí v jiné sféře integrace. Zároveň podobnou ambivalenci vyjadřuje i v případě názorů na nacionalismus u majority. Na otázku, zda souhlasí, že pouze ti s českým původem mohou být opravdovými Čechy, reaguje takto: „*To souhlasím. Já vím, že nebudeš čistý Čech, pokud nemáš české kořeny. To dává smysl podle mě. Ale to neznamená, že jsi pod tím Čechem jako sociálně.*“ Moderátorka: „*Rozumím to správně – Třeba ten další výrok: Češi by měli mít ve své zemi přednost před cizinci. S tím souhlasíte?*“ R03: „*Ne, ne, ne, nesouhlasím. Jako, obzvlášť uprchlíky války, podle mě Česko, jako, to tak Evropa, tak podle mě, obzvlášť uprchlíky z Ukrajiny, bychom si měli pomáhat. Takže, jako já chápu, že teďka mají někteří uprchlíky nižší sociální status než obyčejný Češi, ale to neznamená, že Češi by měli mít prioritu, protože konec konců, podle mě Ukrajinci, pracovní síla přináší dobrý ekonomický přínos.*“ Opět tady lze pozorovat určité rozpolcení: etnický původ (ať už by teoreticky byl český, ukrajinský nebo jiný) je vnímán jako určité inherentní a „přirozené“ privilegium. Zároveň by ale toto privilegium nemělo stanovovat jasnou socioekonomickou hierarchii mezi skupinami, což vytváří určitý paradox, kde přirozená privilegia naráží na autonomii jedinců, kteří mají možnost tyto hranice překonat. Překonání těchto hranic je pak úzce navázáno na individuální snahu – pokud se budou nově příchozí dostatečně snažit a být pro zemi dostatečným ekonomickým přínosem, tak by měli být na stejné úrovni. Na podobné sentimenty lze narazit i v jiných skupinách.

Například ve druhé skupině Ukrajinců o tom výstižně hovoří R13 (a celá skupina souhlasí): „*I na Ukrajině bychom chtěli, aby bylo všechno nejdřív pro Ukrajince. To je přirozené. To je normální.*“ Toto „pochopení“ pro český nacionalismus je navíc podpořeno tím, jakým způsobem mnozí informanti uvažují nad předsudky vůči jejich skupině. Diskriminace je tak mnohdy vnímána jako součást

každodenní reality a běžná součást života pro minoritu v cizí zemi, ne jako problém k nutnému řešení či nespravedlnost. Ukrajinci budou „vždy Ukrajinci“ a přijetí této kolektivní identity není ve skupině považováno za nepřekonatelnou překážku k úspěšné integraci do společnosti.

V arabské skupině názory na nacionalismus rezonují podobným způsobem, například R17: „*Taky bych mluvila o opravdovém Egyptanovi jen tehdy, když bude mít egyptské kořeny a egyptské rodiče,*“ a R14: *Ne. Není to překvapující. To my sami pociťujeme. Žijeme tady mezi Čechy, tak to vše cítíme. Nicméně osobně musím souhlasit s tvrzením, že opravdovým Čechem může být pouze ten, kdo má český původ. Zároveň je pochopitelné, že člověk má ve své domovské zemi přednost před cizími osobami. Ano, chtěla jsem říci, že by majorita spíš měla podporovat cizince v učení českého jazyka. Podobné je to taky v případě podpory jazykových kurzů.*“ To poukazuje na to, že u migrantů samotných nelze hovořit o nějakém jednotném směru k vyšší toleranci, méně restriktivní politice či nesouhlasu s nacionalistickými postoji české majority. Naopak lze na těchto příkladech ilustrovat určitou pragmatickou selektivnost, která následuje cíle vlastní skupiny či přímo konkrétního jedince ve společnosti.

V arabské skupině se ale navíc objevuje několik instancí vnímané diskriminace, která je ale navázaná na privilegia jiných cizinců, nikoliv Čechů. Tento narativ se objevuje právě v diskusi toho, kdo má nebo nemá mít v dané zemi přednost a před kým. R15: „*Ještě dodám, že vnímáme diskriminaci v chování vůči Arabům a Ukrajincům. Ve všem. Když je nějaká výhoda, tak je vyhrazená pro Ukrajince.*“ R14: „*Ano, toto vnímáme obzvláště v poslední době.*“ R15: „*Jakmile jdeme něco zařídit nebo o něco žádat, tak jsme dotazováni, jestli jsme z Ukrajiny. Když řekneme, že nejsme, tak nás pošlou jinam. To znamená, že program podpory pro Ukrajince je jiný než pro ostatní cizince. Určitě je to diskriminační. K všem azylantům by se mělo přistupovat stejně.*“ To nakonec rozproudí debatu o tom, že pozice arabské menšiny je vnímána v Česku jako relativně více marginalizovaná v souvislosti s předsudky, kterým musí čelit (na rozdíl od jiných skupin). R14: „*Jako matka jsem se svými dětmi často ve škole zažívala rasismus. Kolikrát bylo mým dětem řečeno, ať jdou zpátky do svého domova, nebo jim říkali, že určitě v batohu nosí výbušniny. Zažili jsme drsné věci. Musela jsem se obracet na pomoc neziskových organizací, musela jsem hledat externí pomoc, abychom takové situace zvládali. Kolikrát jsem plakala. Vzpomínám si, že jsem se i snažila vařit pro sousedy, aby se obraz o nás zlepšil. Trvalo to hodně dlouho, než nás Češi začali přijímat. Já jsem byla otevřená vůči integraci, já jsem byla připravená na nové prostředí, ale byli jsme odstrčení.*“ Je tak zjevné, že svou pozici ve společnosti vnímají různé skupiny různě navzdory mnoha podobným vzorcům. Je však nutné podotknout, že takto silné vymezení se vůči jiné minoritě (vymezení se Arabů vůči Ukrajincům) je patrné pouze v tomto případě; u skupiny Vietnamců je také zmíněno, že Ukrajinci si „hrají na chudáky a mají dávky místo práce“, ale není to moc podpořeno konkrétními příběhy nebo dalšími tvrzeními. Navíc je zde kladen akcent na to, že je majorita vůči jejich skupině náročnější na jejich asimilaci a že pro snazší soužití s Čechy je vhodné snažit se svou identitu co nejvíce skrývat. Moderátorka: „*Dotýkají se vás nějak některé postoje české většinové společnosti?*“ R19: „*Určitě. My cítíme takové postoje na vlastní kůži... Vnímáme to v chování lidí vůči nám.*“ M: „*Setkala jste se s konkrétními příklady?*“ R19: „*Například na školách. Naše děti trpí, protože nejsou Češi. Od cizinců je očekáváno, aby se chovali jako Češi. Vidíme to na učitelích, kteří většinou soucítí s českými žáky oproti cizím žákům.*“ V neposlední řadě lze zmínit pocit některých informantů, kteří vnímají toleranci „cizosti“ jako škálu, kde může být daný jedinec více či méně „český“ v závislosti na asimilaci k daným normám majority. R16: „*Češi se chovají k cizincům podle toho, jestli jsou cizinci ve svém chování dostatečně „čeští“. Pokud se tady budu chovat podle arabských norem a arabské mentality, tak budu pravděpodobně vnímán negativně.*“

Ve skupině Vietnamců je však otázka nacionalismu chápána jinak. Nejprve ve skupině dojde k diskusi vlastní odlišnosti nacházející de facto základ v povrchní vizuální nepříbuznosti vůči bělošské majority,

kteřá směřuje k příkladům projevů každodenního a mnohdy banálního rasismu ze strany majority. Nicméně ve skupině dojde k určitému konsensu, že současný svět je příliš komplexní na to, aby bylo možné národnost či etnickou/národní identitu vnímat čistě na dichotomické linii, kde člověk buď je Čechem, nebo není. To poukazuje na vrstvení více identit vietnamské menšiny v Česku, kde se každý může „rozhodnout“, jak se cítí. R22: *„Já myslím, že to je hodně individuální, protože každý cítí jinak. Nemůžeme říct, že když tohle cítím já, tak že to bude cítit stejný i ten druhý, i když je třeba taky stejného původu. Protože teďka jako že my starší generace sice jsme tady dlouho, ale opakuji, nikdy necítím, i máme české občanství, a nikdy necítím se Češka. Opravdu já se cítím v sobě sem jako opravdu Vietnamka. Ale třeba u našich dětí zase je to jinak, že jo, oni taky někdy řeší tu identitu. Oni hodněkrát už se o tom bavili. Někdy neví, [zda] on je Čech, nebo Vietnámec, nebo Češka, nebo Vietnamka.“* Podobně také R24: *„Já nechci znít tady jako nějaký mírotvorce, ale myslím si, že věta: kdo je Čech, nebo obecně jako věta, kdo je jaký jako... z jaký země, jako kdo je Vietnámec, kdo je Američan, kdo je Evropan, kdo je... Myslím si, že je to hrozně, jako že je to subjektivní otázka. Je to velmi subjektivní otázka. Kdo je Čech, takže... samo o sobě si myslím, že tady ta otázka je úplně irelevantní, jako nějaký benchmark vůbec hodnocení člověka.“*

Zároveň je tato problematika vnímána jako generační střet – druhá či mladší generace Vietnamců naráží na spíše starší Čechy, kteří tíhnou k nacionalismu více než ti mladší. R24: *„Myslím si, že tady ty názory se také liší hrozně věkově. Že jakmile ten člověk je starší, začíná být i uzavřený, začíná být víc uzavřený a nechce přijímat nové změny, začne být teda negativní vůči tady těm věcem.“* U této skupiny se také projevil silný důraz na politizaci migrace a nacionalistických postojů – je diskutováno, že to, jakým způsobem se politici vyjadřují ve veřejném a mediálním diskurzu o migraci (většinově negativně), ovlivňuje nejen názory běžných lidí, ale i praxi úřadů, a nakonec i životy jednotlivců.

Shrnutí postojů cizinců k nacionalismu

Normativní a „pragmatická“ ambivalence vztahu k nacionalismu

- 1) Migranti často uznávají „přirozenost“ toho, že většina dává přednost vlastním občanům.
- 2) Zároveň ale očekávají podporu ve sféře integrace (např. jazykové kurzy) a rovné příležitosti tam, kde je to relevantní.
- 3) Objevuje se zde určitá ambivalence či paradox: etnický původ je chápán jako privilegium, ale neměl by určovat socioekonomické postavení těch, kteří se snaží a pracují.

Ukrajinské skupiny

- 1) Sdílený názor: je „normální“, že země upřednostňuje vlastní občany.
- 2) Diskriminace je často přijímána jako běžná součást života menšiny a je více tolerována.
- 3) Etnická odlišnost je vnímána jako neodstranitelná, ale ne jako nepřekonatelná překážka integrace – vyzdvihnutí ekonomického přínosu pro zemi jako důležitého faktoru pro úspěšnou integraci a překonání společenské hierarchie.

Arabská skupina

- 1) Vyjadřují relativně nejsilnější porozumění nacionalismu, ale zároveň popisují intenzivnější a dlouhodobé zkušenosti s diskriminací.
- 2) Vnímají nerovné zacházení ve prospěch Ukrajinců a silnější tlak na asimilaci.
- 3) Mnozí uvádějí nutnost skrývat vlastní identitu nebo přizpůsobit se „českému chování“, které lze vnímat na spektru „cizosti“.

Vietnamská skupina

- 1) Odmítají rigidní pojetí identity typu „kdo je Čech“. Zdůrazňují subjektivní a vícevrstevnatou identitu.
- 2) Diskutují generační rozdíly v míře nacionalismu (mladší Češi tolerantnější, starší uzavřenější).
- 3) Kritizují politizaci migrace a roli negativního mediálního diskurzu, který ovlivňuje běžné postoje i praktické fungování institucí.

Normy, řádovostní úrovně a kontakt versus hrozba napříč skupinami

Jedna z hlavních dimenzí, které jsme rovněž zkoumali, je takzvaná pluralitní ignorance i různé vnímání migrantů v závislosti na třech řádovostních úrovních (EU, Česko, obec). Pluralitní ignoranci lze ve zkratce popsat jako běžně pozorovatelný fenomén, kde si lidé myslí, že ostatní členové jejich společnosti mají významně odlišné názory od jejich – v případě migrace si pak informanti mnohdy myslí, že mají pozitivnější postoje než ostatní. Efekt řádovostních úrovní se pak projevuje v tom smyslu, že lidé zpravidla hodnotí dopady migrace jinak v závislosti na tom, v jaké prostorové úrovni si průběh migrace představují. Pokud si tedy člověk myslí, že dopad migrace na danou obec, zemi nebo ještě vyšší makroúroveň (EU) je například negativní, v průměru bude vykazovat negativnější postoje ve směru mikro → makro úroveň. To znamená, že lidé vnímají migraci ve své obci v průměru pozitivněji, než když si představí dopady migračních procesů probíhající na úrovni země a EU.

Na jednu stranu tyto koncepty ve fokusních skupinách mnohdy narazily na částečné nebo úplné nepochopení, jak tyto mechanismy fungují. Na straně druhé se debata často stočila k jiným aspektům, které ale lze také vhodně teoreticko-konceptuálně rámovat, a to skrze a) teorii meziskupinového kontaktu a b) teorii skupinové hrozby. Ve zkratce teorie meziskupinového kontaktu předpokládá zlepšování postojů mezi skupinami skrze pozitivní kontakt členů skupin (Pettigrew a Tropp 2006). Možnost existence samotného kontaktu a jeho četnost se pak logicky odvíjí od velikosti sledovaných skupin. V určitém kontrastu vůči takzvané kontaktní hypotéze pak stojí teorie skupinové hrozby. Ta předpokládá, že kontakt mezi skupinami nemusí být pouze pozitivní, což samo o sobě může prohlubovat negativní percepce a následně postoje, ale také že velikost skupin může odrážet pocit ohrožení a souboje o zdroje a moc (Schlueter a Scheepers 2010). Ve výsledku se totiž ukázalo, že do jisté míry (přímo i nepřímo) jsou oba tyto koncepty v diskusi reflektovány a potvrzeny. Informanti se totiž (až na výjimky) shodovali, že odmítavé postoje vůči migrantům nejsou ve většině případů výsledkem osobních zkušeností, ale spíše produktem mediálního a politického rámování. Přímé kontakty s Čechy hodnotili převážně jako pozitivní a pocit nepřijetí vnímali spíše jako důsledek působení informačního prostředí než jako odraz reálné každodenní zkušenosti. Zároveň panovala shoda, že mediální a politický diskurz výrazně spoluutváří veřejné mínění a že jej politici mnohdy cíleně využívají k upevňování negativního obrazu migrantů. Mainstreamizace a normalizace krajně pravicových sentimentů v běžném diskurzu jsou v současné době chápány jako jeden z poměrně málo studovaných, ale velmi významných faktorů, které ovlivňují postoje majority k migrantům (Mudde 2024), a proto by této problematice mělo být do budoucna věnováno více prostoru.

Co se týká přímých (a nepřímých) osobních zkušeností, z vyjádření napříč skupinami je zřejmé, že převažuje důležitost osobního pozitivního kontaktu. Za výstižný lze považovat komentář R01, která „hovoří“ za českou většinovou společnost: „*My jsme Češi takoví, že my se nebojíme toho, co známe. My vás, Ukrajince, známe už docela dlouho a dost, jo? Takže my vás se nebojíme, protože vy nám žádné nebezpečí nenesete, jo?*“ Tento sentiment, tedy vysokou důležitost pozitivního a častého kontaktu mezi Čechy a migranty, zmiňují běžně i další informanti. Například R11: „*Přímý kontakt mění názor. Lidé vidí,*

že Ukrajinci nejsou špatní.“ To vzápětí potvrzuje také R12: „Ano, víc přímého kontaktu. A taky jsou tu momenty kolem dětí a kultury – hodně Čechů se chce seznámit s naší kulturou.“

V duchu důležitosti (a dopadů) pozitivního kontaktu na pozitivní postoje mezi skupinami pak informanti reflektují právě i souvislost mezi postoji a zmiňovanými řádovostními úrovněmi. R05: „... souhlasím tím, že čím menší obec, tím ta komunita mezi lidmi je praktičtější a lidi komunikují mezi sebou a znají se. U nás to se říká, že na vesnicích nebo v menších městech, že ta skupina lidí je známá mezi sebou. A taky mezi cizinci.“ R16: „Ano. Podle mě to záleží na tom, kde ten člověk žije. Pokud žije někde, kde je v kontaktu s migranty a je vůči nim otevřený, tak má vlastní zkušenost. Pokud však mluví o situaci na úrovni celého Česka, tak většinou nevychází z vlastních zkušeností, nepotkal se osobně s těmi lidmi.“ Informantovi R16 se tak elegantně v jednom vyjádření podařilo propojit (potenciálně pozitivní) kontakt v místě bydliště se (vnímanou) skupinovou hrozbou na vyšší (národní) řádovostní úrovni.

Na tomto místě je totiž důležité zmínit, že teorie skupinové hrozby nepředpokládá výhradně reálnou a možnou negativní konfrontaci a konkurenci o moc a zdroje, které vedou k negativnějším postojům a předsudkům mezi skupinami, ale skupinová hrozba se také odehrává i ve vnímané rovině. To znamená, že i „pouhý“ pocit z hypotetického ohrožení (ať již aktuálně přítomnou skupinou či externí hrozbou) může mít vážné důsledky na postoje mezi skupinami. Tato vnímaná hrozba může navíc fungovat i zprostředkovaně – negativní zkušenost či percepce někoho ze skupiny může ovlivnit jiné členy skupiny bez přímého kontaktu. Tento vztah popisuje například R19: „... pokud se člověk potká s negativní zkušeností s migranty, tak se může stát, že z ní udělá všeobecný závěr a bude si myslet plošně, že ostatní lidé mají negativní zkušenosti také.“ Zprostředkovanou skupinovou hrozbu popisuje také R08: „Já něco povím. Bylo interview, kdy se ptali lidí: ‚Jak se díváte na Ukrajince?‘, a oni: ‚Jo, v pohodě.‘ Ale pak se zeptali: ‚A myslíte si, že dělají problémy?‘ ‚No... slyšela jsem, že jo.‘ ‚A byla jste toho někdy svědkem?‘ ‚Ne.‘ Konec. Tohle funguje pro většinu lidí.“ V neposlední řadě ale R10 naznačuje i možnost, že migrantů může v některých situacích (v potaz lze vzít například nárazové uprchlické vlny) být až příliš, a to zejména ve větších městech, kde se migranti koncentrují v průměru více: „... lidé prostě říkají to, co vidí kolem sebe. Když jsi z malého města a máš tam dva migranty na deset tisíc obyvatel, tak ti nijak nepřekáží. A čím víc jich potkáš, tím víc jich můžeš mít dost.“

Dalším stěžejním aspektem se pro představu o utváření postojů majority objevuje role médií a politického diskurzu. Narativ o významném a častém zkreslení obrazu migrantů se silně objevuje zejména u arabské skupiny. R14: „Ano, Arabové i Ukrajinci. Mediální obraz je zkreslený, protože lidé tady nechtějí uprchlíky. Proto dávají falešné zprávy. Všichni Arabové žijící tady, bez ohledu na to, jací jsou či jaké mají náboženství, trpí kvůli médiím. Místní média jsou pro uprchlíky katastrofa!“ R16: Souhlasím s tím, že ve zprávách dávají jen ty negativní věci o Arabech. Nikdy nenajdete nic třeba o úspěšných a pozitivních příkladech Arabů.“ R14: „Většina politiků nemá ráda uprchlíky a přistěhovalce tu nechce. Jejich postoj k migraci je negativní...“ Tato vyjádření ale potvrzuje i R09 z druhé ukrajinské skupiny, který teoreticky „varuje“ před rizikem toho, jak fungují algoritmy na sociálních sítích a jakým způsobem tyto algoritmy ovlivňují vztah mezi informacemi, postoji a volebním chováním majority. R09: „Podíváte se dvě minuty například na projev nějakého politika. A přes TikToky, Instagramy, Facebooky, ve všech sociálních médiích už máte reklamu právě těch politických momentů, které jste slyšeli. Všechna sociální média reagují na vaši poptávku. Všechno, co jste slyšeli, všechno, co jste řekli, váš telefon zpracuje a potom vám to nese dvakrát víc takové informace. To je neukojitelný tok informací, který vede k tomu, co teď máme. K negativismu, nepochopení a v důsledku i k výsledkům voleb.“

V neposlední řadě je nutné zmínit specifickou „konkurenci“ mezi ukrajinskými skupinami, tedy mezi těmi migranty z Ukrajiny, kteří přišli ještě před válkou („starousedlíky“) a nově příchozími (primárně válečnými uprchlíky). Na toto rozdělení nicméně upozornili lidé z nově příchozí skupiny, nikoliv „starousedlíci“. Toto vnitřní napětí je navíc umocněno dle regionu původu (Zakarpátí versus zbytek

Ukrajiny). Většina respondentů z druhé ukrajinské skupiny vnímá zakarpatskou komunitu jako privilegovanou a oddělenou od zbytku. Toto vnímání navíc opírají o mnohé konkrétní příběhy. Například R12 hovoří o případech vykořisťování uvnitř ukrajinské skupiny právě na základě regionálního původu: „A bylo velmi mnoho takových klientů, kde naše dívky pracovaly, například, v těch kadeřnických salonech. A prostě dívky, které ze západní Ukrajiny vlastní ty salony, prostě nevyplatily jim za měsíc mzdu, neuzavíraly s nimi smlouvy.“

Naopak první skupina ukrajinských „starousedlíků“ tuto problematiku negativně nereflakuje a výhradně zmiňuje pozitivní zkušenosti s nově příchozími a vyzdvihuje důležitost vzájemné solidarity. Postavení obou skupin samozřejmě nutně neodráží realitu všech příslušníků daných skupin, nýbrž vybrané osobní zkušenosti a příběhy, které jsou respondenti ochotni ve fokusních skupinách sdílet, a proto je nutné takto k daným zjištěním přistupovat a nezobecňovat diskutovaná zjištění na celou populaci stejně jako v případě jakéhokoliv jiného kvalitativního výzkumu.

Shrnutí norem, osobního kontaktu a potenciální hrozby:

- 1) Osobní, každodenní kontakt s Čechy je vnímán jako klíčový pro vznik důvěry a vzájemného porozumění.
- 2) V menších obcích a komunitách je kontakt intenzivnější a vztahy jsou popisovány jako osobnější a méně napjaté.
- 3) Negativní postoje jsou podle respondentů často založené spíše na tom, „co se říká, než na vlastních zkušenostech (osobní negativní zkušenosti s majoritou existují, ale je jich spíše méně).
- 4) Přímé zkušenosti s Čechy bývají popisovány jako převážně kladné, zatímco „celková nálada ve společnosti“ je často vnímána více negativně.
- 5) Jako silný zdroj pocitu ohrožení jsou popisována média, sociální sítě a politická komunikace.
- 6) Objevuje se i zprostředkovaná hrozba: lidé se bojí na základě příběhů, které sami přímo nezažili.
- 7) Napětí může existovat i mezi skupinami (Ukrajinci ze Zakarpátí versus nově příchozí z jiných regionů; Arabové versus Ukrajinci), ale častěji jsou zmiňovány příběhy solidarity a harmonického společného soužití, kde si migranti často navzájem pomáhají, neboť je sdílená zkušenost života v cizí zemi spojuje.

4.3 Bariéry a integrační most

Poslední tematický okruh představovala aktivita okolo stavby takzvaného „integračního mostu“. Respondenti dostali za úkol zamyslet se, jaké faktory, podněty a konkrétní kroky by mohly pomoci překonávat jakousi „propast“ mezi majoritou a migranty v Česku. Cílem tak bylo společně vybudovat imaginativní most, který bude nad touto propastí skupiny spojuvat. To zároveň respondentům umožnilo zamyslet se také nad tím, co vlastně tento most překonává, tedy jaké bariéry jim v integraci brání nejvíce či nejčastěji, ať se již například jedná o pocit nepřijetí ze strany majority nebo o nedostatečnou aktivitu ze strany minority. Cílem této aktivity tak nebylo pouze shrnutí dosavadních zjištění a diskuse, ale také jasné uvědomění si, že integrace je oboustranný proces, kde existence překážek a kroky (jejich forma, povaha, četnost atd.) k jejich překonávání jsou záležitostmi všech zúčastněných skupin.

Konkrétní návrhy a debata o tom, jaké stavební kameny mostu jsou nejdůležitější, se mnohdy odvíjely od předchozích debat v jednotlivých skupinách a nabízí tak proto mnohé nuance. Přesto zde lze nalézt mnoho podobností a tvrzení, které skupiny a jejich představy o úspěšné integraci úzce spojují.

Nejčastěji se ve skupinách zmiňovala důležitost znalosti jazyka majority, tedy konkrétně češtiny. To akcentovala především skupina Arabů a nově příchozích Ukrajinců. Dle názorů mnohých je jazyková bariéra jedna z nejzásadnějších při snaze o uplatnění na pracovním trhu i při adaptaci do majoritní

společnosti a pochopení kultury. R13: „*Když člověk umí česky, hned je to jinak.*“ V této souvislosti jsou mnohokrát zmíněny jazykové kurzy češtiny a potřeba jejich podpory a zlepšování například i skrze větší flexibilitu v případě povinných adaptačně integračních kurzů a dalšího vzdělávání. R20: „*... ty kurzy, když jsou jako ve dne, ráno a lidi chodí do práce, tak to nejde, že jo. Ale kdyby ty kurzy byly online, ve večerních hodinách, jako větší výběr, tak ten člověk si jako vybere víc těch možností... Je to prostě do 9 do 12 hodin, tak já musím jít do práce, já se učit nebudu, ale když budou online, budou ve více časových možnostech...*“

Jiné hledisko, které se dotýká spíše praktických řešení a usnadnění života migrantů v Česku, se váže na tvorbu dalších dostupných a jednoduchých platforem (či hlubší propagaci již současných), kde si člověk může vyhledat, co je pro migranty v Česku nejdůležitější znát, tedy zejména jejich práva a povinnosti. Zároveň je ale zmiňováno, že by Češi mohli být k lidem, kteří se učí jazyk, vstřícnější a trpělivější. R18: „*Cizinec má za úkol se učit majoritní jazyk, ale zároveň majorita by měla být v jednání s cizinci víc vstřícná a trpělivá.*“

Ve skupině Vietnamců se objevují i poměrně pragmatické návrhy, jak zlepšit (nebo alespoň zjednodušit) zapojení migrantů na pracovní trh. Možnostmi jsou například daňové úlevy či zjednodušení různých procesů pro migranty aktivní v ekonomické sféře v prvních dvou nebo třech letech pobytu. To by umožnilo vytvořit podmínky, které by nově příchozí motivovaly být ekonomicky více proaktivní. Tyto kroky ale nejsou chápány jako zvýhodnění vůči majoritě, ale spíše jako narovnání podmínek v situaci, kdy migranti běžně dostávají méně peněz než Češi za stejnou práci. Navíc jsou tyto kroky vnímány jako do budoucna reciproční – podpořte *nás*, abychom mohli co nejdříve vést normální život, a to se se vám poté pozitivně vrátí nazpět, protože podpoříme socioekonomický růst země. Jiní ale tyto názory rozporují s tím, že jsou nerealistické, protože by je nikdo v Česku neschválil.

Část respondentů si integraci vykládá zejména na své individuální úrovni, tedy jako určitou povinnost chovat se vůči majoritě co nejlépe a svou přidanou hodnotu ve společnosti si „odpracovat“. Z toho pohledu tedy lze na most pohlížet jako na schopnost efektivně pracovat v kolektivu s Čechy, kde lze navazovat vztahy a zlepšovat vnímání skrze dobré chování a vystupování. To se ve výsledku mělo odrazit v pozitivnějších postoje majority nejen vůči nim samotným, ale i dalším migrantům v zemi. R11: „*Pracovat s Čechy, komunikovat.*“

Jiní naopak postrádají více snahy o integraci ze strany majority. V tomto ohledu jsou na několika místech zmiňovány neopodstatněné předsudky, nacionalistické postoje a přímo i rasismus na straně majority. Tyto sentimenty jsou podepřeny o osobní příběhy, kdy se mnozí setkali s nepochopením či netolerancí vůči své osobě, například z důvodu vzhledu nebo nedostatečné úrovně jazyka. Řešením by podle mnohých měla být větší informovanost, podpora aktivní a pozitivní komunikace o menšinách a vytvoření více možností pro společná (formální i neformální) setkávání. Češi by se mohli aktivněji účastnit různých akcí, kde se například vaří pokrmy ze zemí původu daných migrantů nebo kde se formou přednášek mluví o jiných kulturách, R07: „*Pochopení jeden druhého, pochopení kultury, pochopení tradice, toho jakoby zajímat se, čím ti lidi žijí.*“ Významný posun v úspěšné integraci tak dle mnoho respondentů leží na straně majority. R09: „*Ano, i oni se musí trochu učit. No, učit se naši kulturu, když už chtějí s námi komunikovat.*“ Kromě různých top-down opatření byly zmiňovány i další aspekty, které mohou majoritu s minoritou efektivně sbližovat: skloňována byla slova jako empatie, lidskost a vzájemné pochopení. Účastníci zmiňují i pozitivní zkušenosti z každodenního života – vliv malých pozitivních situací na pocitu přijetí, které stojí v kontrastu s občasnými momenty nepochopení, ignorance nebo předsudků. R19: „*Můj syn měl nehodu na hřišti a zlomil si ruku. Přišla k nám Češka, vlastně přišlo více lidí a pomohli nám a zavolali pro nás sanitku. Bylo jim jedno, jak vypadám a že jsem zahalená. V takových situacích člověk cítí přátelský přístup.*“

Závěrem lze zmínit interakci mezi moderátorkou z arabské skupiny, která usiluje o sumarizaci dosavadních zjištění, a respondentem, který upřesňuje svůj postoj. Moderátorka: „Ok, děkuji. Pak tu máme ‚být přijatí společností‘, ‚učení českého jazyka‘, ‚zprávy, které by promítaly i to pozitivní‘, ‚programy osvěty na školách i programy osvěty neziskových organizací pro Čechy i Araby‘. Dále tu máme ‚pozitivní přístup cizince, být ekonomicky aktivní a integrovat se‘. Dále je tu ‚být sám sebou‘. Moc tomu nerozumím. Je to myšleno jako soběstačnost cizince?“ R16: „Ne, myslel jsem tím, že cizinci by měli být přirození. Klíčový pro integraci je podle mě jen jazyk. Jinak není nutné, aby se proměnil, aby ho společnost přijala.“ To poukazuje na to, že mnozí si chtějí zachovat svou identitu, do jisté míry se integrovat (nikoliv plně asimilovat), a od majority vyžadují, aby toto bylo respektováno. R17: „Společnost by nás měla přijímat takové, jací jsme.“ R18: „Když zastavím někoho na ulici a ptám se na cestu a ten člověk se na mě směje, tak se vrátím domů a mám z toho dobrý pocit. Mám radost, že někdo se mnou na ulici mluvil slušně. Cítím se pak normálně přijímaná. Naopak často jsem ve výťahu s Čechy a cítím v jejich pohledu ke mně strach. V těchto situacích mám chuť jim říct, že jsem normální a že jsem dobrým člověkem.“

Shrnutí

- 1) Aktivita byla zaměřena na hledání konkrétních kroků, jak překonávat bariéry mezi majoritou a migranty, a zároveň na pojmenování samotných překážek integrace.
- 2) Respondenti se shodovali, že integrace je oboustranný proces, který vyžaduje aktivitu jak ze strany migrantů, tak ze strany majority.
- 3) Jazyk byl napříč skupinami označen za klíčový nástroj integrace, zejména u Arabů a nově přichodících Ukrajinců. Jazyková bariéra byla vnímána jako zásadní překážka zaměstnání, orientace ve společnosti i porozumění kultuře. Zároveň respondenti zdůrazňovali nutnost větší trpělivosti majority vůči lidem, kteří se jazyk teprve učí.
- 4) Část respondentů kladla důraz na individuální odpovědnost migrantů: pracovat, chovat se korektně, komunikovat s Čechy a „odpracovat si“ své přijetí ve společnosti.
- 5) Jiní naopak silně akcentovali odpovědnost majority, poukazovali na předsudky, nacionalismus a rasismus. Jako klíčové vidí větší osvětu, pozitivní mediální obraz, podporu mezikulturního dialogu a vytváření příležitostí pro společná setkávání.
- 6) Důležitou roli hrají také každodenní drobné projevy lidskosti, empatie a respektu, které výrazně ovlivňují pocit přijetí.
- 7) Závěrem se ukázalo, že část respondentů usiluje o integraci bez ztráty vlastní identity. Klíčovým požadavkem není asimilace, ale možnost „být sám sebou“ a být jako takový majoritou přijímán.

5. Závěr

5.1. Shrnutí a propojení poznatků

Postoje české veřejnosti k přítomnosti migrantů jsou v průměru spíše mírně negativní, přičemž současně vykazují značnou míru ambivalence i polarizace. Negativnější jsou zejména obecné postoje k „migrantům“ jako abstraktní kategorii, zatímco na lokální úrovni – tedy v místě bydliště – lidé přítomnost migrantů hodnotí výrazně mírněji. Podobný vzorec se objevuje i při posuzování konkrétních hypotetických profilů migrantů, z nichž většina bývá hodnocena podstatně příznivěji než zobecněná představa „typického migranta“. To naznačuje, že abstraktní mentální obraz migranta je v české společnosti výrazně negativnější než hodnocení konkrétních osob či situací.

Migranti naopak zakládají své postoje převážně na každodenních osobních zkušenostech, které popisují většinou pozitivně. V hodnocení jiných migrantů jsou v průměru tolerantnější než majorita a kulturní rozdíly vnímají méně problematicky. Jejich perspektiva je orientovaná na konkrétní situace, příběhy a praktické aspekty integrace; ve fokusních skupinách se až na výjimky neobjevovaly známky přímé konkurence mezi jednotlivými migrantskými skupinami. Současně je patrná i určitá vnitřní diferenciací – například arabští účastníci citlivě vnímali rozdílné institucionální zacházení vůči ukrajinským uprchlíkům, zatímco část ukrajinských skupin reflektovala specifický význam kategorie „uprchlík“ ve vztahu k vlastní zkušenosti.

Výsledky kvantitativního šetření i fokusních skupin poskytují komplexní obraz o tom, jak čeští občané a různé skupiny migrantů uvažují o přítomnosti migrantů a jejich různých typech. Překvapivě vysoká shoda mezi majoritou i migranty se týká zejména tří zásadních kritérií posuzování nově příchozích: **legálnosti vstupu, profesní kvalifikace a ekonomické soběstačnosti**. Tato kritéria byla ve všech skupinách nadřazena kulturnímu původu, věku či pohlaví a představují společný hodnoticí rámec sdílený napříč populací. Nejpozitivněji byl napříč daty hodnocen profil Barbary, který jasně naplňuje tato tři kritéria. Naopak Ousmane, kombinující nelegální vstup a nízkou kvalifikaci, byl jediným profilem hodnoceným téměř jednotně negativně. To potvrzuje mimořádně silnou roli legality jako vstupního filtru společenské přijatelnosti.

Zároveň však existují významné rozdíly mezi skupinami. Migranti bývají v průměru tolerantnější, méně obávající se kulturních rozdílů a méně náchylní ke „kulturnímu filtrování“ jednotlivých profilů. U majority je kulturní vzdálenost stabilním zdrojem odstupu, avšak její účinek není absolutní – výrazně jej modifikuje právě legálnost a kvalifikace. Tyto rozdíly v percepci souvisejí také se zdroji informací: migranti vycházejí z osobních zkušeností, zatímco část majority staví své postoje na zprostředkovaných obrazech a rámování v médiích a politické debatě. Tento mechanismus je klíčový pro pochopení toho, proč jsou postoje na národní a evropské úrovni výrazně negativnější než na úrovni lokální.

Ilustrativní příklady níže (stylizované, nikoli doslovné citace) ukazují, jak tyto rozdíly fungují v praxi:

Osobní zkušenost vs. obecný dojem

- „*Lidé v mém okolí pracují a fungují normálně.*“ (migranti)
- „*Migrace je problém v EU a Česku, i když u nás lokálně potíže nejsou.*“ (část majority)

Interpretace uprchlictví

- „*Uprchlíci utíkají ze zoufalých situací – je to pochopitelné.*“ (arabská skupina)
- „*Uprchlíci mohou představovat riziko, nevíme, co od nich čekat.*“ (část majority)

Kulturní vzdálenost

- „*Na kulturách tolik nezáleží, každý člověk je jiný.*“ (více migrantských skupin)
- „*Některé kulturní skupiny by se mohly hůře přizpůsobovat.*“ (část majority)

Legalita vstupu

- „*Někdy není jiná možnost, legální cesta neexistuje.*“ (někteří migranti)
- „*Nelegální vstup výrazně snižuje přijatelnost.*“ (většina majority)

Vnímaná početnost migrantů

- „*Ve skutečnosti nás tu není tolik, jak si lidé myslí.*“ (migranti)
- „*Migrantů je hodně.*“ (část majority)

Ekonomický přínos

- „*Naše práce je důležitá, bez nás by některé služby nefungovaly.*“ (Vietnamci, část Ukrajinců)
- „*Nevím, jestli nám migranti ekonomicky přispívají, nebo spíše konkurují.*“ (část majority)

Napříč kvantitativními i kvalitativními daty se ukazuje, že postoje k přítomnosti migrantů nejsou náhodné, ale formují se prostřednictvím několika opakujících se mechanismů. Tyto mechanismy se liší významem u majority a migrantů, přičemž některé z nich jsou pro českou veřejnost zásadní. Na základě našeho šetření lze identifikovat pět klíčových mechanismů, seřazených podle jejich významu pro postoje majority.

(1) Mechanismus abstraktní hrozby – nejsilnější mechanismus u majority

Negativnější postoje se objevují tehdy, když lidé hodnotí migranty jako vzdálenou a neurčitou sociální kategorii, nikoliv jako konkrétní osoby. Tento mechanismus vysvětluje, proč jsou postoje na národní či evropské úrovni výrazně negativnější než postoje k migrantům v místě bydliště. Zároveň pomáhá porozumět tomu, proč jsou konkrétní profily migrantů (např. Barbara, Muhammad) hodnoceny příznivěji než abstraktní „migranti“. Mechanismus abstraktní hrozby je u migrantů prakticky nepřítomný.

(2) Mechanismus hodnotových pozic – zásadní pro polarizaci postojů

Hodnotové orientace – zejména konzervativně nacionalistické rámce spojené s exkluzivistickým chápáním národní identity – významně zvyšují citlivost vůči kulturním rozdílům a posilují vnímání kulturní hrozby. Naopak otevřenější, liberálně orientované hodnoty takové obavy oslabují a podporují inkluzivnější postoje. Tento mechanismus pomáhá vysvětlit, proč jsou některé skupiny majority náchylnější k negativnějšímu vnímání migrantů a proč jsou postoje ve společnosti polarizované. Současně osvětlí i demografické rozdíly (věk, vzdělání, velikost obce) a vazbu na určité politické orientace, které tyto hodnotové rámce často odrážejí.

(3) Mechanismus normativního rámování – významný zdroj zkreslených představ

Lidé často přizpůsobují své postoje tomu, co považují za většinový názor. Tento mechanismus se projevuje zejména ve dvou oblastech: (a) pluralitní ignoranci, kdy lidé přeceňují negativní postoje ostatních, a (b) systematickém nadhodnocování počtu migrantů v populaci. Tato zkreslení mohou posilovat negativní vnímání abstraktních migrantů, zejména u osob s vyšší citlivostí na kulturní hrozbu. U migrantů se tento mechanismus projevuje méně výrazně, spíše prostřednictvím reflektování toho, jak podle nich většinová společnost migranty vnímá.

(4) Mechanismus meritokratického posuzování – sdílený napříč skupinami

Většina majority i migrantů posuzuje přijatelnost jednotlivých migrantů podle tří klíčových kritérií: legálnosti vstupu, profesní kvalifikace a ekonomické soběstačnosti. Tento mechanismus má silný sjednocující efekt a vysvětluje pozoruhodnou shodu na hodnocení některých profilů (např. Barbara jako vysoce přijímaný profil, Ousmane jako jednotně odmítaný profil). Kulturní vzdálenost zde hraje až sekundární roli – zejména u majority – a její efekt je výrazně modifikován tím, zda migrant naplňuje meritokratická kritéria.

(5) Mechanismus osobního kontaktu – slabší na populaci, silnější na úrovni individuální zkušenosti

Zatímco migranti popisují osobní kontakt s většinovou společností jako klíčový pro orientaci, přijetí a každodenní fungování, u majority má kontakt pouze omezený dopad na postoje a projevuje se jen u blízkých a kvalitních interakcí. Mnoho kontaktů majority s migranty je krátkých, povrchních nebo neprobíhá za podmínek rovnocennosti, které jsou pro změnu postoje nezbytné. Tento mechanismus tedy významně vysvětluje rozdíl mezi individuálními zkušenostmi migrantů a agregovanými postoji majority.

Významným zjištěním je také nepřítomnost výraznější konkurence mezi migrantskými skupinami. Až na ojedinělou reflexi v arabské skupině, která poukazovala na výhodnější postavení ukrajinských uprchlíků, byly diskuse vedeny spíše v duchu empatie a sdílení zkušeností. Migranti hodnotili hypotetické profily méně přísně než majorita, což může souviset se sdílenou zkušeností obtíží spojených s integrací a orientací v institucích.

Celkově lze shrnout, že postoje k přítomnosti migrantů v Česku jsou utvářeny komplexní kombinací osobních zkušeností, hodnotových pozic, zprostředkovaných obrazů, vnímaných společenských norem a meritokratických principů posuzování jednotlivců. Tyto faktory se u majority a migrantů prolínají odlišným způsobem, což vysvětluje jak oblasti shody, tak i přetrvávající rozdíly v celkovém vnímání migrantů v české společnosti.

5.2. Implikace

Je vhodné snažit se pozitivní (resp. otevřenější) postoje k migrantům a migračním politikám cíleně posilovat a negativnější (resp. exkluzivní a restriktivní) postoje cíleně utlumovat? Odpovědi na tyto otázky nejsou samozřejmé a je vhodné je přezkoumávat. V našem výzkumu se nicméně negativní postoje – napříč kvalitativními i kvantitativními daty – častěji objevují v souvislosti s nepravdivými, zkreslenými, stereotypními a konfliktními představami. Proto se dále zmíněné implikace zaměřují právě na to, jak zjištěná zkreslení asociovaná s negativnějšími postoji a jejich dopady mírnit.

Postoje majority k migrantům a migračním politikám jsou spíše než přímou osobní zkušeností ovlivněny tím, jak je přítomnost migrantů a problematika migrace veřejně rámována. To je důležité i pro diskusi praktických implikací. Řada opatření, která se tradičně zdůrazňují (např. zvyšování obecné míry kontaktu), může mít jen omezený účinek, pokud se nezmění širší společenské normy související se způsoby, jak je migrace ve společnosti představována, vysvětlována a interpretována. Práce s postoji je tedy zároveň prací s normami, informovaností, kontextem a institucionálními podmínkami, v nichž interakce mezi majoritou a migranty vznikají. Zde diskutujeme, co uvedená zjištění znamenají pro praxi a formulaci integračních politik.

Aktivita zaměřená na majoritu (normy, informace a veřejná debata)

Dotazníkové šetření ukázalo systematické zkreslení ve vnímání migrační problematiky a také fokusní skupiny doplnily, že negativní obrazy migrantů jsou často vytvářeny zprostředkovaně skrze média a politickou komunikaci. Implikuje to potřebu pravidelné, věcné a transparentní komunikace základních

údajů o migrantech ze strany veřejných institucí (např. aktuální počty, struktura, ekonomické zapojení). Náš výzkum ale zároveň zdůrazňuje roli společenských norem. V tomto ohledu je vhodné reagovat na pluralitní ignoranci – tedy běžné přeceňování míry negativních postojů ostatních lidí ve společnosti. To v praxi patrně posiluje extrémnější negativní postoje k migrantům a migračním politikám, resp. oslabuje viditelnost pozitivnějších názorů (jejich nositelé mají tendenci předpokládat, že „většina to tak nevidí“). Pomoci může i samotné rozšiřování povědomí o existenci této deformace vnímání veřejného mínění a pochopitelně pak také to, aby veřejné instituce a média k této deformaci dále nepřispívaly.

Migrační politiky, veřejné mínění a role restriktivity

Dotazníkové šetření ukázalo, že majorita preferuje spíše restriktivnější nastavení migračních politik. Tyto preference jsou ovšem často formovány nepřesnými představami o rozsahu migrace, přeceňováním negativních dopadů a zkreslením veřejného mínění (pluralitní ignoranci a miskoncepcí o názorech ostatních). To znamená, že veřejné mínění by nemělo být interpretováno jako stabilní a jednoznačný mandát pro zpřísňování politik, ale spíše jako citlivá reakce na rámování migrace ve veřejném prostoru. Z hlediska praxe je proto důležité, aby tvorba migrační politiky zohledňovala nejen aktuální postoje majority, ale také to, do jaké míry jsou tyto postoje podloženy fakty a jakou roli v nich hraje informační prostředí. Tyto politiky by měly být komunikovány věcně, transparentně a srozumitelně, nikoliv mechanicky v závislosti na kolísavém veřejném mínění.

Pracovní trh, legální status a uznávání kvalifikací

Hodnocení profilů migrantů v dotazníkovém šetření potvrdilo, že ekonomická soběstačnost, legální pobyt a pracovní zapojení jsou nejvýznamnějšími kritérii, podle kterých majorita hodnotí přijatelnost migrantů. Fokální skupiny toto potvrzují i v narativích migrantů. Z praktického hlediska to ukazuje na potřebu rychlejšího a srozumitelnějšího přístupu k legální práci, efektivnějších programů uznávání kvalifikací a podpory kombinovaných programů, které spojují jazykové vzdělávání s praxí. Zároveň je důležité předcházet neformální práci a vykořisťování, které zhoršuje jak postavení migrantů, tak důvěru majority v integraci. Opatření v této oblasti mohou výrazně přispět k naplnění očekávání majority i k lepším podmínkám pro migranty.

Dostupnost jazykového vzdělávání

Fokální skupiny ukázaly, že jazyk představuje nejčastěji zmiňovanou praktickou i symbolickou bariéru integrace: ovlivňuje pracovní zapojení, orientaci v institucích i možnost navazovat kontakt s majoritou. Migranti opakovaně poukazovali na nedostupnost kurzů, jejich nízkou flexibilitu a obtížnou kombinovatelnost s prací. V dotazníkovém šetření se však ukázalo, že většina majority nepodporuje veřejné financování jazykových kurzů, což vytváří nesoulad mezi potřebami migrantů a preferencemi většinové populace. Implikace proto zahrnují nejen potřebu flexibilnějších kurzů (večerních, víkendových, online) a lepší koordinace nabídky, ale také srozumitelnou komunikaci významu jazykového vzdělávání jako nástroje ekonomické soběstačnosti a rychlejší integrace.

Lokalita jako klíčová úroveň integrace

Výsledky dotazníku ukázaly jasný gradient vnímání migrace: jako nejméně problémovou ji respondenti vnímali na úrovni své obce, jako nejproblematictější na úrovni EU. Fokální skupiny naznačují, že to souvisí s tím, že lokální interakce jsou konkrétní a reálné, zatímco národní a evropská rovina je vnímána spíše skrze abstraktní obrazy. Pro praxi z toho plyne potřeba posílit lokální integrační strategie a podporovat práci obcí, škol a komunitních center, která otevírají prostor pro konkrétní interakce a řeší konkrétní potřeby. Lokální úroveň může být přirozeným prostorem budování důvěry, která se následně může přenášet i do širšího rámce vnímání migrace.

Kontakt: kvalita místo kvantity

Dle výsledků dotazníkového šetření nemá samotná přítomnost migrantů v okolí významnější dopad na postoje majority, zatímco blízký kontakt má pozitivní, avšak relativně mírný efekt. Fokusní skupiny tento rozdíl pomáhají vysvětlit: pro migranty i pro Čechy má význam především opakovaný, osobní a rovnocenný kontakt, zatímco krátké či jednostranné interakce roli nehrají. Pro praxi to znamená, že integrační intervence by měly podporovat situace, v nichž může vznikat kvalitní mezilidská interakce – zejména v pracovním kolektivu, ve škole nebo v komunitních podnicích. To neznamena, že kontakt automaticky mění postoje, ale že především působí preventivně: snižuje prostor pro negativní stereotypy a usnadňuje každodenní soužití.

Školy jako klíčové prostory interakce a rovného zacházení

Ve všech fokusních skupinách se školy objevovaly jako prostředí, kde se nejčastěji setkávají děti majority a menšin. Zkušenosti migrantů sahaly od velmi pozitivních až po situace spojené s nerovným zacházením a rasismem. Pro praxi z toho plyne potřeba posílit interkulturní kompetence pedagogů, systematicky pracovat s třídními kolektivy, zapojovat rodiče migrantů, podporovat programy prevence šikany a vytvářet bezpečné prostředí pro všechny děti. Školy mohou být místem, kde vzniká kvalitní kontakt a kde se formují rané postoje, které mají dopady do budoucna.

Mezimenšinová dynamika a férovost pobytových režimů

Fokusní skupiny ukázaly, že rozdíly mezi skupinami migrantů – například mezi různými částmi ukrajinské komunity nebo mezi Ukrajinci a dalšími skupinami – mohou vytvářet napětí. Toto napětí se často pojí s institucionálními rozdíly v přístupu ke službám či v pobytových režimech. Pro praxi z toho plyne, že aktivity zaměřené na práci s menšinami by měly brát v úvahu nejen vztah majority k migrantům, ale také vztahy mezi různými menšinami. Vhodná je podpora mezimenšinových aktivit, komunitních lídrů a mechanismů, které předcházejí vzniku nevysvětlených nerovností a pocitu nespravedlnosti. Transparentnější a lépe zdůvodněné pobytové režimy mohou přispět ke snížení napětí jak mezi migranty a majoritou, tak mezi samotnými migranty.

Politická komunikace a formování společenských norem

Nacionalistické postoje a normativní představy o tom, kdo je „opravdový Čech“, patřily mezi nejsilnější prediktory odmítavých postojů v dotazníku. Fokusní skupiny ukázaly, že migranti tyto normy vnímají a někdy je částečně přijímají jako „přirozené“, ale očekávají férové zacházení tam, kde plní své povinnosti a přispívají. Pro praxi z toho vyplývá, že politická komunikace může společenské normy zásadním způsobem posilovat nebo mírnit. Je důležité usilovat o jazyk, který nepodporuje zjednodušující nebo polarizující představy o migraci, a zdůrazňovat recipocitu, která byla pro mnoho aktérů důležitá: podporu na začátku výměnou za pozdější přínos.

Seznam literatury

Bergmann. (2020). *Neo-nationalism The Rise of Nativist Populism*. Palgrave Macmillan.

Jambrina-Canseco, B. (2023). The stories we tell ourselves: Local newspaper reporting and support for the radical right. *Political Geography*, 100 (November 2022), 102778.

Janská, E., & Bernard, J. (2018). Mobility and the assimilation of immigrants: Variations in migration patterns of Ukrainians and Vietnamese in the Czech Republic. 23(4), 244–254.

Lippard, C. D. (2011). Racist Nativism in the 21st Century. *Sociology Compass*, 5(7), 591–606.

Lubbers, M., & Coenders, M. (2017). Nationalistic attitudes and voting for the radical right in Europe. *European Union Politics*, 18(1), 98–118.

Mudde, C. (2024). From the Margins to the Mainstream. *Journal of Right-Wing Studies*, 2, 139–151.

Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751–783.

Pospěch, P., Klíma, O., & Hubatková, B. (2024). Loss and autonomy: Making sense of rural life at the inner periphery. *Sociologia Ruralis*, September, 709–724.

Schlueter, E., & Scheepers, P. (2010). The relationship between outgroup size and anti-outgroup attitudes: A theoretical synthesis and empirical test of group threat and intergroup contact theory. *Social Science Research*, 39(2), 285–295.

Shelton, J. N., & Richeson, J. A. (2005). Intergroup Contact and Pluralistic Ignorance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(1), 91–107.

Suchánek, J., & Hasman, J. (2022). Nativist with(out) a cause: a geographical analysis of the populist radical right in the 2017 and 2021 Czech parliamentary elections. *Territory, Politics, Governance*, 12(10), 1563–1584.

Přílohy

Příloha 1: Přehled výzkumu postojů české populace k cizincům

V této příloze uvádíme vybrané důležité zdroje dat, poté shrnujeme vybrané zjištěné trendy a navazujeme představením vybraných studií na dané téma. Dále je představen výzkum postojů minorit vůči české majoritě a poté velmi stručně nastíněna pozice postojů, jakou zaujímají Češi mezi populacemi ostatních zemí Evropské unie.

Účelem není vyčerpávající přehled, ale výběr podstatných zdrojů a poznatků. V celé příloze je z důvodů nutné úspory textu ustoupeno od jinak velmi důležité bližší specifikace metodologických a metodických přístupů u jednotlivých šetření či dalších výzkumných aktivit. Ohledně těchto informací odkazujeme čtenáře k nahlédnutí do originálů citovaných odkazů.

Výzkum postojů české populace k cizincům

V Česku se výzkumem veřejného mínění, tedy i postoji české populace k cizincům různých typů či kategorií¹, zabývá především Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR (CVVM). Jde zejména o 1) postoje k integraci cizinců v Česku (pravidelná šetření zjišťující názory na přizpůsobení cizinců, vnímání jejich přítomnosti jako problému na národní/regionální úrovni a hodnocení důležitosti okolností ovlivňujících přijetí (jazyk, práce, barva pleti atd.); 2) vztahy k různým národnostem – průzkumy mapující postoje české veřejnosti k jednotlivým nejčastěji v Česku žijícím národnostním skupinám a 3) postoje k přijímání uprchlíků – šetření, která se intenzivně zaměřují na otázku uprchlíků a migrační krize, zejména od roku 2015 a v poslední době na válečné uprchlíky z Ukrajiny (viz nejaktuálnější výstupy např. Vztah 2025, Názory 2025a,b, Postoje 2025, Občané 2024, Postoj 2024, Romové 2025). Je nutné zdůraznit, že výzkum cizinecké populace (jakkoliv definované – viz výše) provádí CVVM korektně, systematicky a dlouhodobě. Korektnost spočívá zejména v odpovědném a transparentním přístupu ke sběru dat a interpretování výsledků. Od roku 2025 došlo ke změně metodologie, která znemožňuje srovnání aktuálních výsledků s těmi získanými ještě „starou metodologií“. Dřívější kvótní výběr s osobním dotazováním tazatelů byl nahrazen online dotazováním na pravděpodobnostním panelu („Panel Naše společnost“) (Vztah 2025).

Starší výstupy lze nicméně najít na webových stránkách CVVM. V různých podobách se tyto výsledky, často ve formátu časových řad, objevují rovněž v dalších „souhrnných“ publikacích (např. Leontiyeva, Vávra 2009 nebo Drbohlav 2010).

Druhou významnou institucí zabývající se systematictěji a intenzivněji postoji české populace k cizincům je analytický ústav STEM. Ten od roku 1990 „působí jako nezávislá a nezisková výzkumná instituce, jejímž posláním je poskytovat data a poradenství veřejným a občanským institucím a posilovat demokratickou diskusi“ (viz <https://www.stem.cz/vice-o-nas/>). STEM sleduje a vyhodnocuje trendy, postoje a nálady, které utvářejí českou společnost. Klíčové výstupy s problematikou cizinců lze strukturovat do několika základních témat: 1) obavy z migrace a uprchlíků: Měření míry strachu z uprchlíků, obav z rozšíření islámu a vnímání migrace jako bezpečnostní hrozby; 2) přijatelnost cizinců jako sousedů: sledování vývoje postojů k různým národnostem v kontextu mezilidských vztahů a 3) hodnocení vládní politiky: názory veřejnosti na kroky vlády v oblasti migrace. Aktuálně je preferována

¹ Výzkumem v tomto případě většinou rozumíme představení základních zjištěných informací originálních šetření v podobě základního třídění a popisu dat často doprovázeného grafickými a/nebo tabulkovými výstupy. Ve většině případů dané agentury ve svých primárních zprávách (nejenom CVVM) data dále nijak sofistikovaně neanalyzují ani je nevztahují k relevantním konceptům či teoriím.

problematika úzce svázaná s válečnými uprchlíky z Ukrajiny (viz např. Postoje 2025, Češi 2024, Vývoj 2023, Válka 2025).

Další důležité aktivity v oblasti sledování a přehledů postojů české populace vůči cizincům v mnoha jejich podobách již nejsou systematické, jde spíše o ojedinělé výzkumy či otázky zaměřené na tato témata. Takovéto výstupy lze najít například u další agentury Median (často se podílí na exkluzivních průzkumech pro média jako Český rozhlas nebo Česká televize, které se tématu dotýkají – např. v souvislosti s migrační vlnou v roce 2015), u nevládních organizací či think-tanků jako Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), Člověk v tísni nebo Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty. Tyto instituce často samy zadávají výzkumy nebo publikují analýzy, které se postojům věnují (blíže viz webové stránky).

Hlavní zjištěné trendy

Z dostupných informací (viz např. citace výše) je patrné, že a) v čase klesá tolerance/solidarita a podpora pro přijímání válečných uprchlíků z Ukrajiny. Solidarita byla velmi vysoká a nyní slábne, byť zůstává nadpoloviční. b) Přetrvávají obavy z cizinců jako bezpečnostního rizika a obavy z dopadů na ekonomiku a sociální služby. Přijatelnost cizinců z jiných než evropských zemí (zejména Blízký východ, Afrika) zůstává velmi nízká (často vnímání jako kulturní a bezpečnostní riziko). c) Je patrná diferenciací postojů, které jsou významně rozděleny především na základě vzdělání a ekonomické situace, ale také perspektivy hodnocení situace v polaritě: obecně na národní úrovni versus v místě či okolí respondentova bydliště.

Vzdělání je jeden z nejsilnějších prediktorů liberálnějších a vstřícnějších postojů k migraci. Vysokoškolsky vzdělaní lidé projevují nejvyšší míru tolerance a vstřícnosti. Častěji podporují integraci cizinců a považují cizince za přínos pro ekonomiku a kulturu. Méně často vnímají cizince jako bezpečnostní hrozbu nebo riziko pro trh práce. Mají vyšší osobní kontakt s cizinci, což snižuje předsudky. Naproti tomu populace se základním a středoškolským vzděláním (bez maturity) projevuje nejmenší míru tolerance a nejvyšší míru obav. Častěji vnímá cizince a uprchlíky jako bezpečnostní riziko nebo jako konkurenci na trhu práce. Běžně požaduje přísnější migrační politiku a rychlejší návrat cizinců do země původu. Mívá menší osobní zkušenost s cizinci.

Ekonomické zabezpečení a vnímání vlastní stability hraje zásadní roli ve vnímání externích rizik. Ekonomicky zajištěné a vyšší příjmové skupiny jsou tolerantnější a méně se obávají negativních dopadů migrace. Vnímají integraci jako dlouhodobý proces, který je schopen společnost zvládnout. Mají menší obavy z konkurence na trhu práce, protože často pracují v jiných segmentech než cizinci. Naopak ekonomicky nezajištěné, nízkopříjmové skupiny a nezaměstnaní projevují vyšší míru obav. Často se cítí být ekonomicky ohroženi a vnímají cizince jako přímou konkurenci o pracovní místa nebo sociální bydlení, sociální služby a veřejné zdroje obecně. Je u nich pravděpodobnější podpora populistických a radikálních stran slibujících omezení migrace.

Potvrzen je pozitivnější pohled na cizince – migraci/migranty a uprchlictví/uprchlíky na mikroúrovni (místo bydliště respondenta) ve srovnání s negativnějším hodnocením na národní, celorepublikové úrovni (např. Názory 2025). Stejný zdroj (Názory 2025) potvrzuje i důležitou vazbu mezi postoji k migraci a politickými preferencemi respondentů. Dalšími důležitými proměnnými zřetelně modelujícími preferenční obraz cizinců v Česku jsou věk a prostředí místa bydliště v dichotomii město versus venkov. Výzkumy, a to v různých pohledech a perspektivách, zřetelně dokládají, že mladá populace (oproti starší a staré) a ti z městského prostředí (versus z venkovského) jsou vůči migraci/migrantům a uprchlictví/uprchlíkům významně vstřícnější a tolerantnější.

Za pozornost stojí také skutečnost, že postoje k migraci patří v Česku mezi nejvíce politicky polarizovaná témata. Analýzy ukazují výrazné rozdíly mezi voliči jednotlivých politických stran a rostoucí vliv politických narativů na formování veřejného mínění. Tato polarizace se prohloubila zejména po roce 2015, kdy se migrace stala významným tématem politické soutěže a veřejné debaty (např. Hrbková a kol. 2023). V následujících letech se tento trend dále upevnil: migrace zůstala jedním z klíčových symbolických témat, na němž politické aktéry dlouhodobě mobilizují podporu.

Další akademické zdroje

Jaworski a kol. (2023) nabízí hlubokou analýzu toho, proč je česká veřejnost dlouhodobě vnímává jako země protimigračních narativů, přestože je Česko jednou z nejméně migračně zasažených zemí v EU. Autoři v analýzách využívají přístup kritické kulturní sociologie, kterým zkoumají: a) jaké kulturní významy lidé přisuzují migraci a migrantům, 2) jak vznikají kolektivní obrazy „hrozby“, 3) jaké diskurzy vytvářejí morální paniku. K hlavním zjištěným závěrům patří: a) strach je kulturně konstruovaný, ne empiricky založený; b) mediální obrazy produkují negativně designovaného „abstraktního migranta“; c) politický diskurz posiluje hranici „my versus oni“; d) jsou tu kulturní kořeny české nedůvěry vůči „cizím“; e) existuje rozdílné vnímání různých skupin migrantů; f) kontakt s migranty funguje jako korektiv strachu. Kniha vysvětluje, že český strach z migrace je symbolický, kulturní a mediálně vytvářený.

Bartoszewicz, Eibl (2022) zkoumají, jak je v Česku prostřednictvím médií (analýza let 2015–2018) i každodenního vnímání konstruována představa toho, kdo je „migrant“. Docházejí k tomu, že: a) mediální obraz migranta je silně zúžen a posazen do negativní poloh, b) veřejné vnímání migranta je kulturně podmíněné, nikoliv neutrální či neutrálně popisné, c) „migrant“ není běžný přistěhovalec za prací, ale spíše symbolický – ten „jiný“, d) respondenti mají povědomí o mediálním přehánění a selektivním vykreslování, přičemž stereotypizace migranta má reálný dopad na sociální konstrukci „my versus oni“. Shrnutí zjištění, studie potvrzuje to, že „migrant“ nemusí být reálnou demografickou nebo právní kategorií, ale sociálním a kulturním konstruktem.

Rapoš Božič a kol. (2023) se zaměřují na lokální kontext. Zkoumají (v Teplicích a Vyšším Brodě), jak v postoji k migraci v Česku nejde jen o individuální preference nebo národní narativy, ale jak jsou postoje výrazně formovány v nejširším smyslu geografii – konkrétním městským prostředím, historií, demografií a místní kulturou. Studie ukazuje, že veřejné postoje k migraci nelze chápat jako jednotné a homogenní napříč celou zemí – musí se brát v úvahu lokální rozdíly, které produkují rozdílné lokálně konstruované koncepty (viz zde – lokální kosmopolitismus versus český nativismus).

Význam lokálních rozdílů potvrzují i Hasman a Divínová (2020), kteří poukazují na výrazně horší postoje žáků zlínských základních škol ve srovnání s pražskými, přičemž žáci škol v Ústí nad Labem se nacházejí uprostřed. Tyto rozdíly jsou částečně vysvětlitelné nižší intenzitou kontaktu s migranty, který se jevil jako klíčová vysvětlující proměnná. Ukázalo se přitom, že rozhodující je kvalitní kontakt s blízkou osobou. Roli hraje také to, zda se jedná o kontakt s migrantem stejné národnosti, k jaké je posuzován postoj. Dalším významným podmiňujícím faktorem byl socioekonomický status domácností žáků, a to mimo jiné z důvodu, že žáci z lépe zaopatřených rodin měli větší pravděpodobnost kontaktu s cizinci (i díky častějším návštěvám zahraničí).

Gheorghiev, Collini (2025) se zabývají tím, jak ekonomické nejistoty a krize ovlivňují postoje obyvatel Česka k imigraci, a to nejen jako ekonomické, ale i kulturní hrozby. Autoři upozorňují, že v době politických a ekonomických krizí často narůstá vnímání migrace jako problému a že ekonomické i kulturní obavy se v tomto kontextu propojují. Autoři spějí k závěrům, že v dobách krize zůstávají klíčové ekonomické faktory, ekonomické obavy se transformují v kulturní hrozbu, vysoká ekonomická zranitelnost má tendence vést k negativním postojům a krize jako takové posilují polarizaci postojů.

Výzkum postojů minorit vůči české majoritě

Výzkum zjišťující postoje minoritních skupin vůči majoritě a dalším etnickým či imigračním skupinám je v Česku velmi sporý. Systematické monitorování tohoto tématu neexistuje, nicméně za zmínku stojí dvě studie: Schebelle a kol. (2015) a Leontiyeva (2017).

Schebelle a kol. (2015) mapují postoje Ukrajinců, Vietnamců a Rusů vůči české majoritě ve vybraných městech Česka. Z výsledků je patrné, že postoje migrantů k Čechům se liší podle země původu, délky pobytu, záměru usazení (trvalé versus dočasné) a místa bydliště (Praha versus zbytek republiky). Ti, kteří plánují dlouhodobě zůstat, jsou k majoritě obvykle méně kritičtí. Konkrétní pohled na jednotlivé skupiny přináší tyto závěry: Ukrajinci jsou pragmatičtí, pracovití, relativně pozitivně naladěni vůči Čechům a nejlépe sociálně propojení. Vietnamci jsou uzavřenější, mají největší jazykové bariéry, kontakty spíše v rámci komunity a postoje k Čechům spíše neutrální. Rusové jsou sice kulturně blízcí, ale nejkritičtější, s pocitem sociální distance a méně spokojeni s kontakty s majoritou.

Leontiyeva (2017) ve svém výzkumu migrantů z takzvaných třetích zemí (mimo EU) žijících dlouhodobě v Praze (68 % výzkumného vzorku tvořili Ukrajinci, Rusové a Vietnamci) dochází naopak k „univerzálnímu zjištění“, že „migranti ve svých postojích do velké míry kopírují preference majoritní populace a podobně jako Češi ze všech nabízených skupin nejmenší sympatie cítí vůči Romům a Arabům“. Autorka dále například dodává: „Zdá se, že ani migranti nejsou imunní vůči stereotypům panujícím ve většinové společnosti.“

Evropská dimenze

Česko se v pohledu na mnoho zjišťovaných aspektů podobá dalším postkomunistickým zemím střední a východní Evropy, pro něž je typická netolerance a xenofobie, velké obavy z migrace/migrantů a uprchlictví/uprchlíků. Ve zprávě hodnotící výsledky Eurobarometru (viz Integration 2018) se udává jako podstatný vysvětlující faktor (ve srovnání s jinými zeměmi EU) malá zkušenost (dodejme, že jde jak o přímou/individuální, tak i „institucionální“), tedy také malé počty imigrantů a uprchlíků na území státu. Toto platí jak pro období před pádem komunismu, tak v posledních cca třiceti letech (do února 2022) budování moderního liberálního kapitalismu (viz Integration 2018). Důležitým doplňkovým zdrojem informací o postojích české populace k migraci v mezinárodní komparativní perspektivě jsou proto i šetření European Social Survey a European Values Study.

Seznam literatury

Bartoszewicz, M. G., Eibl, O. (2022): A rather wild imagination: who is and who is not a migrant in the Czech media and society? *Humanities and Social Sciences Communications*, 9, 230.

Češi nepolevují v podpoře uprchlíků z Ukrajiny – 23. 2. 2024, STEM. <https://www.stem.cz/cesi-nepolevuji-v-podpore-uprchliku-z-ukrajiny/>.

Drbohlav, D., Medová, L., Čermák, Z., Janská, E., Čermáková, D., Dzúrová, D. (2010): *Migrace a (i)migranti v Česku*. Slon, Praha.

Gheorghiev, O., Collini, M. (2025): Attitudes in times of crisis: An analysis of individual determinants towards immigration in the Czech Republic. *Nations and Nationalism*. 31, 689–712.

Hasman, J., Divínová, P. (2020): Regionální rozdíly ve vnímání mezinárodní migrace studenty středních škol a jejich podmiňující faktory. *Sociologický časopis*, 56(1), 57–83.

Hrbková, L., Voda, P., & Havlík, V. (2024). Politically motivated interpersonal biases: Polarizing effects of partisanship and immigration attitudes. *Party Politics*, 30(3), 450–464.

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

Integration of immigrants in the European Union, Special Eurobarometer 469, European Union (April 2018). <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2169>.

Jaworsky, B. N., Klvaňová, R., Synek Rétiová, A., Rapoš Božič, I., Kotýnek Krotký, J. (2023): A Critical Cultural Sociological Exploration of Attitudes toward Migration in Czechia: What Lies Beneath the Fear of the Thirteenth Migrant. 1st ed. Lanham: Lexington Books, 194 pp. Challenging Migration Studies. ISBN 978-1-6669-2741-2.

Leontiyeva, Y., Tollarová, B., Mikešová, R. (2017): Analýza postavení migrantů a migrantek na území hl. m. Prahy. Závěrečná zpráva z výzkumu. Sociologický ústav AV ČR v.v.i., Praha.

Leontiyeva, Y., Vávra, M. (eds.) (2009): Postoje k imigrantům: Sociologický ústav AV ČR v.v.i., Praha.

Názory české veřejnosti na přítomnost cizinců v ČR (a) – květen 2025, CVVM – Tisková zpráva (24. 7. 2025) <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/6150/ov250731.pdf>.

Názory veřejnosti na usazování cizinců v ČR (b) – květen 2025, CVVM – Tisková zpráva (24. 7. 2025). <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/6146/ov250724.pdf>.

Občané o situaci na Ukrajině – únor 2024 – 12. 4. 2024, CVVM. <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/5815/pm240412.pdf>.

Postoje české veřejnosti k integraci cizinců v ČR – květen 2025, CVVM – Tisková zpráva (30. 7. 2025). <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/6147/ov250730.pdf>.

Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků z Ukrajiny – únor 2024 – 15. 4. 2024, CVVM. <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/5817/pm240415.pdf>.

Postoje Čechů k uprchlíkům z Ukrajiny jsou stabilní, únava je však patrná – 31. 7. 2025, STEM. <https://www.stem.cz/postoje-cechu-k-uprchlikum-z-ukrajiny-jsou-stabilni-unava-je-vsak-patrna/>.

Rapoš Božič, I., Synek Rétiová, A., Klvaňová, R. (2023): 'We Have Always Been like This': The Local Embeddedness of Migration Attitudes. Sociologický časopis, 59(3), 339–365.

Romové a soužití s nimi očima české veřejnosti – srpen 2025, CVVM – Tisková zpráva (8. 10. 2025) <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/6177/ov251008.pdf>.

Schebelle, D., Kubát J., Kotíková, J., Vychová, H. (2015): Průzkum veřejného mínění cizinců z třetích zemí o otázkách integrace a jejich názorech na majoritní společnost a život v ní.. VÚPSV, v.v.i. Praha.

Válka mění postoje české veřejnosti: Ukrajinci jsou nyní přijatelnějšími sousedy než Rusové – 19. 2. 2025, STEM. <https://www.stem.cz/valka-meni-postoje-ceske-verejnosti-ukrajinci-jsou-nyni-prijatelnejsimi-sousedy-nez-rusove/>.

Vývoj postojů české veřejnosti k válce na Ukrajině a ukrajinským uprchlíkům – 17. 8. 2023, STEM. https://migracnikonsorcium.cz/wp-content/uploads/2023/08/STEM_postoje_k_valce_a_UA_uprchlikum_06-2023-1.pdf.

Vývoj postojů české veřejnosti k válečným uprchlíkům z Ukrajiny – 24. 2. 2023, NHÚ ČR.

<https://www.avcr.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/Ukrajinska-solidarita-nebo-trvajici-strach-z-neznameho-Postoje-k-uprchlikum/>.

Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – květen 2025, CVVM – Tisková zpráva (21. 7. 2025) <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/6143/ov250721.pdf>.

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

Příloha 2: Základní popisné statistiky souboru respondentů

Věk	min. 18; max. 91; průměr 46,4
Nejvyšší dokončené vzdělání (podíl v %)	
Základní (i neukončené), bez vzdělání	5 %
Vyučen(a) bez maturity	31 %
Středoškolské s maturitou (včetně nástavby)	38 %
Vyšší odborné, vysokoškolské bakalářské	9 %
Vysokoškolské magisterské a vyšší	17 %
Velikost místa bydliště	
Do 499 obyvatel	8 %
500–999 obyvatel	9 %
1 000–4 999 obyvatel	23 %
5 000–19 999 obyvatel	18 %
20 000–49 999 obyvatel	12 %
50 000–99 999 obyvatel	8 %
100 000 a více obyvatel	23 %
Kraj	
Praha	14 %
Středočeský kraj	13 %
Jihočeský kraj	6 %
Plzeňský kraj	5 %
Karlovarský kraj	2 %
Ústecký kraj	7 %
Liberecký kraj	4 %
Královéhradecký kraj	5 %
Pardubický kraj	5 %
Kraj Vysočina	5 %
Jihomoravský kraj	11 %
Olomoucký kraj	6 %
Zlínský kraj	5 %
Moravskoslezský kraj	11 %

Příloha 3: Vnímání migrace jako přínosu či problému

	EU – ochrana hranic		EU – rozvojová pomoc		EU – ochrana klimatu		EU – přerozdělování uprchlíků		EU – přijímání kvalifikovaných pracovníků		ČR – kontroly na hranicích		ČR – kurzy češtiny		ČR – udržení Ukrajinců	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Silně nesouhlasím	41	3,3	94	7,6	154	12,4	365	29,4	82	6,6	56	4,5	267	21,5	218	17,6
Spíše nesouhlasím	74	6,0	106	8,5	156	12,6	190	15,3	85	6,9	92	7,4	174	14,0	180	14,5
Mírně nesouhlasím	83	6,7	100	8,1	114	9,2	103	8,3	108	8,7	79	6,4	98	7,9	108	8,7
Ani nesouhlasím, ani souhlasím	237	19,1	228	18,4	298	24,0	281	22,7	313	25,2	166	13,4	251	20,2	331	26,7
Mírně souhlasím	223	18,0	228	18,4	204	16,5	146	11,8	263	21,2	164	13,2	179	14,4	163	13,1
Spíše souhlasím	288	23,2	304	24,5	198	16,0	105	8,5	267	21,5	241	19,4	185	14,9	176	14,2
Silně souhlasím	294	23,7	180	14,5	116	9,4	50	4,0	122	9,8	442	35,6	86	6,9	64	5,2

pozn.: barevné podbarvení odpovídá typu opatření dle PCA. Plné znění výroků je uvedeno níže:

EU by měla kvůli migraci více investovat do ochrany hranic.

Členské země EU by měly poskytovat pomoc ve zdrojových regionech migrace.

EU by měla investovat do ochrany klimatu, aby přispěla ke zmírnění klimatických příčin migrace z Afriky.

EU by měla rozmísťovat uprchlíky do jednotlivých zemí na základě solidarity členských zemí.

Členské země EU by měly cíleně přijímat vysoce kvalifikované pracovní síly.

ČR by měla znovu zavést kontroly na hranicích.

ČR by měla financovat kurzy češtiny pro migranty.

ČR by si měla udržet již přítomné ukrajinské válečné uprchlíky v zemi.

Příloha 4: Sociální distance vůči hypotetickým migračním profilům (podíly v %)

		Irina	Linh	Ousmane	Muhammad	Fazal	Timur	Barbara
1	Za člena nejbližší rodiny	10,0	10,8	4,0	5,7	4,7	5,5	12,2
2	Za blízkého přítele	14,6	18,8	6,5	11,8	6,9	6,1	15,6
3	Za souseda	22,7	26,6	8,7	17,8	14,1	17,8	23,6
4	Za spolupracovníka	12,5	9,8	5,2	15,6	9,9	15,2	16,7
5	Za občana své země	7,0	14,5	7,2	13,1	8,0	11,7	9,5
6	Za návštěvníka své země	24,4	15,3	20,3	20,6	29,0	28,8	17,7
7	Neměl by být vůbec vpuštěn do země	8,9	4,2	48,3	15,3	27,5	14,9	4,5

pozn.: Odpovědi na otázku: „U každého z následujících výroků označte, které z výše uvedených osob (můžete vybrat více možností) byste byl(a) ochoten/ochotna přijmout v dané roli.“ Sociální distance vždy odpovídá nejnižší hodnotě (nejbližší roli), kterou daný respondent zvolil jako přijatelnou.

Příloha 5: Srovnání osobních názorů na migraci se sociálními normami

	Osobní názor		Názor okolí		Názor většiny v ČR	
	N	%	N	%	N	%
0 Velmi negativní	172	13,9	162	13,1	172	13,9
1	64	5,2	85	6,9	103	8,3
2	93	7,5	145	11,7	177	14,3
3	131	10,6	212	17,1	297	24,0
4	114	9,2	162	13,1	185	14,9
5	307	24,8	308	24,8	218	17,6
6	98	7,9	69	5,6	41	3,3
7	119	9,6	50	4,0	28	2,3
8	76	6,1	21	1,7	10	0,8
9	37	3,0	14	1,1	3	0,2
10 Velmi pozitivní	29	2,3	12	1	6	0,5

pozn.: Odpovědi na otázky: „Můj osobní názor na migranty je: ...“, „Názory lidí v mém okolí (zejména rodina, přátelé, kolegové) na migranty žijící v ČR jsou: ...“, „Názory většiny lidí v ČR na migranty jsou: ...“

Příloha 6: Politická orientace respondentů (podíly v %)

	levice–pravice			kulturní liberalismus – konzervatismus				inkluzivní – exkluzivní pojetí národní identity			
	P1a	P1b	P1c	P2a	P2b	P2c	P2d	P3a	P3b	P3c	P3d
Silně nesouhlasím	5,6	6,3	3,8	2,6	6,4	12,4	13,6	24,2	3,5	6,5	4,8
Spíše nesouhlasím	11,1	9,4	6,9	6,8	7,1	8,7	15,0	17,3	8,1	13,4	5,6
Mírně nesouhlasím	9,2	7,8	7,0	5,9	8,0	5,3	9,5	13,9	6,9	10,7	5,6
Ani nesouhlasím, ani souhlasím	29,2	16,6	25,2	16,6	18,5	23,8	33,9	22,7	23,5	22,8	20,6
Mírně souhlasím	15,2	18,5	16,3	20,0	17,7	11,2	11,4	9,6	14,7	11,9	11,9
Spíše souhlasím	19,8	21,1	20,3	28,3	21,8	18,8	11,4	7,3	19,0	18,0	17,2
Silně souhlasím	10,0	20,2	20,5	19,8	20,6	19,8	5,2	4,9	24,5	16,7	34,1

pozn.: Odpovědi odpovídají míře souhlasu s níže uvedenými tvrzeními:

P1a – Aby byla společnost spravedlivá, rozdíly v životní úrovni lidí by měly být malé.

P1b – Bohatí by měli odvádět na daních vyšší procento ze svých příjmů než chudí.

P1c – Obyčejní pracující lidé nedostávají svůj spravedlivý podíl z bohatství země.

P2a – Lidé dnes nemají dostatek respektu k tradičním českým hodnotám.

P2b – Poslušnost a respekt k autoritě jsou nejdůležitější hodnoty, které by se děti měly naučit.

P2c – Osoby stejného pohlaví by měly mít právo uzavírat sňatek.

P2d – Žena by měla být ochotna omezit práci pro dobro své rodiny.

P3a – Političtí lídři by měli dodržovat mezinárodní pravidla, i když to znamená jít proti zájmům své země.

P3b – Politické elity selhaly v ochraně naší kulturní identity.

P3c – Opravdovým Čechem může být pouze ten, kdo má český původ.

P3d – Češi by měli mít ve své zemi vždy přednost před cizinci.

Příloha 7: Typologie politicko-hodnotových skupin a základní sociodemografické charakteristiky

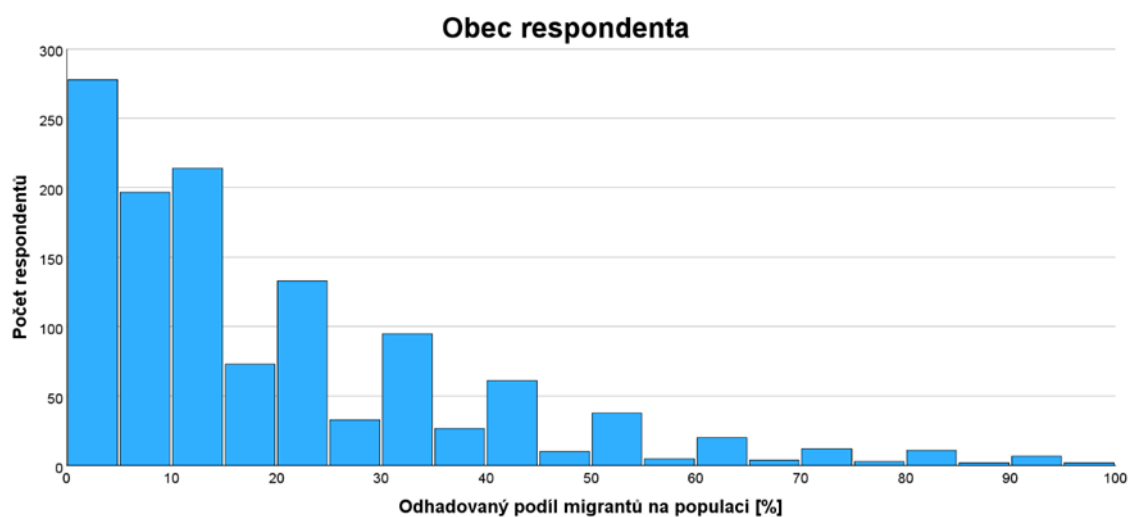
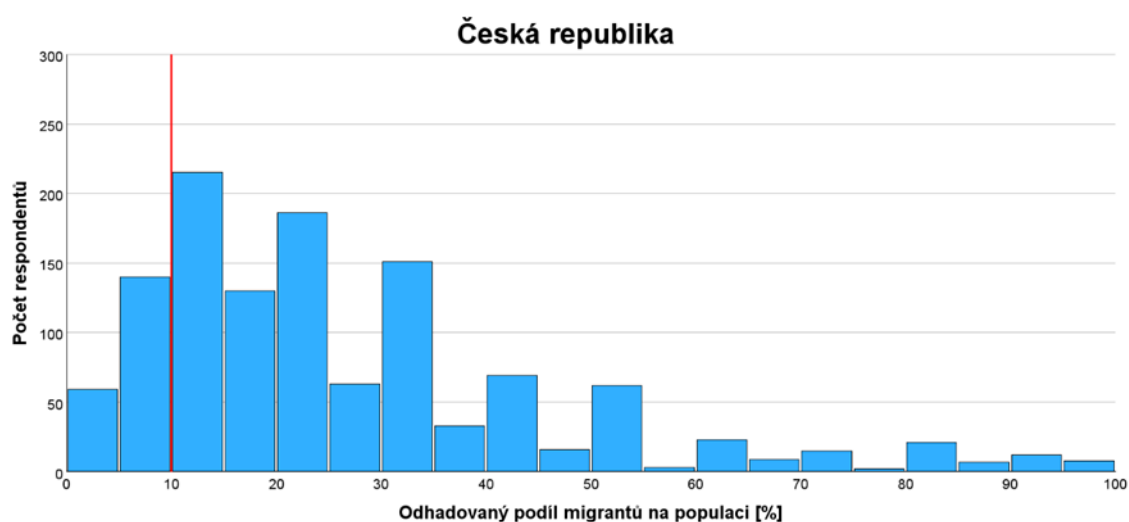
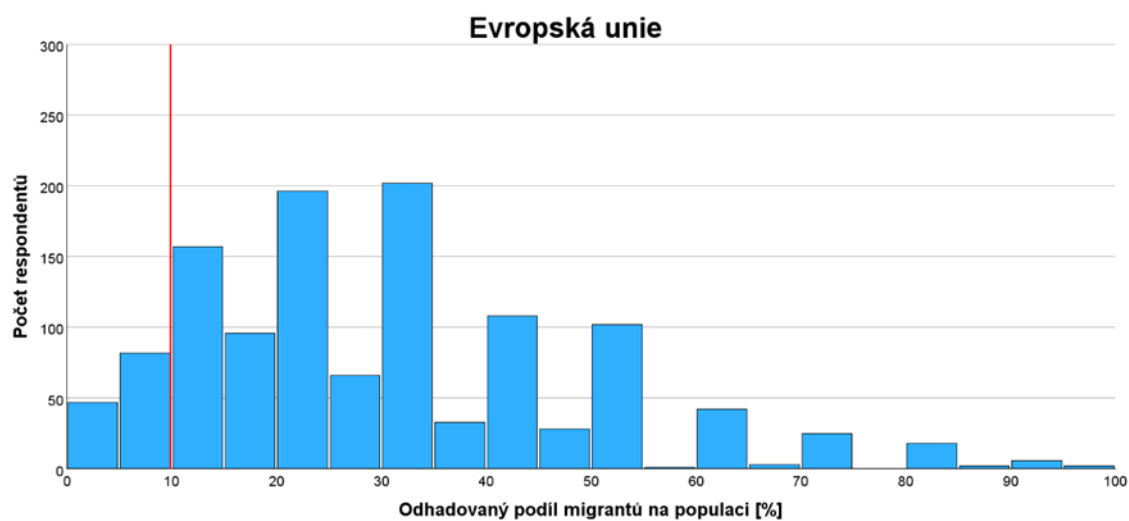
Klastr	Zastoupení	Politicko-hodnotový profil	Sociodemografický profil
Tvrdá konzervativně nacionalistická levice	25,2 % (N=313)	Silně levicové ekonomické postoje; nejsilnější kulturní konzervatismus; nejsilnější nacionalismus. Kombinuje ekonomickou rovnost s kulturním a identitárním důrazem.	Pohlaví: 52 % mužů • Věk: M=51,4 (nejstarší) • Vzdělání: převaha vyučených (50 %), minimum VŠ (13 %) • Ekonomická situace: nejméně příznivá (Ekon12=4,70; Ekon3=3,48).
Konzervativně nacionalistická pravice	15,7 % (N=195)	Nejsilnější pravcové ekonomické postoje; výrazný kulturní konzervatismus; výrazný nacionalismus.	Pohlaví: 60 % mužů • Věk: M=49,5 • Vzdělání: nejčastěji maturita (43 %) a VŠ (27 %) • Ekonomická situace: průměrná (Ekon12=5,88; Ekon3=4,56).
Rezervovaný střed	16,0 % (N=198)	Ekonomicky středoví; kulturně spíše liberální; průměrný nacionalismus.	Pohlaví: pouze 28 % mužů (výrazná převaha žen) • Věk: M=44,2 • Vzdělání: vyšší než průměr (32 % VŠ) • Ekonomická situace: dobrá (Ekon12=5,73; Ekon3=4,62).
Umírněná levice	19,0 % (N=236)	Středolevé ekonomické postoje; nadprůměrný kulturní konzervatismus; nízký nacionalismus; odpovídá tradičnějšímu sociálně demokratickému pohledu.	Pohlaví: 49 % mužů • Věk: M=45,4 • Vzdělání: nejvíce maturita (44 %), část VŠ (24 %) • Ekonomická situace: průměrná až mírně lepší (Ekon12=5,73; Ekon3=5,04).
Liberální kosmopolité	24,0 % (N=298)	Vysoce liberální a kulturně otevření; velmi nízký nacionalismus; výrazně ekonomicky pravcoví; celkově nejotevřenější a nejméně autoritářský klastr.	Pohlaví: 57 % mužů • Věk: M=41,2 (nejmladší) • Vzdělání: nejvzdělanější (37 % VŠ) • Ekonomická situace: nejlepší v souboru (Ekon12=6,03; Ekon3=5,42).

Příloha 8: Míra sounáležitosti s jednotlivými řádovostními úrovněmi

	Evropská unie		Česká republika		Vaše obec či město	
	N	%	N	%	N	%
Vůbec	182	14,7	15	1,2	23	1,9
Velmi málo	175	14,1	30	2,4	32	2,6
Spíše méně	174	14,0	44	3,5	70	5,6
Středně	367	29,6	205	16,5	254	20,5
Spíše hodně	122	9,8	192	15,5	196	15,8
Hodně	114	9,2	247	19,9	272	21,9
Zcela	106	8,5	507	40,9	393	31,7

pozn.: Odpovědi na otázku „Nakolik se cítíte být součástí následujících úrovní společnosti?“

Příloha 9: Histogramy četností odhadovaných velikostí migrační populace

Pozn.: Svislá čára ukazuje reálný podíl na populaci

Příloha 10: Zdroje získávání informací o migraci a jejich vnímaná důvěryhodnost (podíly v %)

		Veřejnoprávní televize	Soukromá televize	Tištěné noviny či časopis	Internetové zpravodajské servery	Sociální sítě	Diskuse mimo internet
Získávání informací	Nikdy	21,5	32,7	53,8	12,3	25,4	15,7
	Méně než 1x týdně	26,3	25,8	25,2	20,3	21,1	38,8
	1x týdně	19,6	17,7	11,3	21,0	18,3	21,5
	Několikrát týdně	24,4	17,3	6,9	32,4	24,9	19,2
	Alespoň 1x denně	8,3	6,5	2,9	14,0	10,2	4,8
Důvěryhodnost	Zcela nedůvěryhodný	16,0	10,1	10,8	6,6	17,4	4,4
	Spíše nedůvěryhodný	16,5	21,9	20,0	15,8	29,8	12,3
	Ani nedůvěryhodný, ani důvěryhodný	30,6	45,4	45,5	44,2	38,9	45,7
	Spíše důvěryhodný	27,3	20,6	21,9	30,4	12,4	31,4
	Zcela důvěryhodný	9,5	1,9	1,9	3,0	1,5	6,2

pozn.: Odpovědi na otázky „Jak intenzivně získáváte informace o problematice migrace z následujících zdrojů?“ a „Za jak důvěryhodný zdroj informací o migraci považujete následující zdroj informací:“

Příloha 11: Média a přehled o problematice migrace

	Média zveličují problém migrace		Politici migrací odvádějí pozornost		Mám přehled o problematice migrace	
	N	%	N	%	N	%
Silně nesouhlasím	134	10,8	20	1,6	32	2,6
Spíše nesouhlasím	146	11,8	52	4,2	122	9,8
Mírně nesouhlasím	130	10,5	54	4,4	129	10,4
Ani nesouhlasím, ani souhlasím	346	27,9	227	18,3	495	39,9
Mírně souhlasím	202	16,3	208	16,8	241	19,4
Spíše souhlasím	180	14,5	335	27,0	174	14,0
Silně souhlasím	102	8,2	344	27,7	47	3,8

pozn.: Míra souhlasu s tvrzeními „Média často zveličují problém migrace více, než odpovídá realitě.“, „Politici často používají téma migrace k odvedení pozornosti od jiných problémů.“, „Mám přehled o problematice migrace.“

Příloha 12: Průměrné hodnoty vybraných charakteristik za respondenty dle krajů bydliště

		Praha	Středočeský kraj	Jihočeský kraj	Plzeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Pardubický kraj	Kraj Vysočina	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Zlínský kraj	Moravskoslezský kraj
Přítomnost migrantů problémem (0–10)	EU	6,92	7,25	7,07	8,04	7,61	7,19	7,47	7,39	7,36	7,55	7,30	7,65	7,82	7,66
	ČR	5,94	6,65	6,44	7,76	6,97	6,97	6,94	6,56	6,85	6,93	6,44	6,90	6,85	7,17
	Obec	5,94	5,85	5,63	7,40	6,45	6,05	5,79	5,73	6,16	6,28	5,87	5,77	6,03	6,12
Sociální distance (1–7)	Irina	3,58	3,96	4,01	4,35	3,94	4,07	4,13	4,18	4,18	3,81	3,62	4,20	4,18	4,48
	Linh	3,22	3,75	3,28	3,77	3,23	4,04	3,77	3,54	3,83	3,62	3,25	3,90	3,33	3,97
	Ousmane	4,93	5,81	5,17	5,73	5,23	6,06	6,45	5,29	5,60	5,68	5,40	6,07	5,81	5,71
	Muhammad	3,87	4,45	3,97	4,70	4,62	5,10	4,68	4,21	4,80	4,29	4,10	4,23	4,52	4,84
	Fazal	4,71	5,08	5,50	5,50	5,20	4,61	4,80	5,18	5,71	5,00	4,63	5,18	5,00	5,44
	Timur	4,28	4,58	4,98	5,16	4,95	4,39	4,44	4,68	5,00	4,50	4,43	4,92	4,75	5,02
	Barbara	3,21	3,36	3,82	3,87	3,75	3,90	3,68	3,59	3,55	3,71	3,57	4,21	3,72	4,19
Odhadovaná velikost migrační populace (%)	EU	27,8	30,4	25,4	32,0	28,4	35,7	27,6	31,6	30,0	26,2	29,8	27,6	28,4	29,3
	ČR	23,5	26,6	26,7	29,0	23,8	27,9	25,3	26,3	28,9	24,9	27,2	23,1	25,2	23,8
	Obec	24,6	18,5	13,7	23,3	19,1	20,3	23,5	13,5	17,2	14,9	16,8	19,4	14,4	17,2
Sounáležitost (1–7)	EU	4,40	3,79	3,81	3,19	3,03	3,60	3,60	3,48	3,30	3,45	3,98	3,67	3,45	3,19
	ČR	5,90	5,72	5,75	5,81	5,76	5,47	5,53	5,63	5,34	5,47	5,70	5,84	5,85	5,32
	Obec	5,46	5,35	5,29	5,62	5,42	5,1	5,28	5,15	5,18	5,21	5,56	5,58	5,78	5,27
Politická orientace (z-skory)	Levicová	-0,10	0,00	0,01	0,03	-0,07	-0,02	0,01	-0,02	-0,08	0,34	-0,12	0,14	0,04	0,06
	Konzervativní	-0,26	0,03	-0,08	0,27	0,11	-0,10	0,08	0,08	0,04	-0,02	-0,12	-0,08	0,14	0,27
	Nacionalistická	-0,26	-0,04	-0,02	0,28	0,00	0,05	0,12	-0,03	-0,03	0,04	-0,03	-0,09	0,12	0,21
Podpora migračních politik (z-skory)	Otevřenost a solidarita	0,24	0,03	0,08	-0,28	0,01	0,08	-0,05	0,11	-0,09	0,11	0,14	-0,01	-0,12	-0,42
	Restrikce	-0,03	0,04	-0,14	0,15	0,06	0,00	-0,02	0,03	-0,14	-0,08	0,08	0,01	0,13	-0,07
	Globální politiky	-0,05	-0,04	0,14	0,05	-0,07	0,10	0,10	-0,07	0,05	0,24	0,04	-0,12	-0,07	-0,11

Příloha 13: Vybrané charakteristiky okresů (v %)

Okres	Míra nezaměstnanosti	Podíl osob v exekuci	Podíl cizinců celkem a dle občanství			
			Celkem	Ukrajina	Vietnam	Rusko
Benešov	2,78	3,78	6,71	4,48	0,34	0,10
Beroun	3,77	4,19	10,15	5,44	0,55	0,30
Blansko	4,18	3,09	5,72	3,87	0,15	0,04
Brno-město	5,20	6,13	16,49	8,26	0,75	0,52
Brno-venkov	3,41	2,86	6,30	3,93	0,20	0,05
Bruntál	8,35	8,48	2,46	1,29	0,19	0,01
Břeclav	4,69	4,25	6,20	3,65	0,32	0,04
Česká Lípa	4,95	8,69	7,63	3,01	0,60	0,08
České Budějovice	3,36	4,44	7,20	4,35	0,37	0,16
Český Krumlov	5,90	7,07	9,19	4,67	1,21	0,11
Děčín	6,70	10,00	4,42	1,57	1,31	0,08
Domažlice	4,01	5,52	9,22	4,10	2,20	0,03
Frýdek-Místek	4,17	3,95	3,29	1,52	0,16	0,02
Havlíčkův Brod	3,30	3,18	5,73	3,24	0,24	0,04
Hodonín	6,60	4,04	3,36	1,67	0,21	0,03
Hradec Králové	3,60	4,22	8,22	5,53	0,37	0,08
Cheb	3,73	9,68	16,86	8,55	3,54	0,32
Chomutov	7,33	11,49	8,70	4,59	1,22	0,09
Chrudim	3,92	3,80	5,64	3,92	0,44	0,02
Jablonec nad Nisou	4,55	7,08	8,90	5,59	0,53	0,08
Jeseník	6,88	7,60	3,57	1,68	0,36	0,05
Jičín	3,07	4,26	6,04	3,86	0,40	0,04
Jihlava	4,06	4,15	9,60	6,50	0,29	0,06
Jindřichův Hradec	4,01	4,61	4,28	2,26	0,72	0,03
Karlovy Vary	5,21	8,01	13,99	7,26	2,17	1,33
Karviná	8,65	8,77	3,96	1,68	0,24	0,02
Kladno	4,35	6,45	10,34	5,87	0,65	0,39
Klatovy	3,97	4,31	7,21	4,37	0,41	0,04
Kolín	4,93	5,50	9,68	6,01	0,49	0,13
Kroměříž	3,54	4,35	3,11	1,83	0,21	0,04
Kutná Hora	4,45	5,22	8,63	5,32	0,52	0,07
Liberec	4,68	7,26	11,31	7,13	0,52	0,14
Litoměřice	4,24	6,16	5,32	3,03	0,61	0,06
Louny	6,49	8,70	5,50	2,72	0,65	0,09
Mělník	4,60	5,56	10,03	6,52	0,38	0,17
Mladá Boleslav	2,91	4,90	16,73	9,28	0,68	0,17
Most	8,77	13,28	7,07	2,92	0,96	0,08
Náchod	4,90	5,23	5,74	3,78	0,38	0,03
Nový Jičín	4,39	4,59	4,15	2,33	0,23	0,03
Nymburk	4,53	4,71	10,37	6,46	0,44	0,22
Olomouc	4,16	4,81	5,39	2,96	0,34	0,12
Opava	4,05	3,81	2,40	1,32	0,18	0,03
Ostrava-město	6,46	9,08	7,23	3,28	0,93	0,13

Pardubice	3,38	5,14	11,88	7,10	0,47	0,10
Pelhřimov	2,77	3,36	8,11	5,82	0,33	0,02
Písek	4,01	4,91	8,10	4,44	0,57	0,09
Plzeň-jih	3,15	4,27	7,31	4,27	0,38	0,03
Plzeň-město	3,20	6,61	21,34	13,67	1,33	0,20
Plzeň-sever	3,15	4,77	5,56	2,82	0,47	0,03
Praha, hl. m.	2,83	5,11	25,35	12,03	1,15	1,78
Praha-východ	1,55	3,20	12,85	7,51	0,33	0,50
Praha-západ	1,55	3,03	12,14	5,59	0,74	0,84
Prachatice	3,79	5,80	6,35	3,77	0,75	0,04
Prostějov	3,71	4,67	3,88	2,34	0,23	0,03
Přerov	5,15	4,98	4,07	2,47	0,37	0,04
Příbram	4,94	4,86	6,62	4,44	0,35	0,09
Rakovník	3,61	5,36	6,21	3,59	0,62	0,09
Rokycany	4,14	5,45	8,93	5,37	0,45	0,05
Rychnov nad Kněžnou	2,39	3,78	6,67	4,81	0,32	0,03
Semily	4,93	3,78	5,46	3,68	0,37	0,07
Sokolov	6,34	11,34	4,93	2,16	0,99	0,14
Strakonice	4,14	4,64	6,99	4,35	0,40	0,03
Svitavy	4,18	3,88	4,60	3,27	0,19	0,04
Šumperk	5,26	4,63	3,45	2,22	0,26	0,03
Tábor	4,11	4,54	6,43	4,41	0,32	0,04
Tachov	4,27	7,74	17,78	10,48	2,11	0,06
Teplice	5,41	11,08	9,59	4,80	1,16	0,53
Trutnov	4,46	5,40	5,21	3,31	0,34	0,06
Třebíč	4,47	3,27	3,51	2,44	0,25	0,03
Uherské Hradiště	3,64	3,24	4,32	2,44	0,21	0,03
Ústí nad Labem	6,31	11,98	7,56	3,69	1,24	0,23
Ústí nad Orlicí	3,28	3,86	5,49	3,66	0,20	0,02
Vsetín	4,72	3,31	4,38	2,68	0,12	0,02
Vyškov	3,77	3,78	4,92	2,81	0,21	0,05
Zlín	2,91	3,18	5,52	3,18	0,21	0,07
Znojmo	6,91	5,13	4,44	2,22	0,56	0,07
Žďár nad Sázavou	3,84	2,51	3,85	2,82	0,15	0,02

zdroj: ČSÚ, MPSV, Mapa exekucí